

EESTI VABARIIGI ÜLEMNÕUKOGU XII KOOSSEISU

72. ISTUNGJÄRK

4.–7. mai 1992

SISUKORD

EESTI VABARIIGI ÜLEMNÕUKOGU XII KOOSSEISU 72. ISTUNGJÄRK ESIMENE ISTUNG

4. mai 1992.....	4
Istungjärgu päevakorra kinnitamine	4
Miitingute ja manifestatsioonide keelamise kohta Lossi platsil	10
Eesti Vabariigi riiklike ja munitsipaalaluruumide erastamise seaduse rakendamise kohta.....	14
Eesti energiasäästu nõukogu moodustamise kohta.....	17
Eesti Vabariigi seaduse "Muudatuste tegemise kohta Eesti Vabariigi omandireformi aluste seaduses" eelnõu teine lugemine.....	25
Eesti Vabariigi seaduse "Eesti Vabariigi Riigikogu valimise seaduse § 2 lg. 1 muutmise kohta" eelnõu teine lugemine	29
Eesti Vabariigi seaduse "Eesti Vabariigi ravikindlustusseaduse muutmise kohta" eelnõu teine lugemine	34

EESTI VABARIIGI ÜLEMNÕUKOGU XII KOOSSEISU 72. ISTUNGJÄRK TEINE ISTUNG

5. mai 1992.....	37
Eesti Vabariigi Valitsuse ja Eesti Panga infotund	38

EESTI VABARIIGI ÜLEMNÕUKOGU XII KOOSSEISU 72. ISTUNGJÄRK KOLMAS ISTUNG

6. mai 1992.....	65
Andres Tamme nimetamine Eesti Vabariigi kaubandusministriks	66
Eesti Vabariigi põhiseaduse rakendamise seaduse eelnõu teise lugemise jätkamine	73

EESTI VABARIIGI ÜLEMNÕUKOGU XII KOOSSEISU 72. ISTUNGJÄRK NELJAS ISTUNG

7. mai 1992.....	111
Päevakorralised avaldused.....	113
Rein Kase kinnitamine Pärnu linnapeaks	122
Eesti NSV Ülemnõukogu 1989. aasta 15. detsembri otsuse "Eesti NSV Ülemnõukogu valimiseks Eesti NSV Valimiskomisjoni ja väeosades valimise ringkonnakomisjonide moodustamise kohta" kehtetuks tunnistamine	124

Eesti Vabariigi seaduse "Eesti NSV kriminaalkodeksi uue redaktsiooni – kriminaalkodeksi kehtestamise kohta" eelnõu, Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse "Kriminaalkodeksi ellurakendamise kohta" eelnõu ja Eesti Vabariigi seaduse "Muudatuste tegemise kohta Eesti NSV kriminaalprotsessi koodeksis" eelnõu teine lugemine.....	126
Eesti Vabariigi seaduse "Muudatuste ja täienduste tegemise kohta Eesti Vabariigi seaduses "Riiklike teenindus-, kaubandus- ja toitlustusettevõtete erastamise kohta"" eelnõu teine lugemine.....	148

EESTI VABARIIGI ÜLEMNÕUKOGU XII KOOSSEISU

72. ISTUNGJÄRK

ESIMENE ISTUNG

4. mai 1992

Istungjärgu päevakorra kinnitamine

Juhataja (Ü. Nugis)

Tere päevast, head kolleegid! Kas me võime alustada istungjärgu tööd? Kohaloleku kontroll. Kohal on 60 rahvasaadikut, puudub 38.

Kolleegid, meil tuleb sellel istungjärgul tööd teha selle kvoorumiga, sest paljud saadikud on ametlikult lubatud välislähetustesse. Meie delegatsioon on Strasbourgis ja ka Kanadas on Eesti parlamendi delegatsioon. Seda nõutavam oleks, et need saadikud, kes on kodumaal, võtaksid istungjärgu tööst aktiivselt osa.

Lugupeetud kolleegid! Enne kui me läheme istungjärgu päevakorra juurde, antakse meile üle vastavalt kokkulepetele ja ka reglemendi sätetele mõned seadusandlike aktide eelnõud. Ma palun kõigepealt kõnetooli Eesti Vabariigi Ülemnõukogu esimehe härra Arnold Rüütli.

A. Rüütel

Lõpuks pärast pikki vaidlusi ja mõttevahetusi oleme otsustanud moodustada oma Julgeolekuteenistuse. Vastavalt otsusele on Julgeolekuteenistuse peadirektori määramise õigus minul. Me teen ettepaneku võtta see küsimus selle istungi päevakorda.

Teiseks on meil vaja määrata või valida Riigikohtu esimees. Seega seisab Ülemnõukogu ees väga vastutusrikas ülesanne. Ülemnõukogu Presiidium, kellel on õigus teha ettepanek Riigikohtu esimehe kandidaadi kohta, vaatas selle küsimus läbi. Me konsulteerisime selles küsimuses vabariigi õigusüldsusega. Sõelale jäi kaks nime: härrad Odar ja Kirikal. Pärast arutelu presiidiumis viidi läbi salajane hääletus ja rohkem hääli sai Jaak Kirikal. Lubage ka see otsus edastada juhatusele.

Samuti teen ettepaneku võtta päevakorda otsuseprojekt Rein Kase kinnitamise kohta Pärnu linnapeaks.

Juhataja

Suur tänu! Lugupeetud kolleegid! Tegemist oli kolme taotlusega. Kõik on kiireloomulised

küsimused. Mis te arvate, kas Julgeolekuteenistuse juhi kohta käiv otsuse eelnõu võiks kuuluda juhatuse kompetentsi või on mõni teine juhtivkomisjon õigem? Jääb juhatuse kompetentsi? Juhtivkomisjoni kohustused võtab enda peale juhatas.

Mida arvatakse Riigikohtu esimehe kandidatuuri kohta käiva otsuse eelnõu kohta? Õiguskomisjon. Õiguskomisjon jääb juhtivkomisjoniks.

Pärnu linnaepea kandidatuur ning otsuse eelnõu arutatakse läbi haldusreformikomisjonis. Ja samas andke ka siis mõista, head kolleegid, millal te soovite kohtuda Pärnu linnaepea kandidaadiga. Meil on juba üks kiireloomuline taotlus, mis puudutab Eesti Vabariigi kaubandusministri kandidatuuri. Palun anda ka mõista, millal soovitakse kohtuda kaubandusministri kandidaadiga.

Nüüd ma palun kõnetooli proua Liia Hänni, kes annab Eesti Vabariigi Ülemnõukogu Presiidiumi nimel üle ühe seadusandliku akti eelnõu.

L. Hänni

Austatud juhataja, lugupeetud kolleegid! 16. aprillil võttis Ülemnõukogu vastu otsuse Eesti Vabariigi põhiseaduse eelnõu rahvahääletuse ettevalmistamise kohta. Selles otsuses tehti Ülemnõukogu Presiidiumile ülesandeks kinnitada Eesti Vabariigi Valimiskomisjoni koosseis. Oma 30. aprilli istungil kinnitas Ülemnõukogu Presiidium Eesti Vabariigi Valimiskomisjoni koosseisu, kuid seoses sellega, et tekkis vajadus tühistada Eesti NSV Valimiskomisjoni volitused, lubage teile täna presiidiumi poolt esitada kiireloomuliseks arutamiseks otsuse eelnõu Eesti NSV Ülemnõukogu 1989. aasta 15. detsembri otsuse "Eesti NSV Ülemnõukogu valimiseks Eesti NSV Valimiskomisjoni ja väeosades valimise ringkonnakomisjonide moodustamise kohta" kehtetuks tunnistamise kohta. Ettekande Ülemnõukogu Presiidiumi poolt teeb härra Advig Kiris. Aitäh!

Juhataja

Kolleegid! Kuidas teile tundub, kas selle Eesti NSV Ülemnõukogu poolt vastuvõetud otsuse tühistamise kohta võiks oma otsusega oma sõna öelda juhtivkomisjoni rollis haldusreformikomisjon? Või õiguskomisjon? Ma teen ettepaneku, et juhtivkomisjoni rollis oleks haldusreformikomisjon. Andrus Ristkok, kas on vastuväiteid? Ei ole. Jääb haldusreformikomisjon.

Ma palun kõnetooli rahvasaadik härra Gussevi.

A. Gussev

Lugupeetud spiiker, lugupeetud saadikud! Kahjuks olen reglemendi kohaselt sunnitud tagasi võtma oma otsuseprojekti väljastpoolt Eestit laekuvate pensionide väljamaksmise kohta, sest postiülekandeid postkontoris enam pole ja sellest küsimusest on mõttetu rääkida. Tänan!

Juhataja

Suur tänu! Rahvasaadikul on õigus igas arutelu faasis oma eelnõu tagasi kutsuda. Aleksandr Gussev taotleb 25. märtsist ühe kiireloomulise küsimuse arutelu, kuid vastavalt nendele argumentidele, mida ta esitas, võtab ta selle tagasi. Jutt on välisriikidest ülekantavate pensionide ja alimentide väljamaksmisest. Tehke omale vajalikud märkused. Ma palun nüüd kõnetooli rahvasaadik Arvo Sirendi.

A. Sirendi

Austatud Ülemnõukogu esimees, juhatus ja kolleegid! Lähtudes maailma praktikast, meie oma endise perioodi kogemustest ja ekspertide hinnangust, koostas grupp asjatundjaid, kes kaasasid Ülemnõukogu saadikutest härrad Tarandi, Andrejevi ja Sirendi, säästva arengu rahvusprogrammi seaduseelnõu. Kuna Eesti olukord on praegu äärmiselt tõsine, endiselt ei ole näha arengus mingisugust edu ja ei olegi lootust, et edu lähitulevikus saavutatakse, kui ei võeta tarvitusele kompleksseid abinõusid, on ettepanek Ülemnõukogule võtta tavalises korras arutusele säästva arengu rahvusprogramm või vähemalt selle esialgne kontseptsioon, millest lähtudes seda koostada. Tänan!

Juhataja

Suur tänu! Kuna tegemist on normaalprotseduuriga, siis juhtivkomisjoni määrab juhatus oma järgmisel istungil, see tähendab homme. Nüüd ma palun kõnetooli Ivar Raigi.

I. Raig

Austatud Ülemnõukogu esimees, austatud spiiker, austatud Ülemnõukogu liikmed! Ma esitan seadusandliku initsiatiivi korras Ülemnõukogule otsuseprojekti Eesti Vabariigi maareformi seaduse § 19 lõike 3 rakendamise kohta. See puudutab nõudeõiguse loovutamist, selle nõudeõiguse loovutamise lihtsustamist, et vanad inimesed saaksid vara üle anda noorematele talu pidada soovijatele ilma täiendava riigilõivu ja bürokraatiata.

Juhataja

Kas see on kiireloomuline või normaalprotseduur?

I. Raig

See on normaalprotseduur.

Juhataja

Aitäh! Juhtivkomisjon määratakse järgmisel juhatuse istungil. Nüüd ma ei oska õigesti reageerida kolleeg Enn Tupi taotlusele, meie ei ole eelnevalt kokku leppinud. Kas protseduuri kohta? Palun, Enn Tupp.

E. Tupp

Täna, härra spiiker! Ma ei tea, kas mul oli kuulumislünk, aga ma ei kuulnud, keda Ülemnõukogu Presiidiumi esimees pakkus Julgeolekuteenistuse juhi kohale. Nime ei olnud kuulda. Täna!

Juhataja

Lugupeetud kolleegid, loomulikult hakkame seda otsuse eelnõu arutama siis, kui täiskogu on langetanud otsuse päevakorra täiendamise kohta. Ülemnõukogu esimees Arnold Rüütel peab silmas härra Jüri Kaljuveed.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kas me võime minna päevakorra läbivaatamise ja kinnitamise juurde? Võtke palun ette päevakorra projekt ja alustame juhatusele laekunud seaduseelnõudest ja muudest aktidest. Informatsiooniks niipalju, et menetluses muutusi ei ole ning on ettepanek täiskogule, et ta kinnitaks juhatuse otsuse. Kutsume nüüd kõik saadikud saali ja kontrollime kohalolekut. See käib terve päevakorra kinnituse juurde. Kohaloleku kontroll. Kohal on 68 rahvasaadikut, puudub 30. Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et kinnitada juhatuse otsus nr. 1? Ainukene see meil on ja käsitleb Jaak Alliku eelnõu. Selle ettepaneku poolt on 54 rahvasaadikut, vastu ei ole keegi, 1 jäi erapooletuks. Juhatuse otsus on kinnitatud.

Kolleegid, tuleme nüüd selle istungjärgu päevakorra projekti juurde. Kõigepealt üks redaktsiooniline parandus, ma nimetan seda sellepärast redaktsiooniliseks, et tegemist on trükiveaga. See käib esmaspäevase 3. punkti kohta. Tegemist ei ole mitte esimese lugemise jätkamise, vaid teise lugemise jätkamisega.

L. Arro

Lugupeetud juhataja, juba rohkem kui kuu on möödunud seaduseelnõu "Muudatuse tegemise kohta sotsiaalmaksu seaduses" esimesest lugemisest. See takistab praegu tõsiselt majandites sotsiaalabi andmist vanadele ja lastele. Kas päevakord on nii pingeline, et see küsimus enam sisse ei mahu? Ma palun järgmiseks korraks see kindlasti päevakorda võtta. Aitäh!

Juhataja

Tõsi jah, sotsiaalmaksu seaduse esimene lugemine lõpetati juba 25. märtsil ja nõutud tähtajad, mil oleks tulnud teise lugemise juurde asuda, on tõesti möödunud. Kuid ma jään praegu vastuse võlgu, olen kimbatuses. Mul on niisugune tunne, et asjaosalised, kes selle seaduseelnõuga tegelevad, ei paku ilmselt argumenteeritult seda eelnõu selle istungjärgu päevakorda. Kas Jüri Reinson oskab hoobilt midagi öelda või Lehte Hainsalu? Ei oska. Ei siiski, Lembit Arro, me selgitame töö korras, milles on küsimus. Siin oli ekspertiiside küsimus, kui mu mälu ei peta. Sobib niimoodi? Sobib.

Kolleegid, on veel niisugune ettepanek. Juhatuse istungil arutati, et enne kui me päevakorra projekti kinnitama hakkame, teeksime ühe muudatuse, nimelt vahetaksime ära esmaspäeva 3. päevakorrapunkti kolmapäeva 5. päevakorrapunktiga. Mõlemad on kiired küsimused. Näiteks Kaubandus-Tööstuskoja seaduseelnõu arutamine rändab juba mitmendat istungjärku, ilma et seda saaks arutada. Sellisel kujul me pakume teile projekti. Kas panen kinnitamisele? Nagu öeldud, eelmine kohaloleku kontroll käis terve päevakorra kohta, rohkem ma seda läbi ei vii. Küll aga kutsume saadikud saali.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et kinnitada 72. istungjärgu päevakord? Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 64 rahvasaadikut, vastu 2, erapooletuid ei ole. On kinnitatud järgmine päevakord:

1. Eesti Vabariigi seaduse "Eesti Vabariigi Riigikogu valimisseaduse § 2 lõike 1 muutmise kohta" eelnõu. Teine lugemine.
2. Eesti Vabariigi põhiseaduse rakendamise seaduse eelnõu. Teise lugemise jätkamine.
3. Eesti Vabariigi seaduse "Eesti Vabariigi 1990. aasta 13. detsembri seaduse "Riiklike teenindus-, kaubandus- ja toitlustusettevõtete erastamise kohta" kehtetuks tunnistamise ja Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse ""Eesti Vabariigi seaduse "Riiklike teenindus-, kaubandus- ja toitlustusettevõtete erastamise kohta" kehtestamisest ja rakendamisest" punkti 1 kehtetuks tunnistamise kohta" ja Eesti Vabariigi seaduse "Teenindus-, kaubandus- ja toitlustusettevõtete erastamise kohta" eelnõud. Teine lugemine.

4. Eesti Vabariigi seaduse "Muudatuste tegemise kohta Eesti Vabariigi omandireformi aluste seaduses" eelnõu. Teine lugemine.
5. Eesti Vabariigi Valitsuse ja Eesti Panga infotund.
6. Eesti Vabariigi Ülemnõukogu saadikurühmade "Keskfraktsioon" ja "Põllumeeste Kogu" poolt esitatud arupärimine Eesti Vabariigi Valitsusele põllumajanduspoliitikast ja Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse "Talumajanduspoliitikast" ja Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse "Talumajanduse huvide arvestamisest Eesti Vabariigi Valitsuse poolt" eelnõud.
7. Eesti Vabariigi otsus "Õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise või kompenseerimise avalduste esitamise tähtaegade ennistamise korrast" eelnõu.
8. Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse "Ametiisikute osalemisest ettevõtluses" eelnõu.
9. Eesti Vabariigi seaduse "Eesti Vabariigi riigilipp ja riigivapp" eelnõu ja Eesti Vabariigi maakonna-, linna- ja vallalipu ja vapi seaduse eelnõu.
10. Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse "Eesti Vabariigi Ülemnõukogu reglemendi § 12 3. lõike muutmise kohta" eelnõu.
11. Eesti Vabariigi kriminaalkoodeksi eelnõu, Eesti Vabariigi seaduse ""Eesti NSV kriminaalkoodeksi" uue redaktsiooni kehtestamise ja ellurakendamise kohta" eelnõu, Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse "Kriminaalkoodeksi ellurakendamise koha" eelnõu ja Eesti Vabariigi seaduse "Muudatuste tegemise kohta Eesti NSV kriminaalprotsessi koodeksis" eelnõu. Teine lugemine.
12. Eesti Vabariigi liikluskindlustusseaduse eelnõu ja Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse "Eesti Vabariigi liikluskindlustusseaduse rakendamise kohta" eelnõu. Esimene lugemine.
13. Eesti Vabariigi seaduse "Muudatuste kohta Eesti NSV keeleseaduses" eelnõu. Esimene lugemine.
14. Eesti Vabariigi jäätmeseaduse ja Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse "Eesti Vabariigi jäätmeseaduse kehtestamise kohta" eelnõu. Teine lugemine.
15. Eesti Vabariigi seaduse "Eesti Kaubandus-Tööstuskoja kohta" eelnõu. Esimene lugemine.
16. Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse "Eesti Vabariigi Riigikogu valimisseaduse rakendamise kohta" eelnõu.
17. Eesti Vabariigi kodanikukaitseseaduse eelnõu ja Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse "Eesti Vabariigi kodanikukaitseseaduse rakendamise kohta" eelnõu. Teine lugemine.
18. Eesti Vabariigi seaduse "Eesti Vabariigi ravikindlustusseaduse muutmise kohta" eelnõu. Teine lugemine.
19. Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse "Eesti Vabariigi põhiseadusest tulenevate seaduste eelnõude väljatöötamise korrast" eelnõu.

20. Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse "Eesti Vabariigi Ülemnõukogu reglemendi muutmise kohta" eelnõu.

Kolleegid, palun mõni sekund aega, et ma saaksin oma lähemate abilistega aru pidada. Asi on nimelt selles, et laekunud on juba väga suur hulk kiireloomulisi küsimusi ja juhtivkomisjonid on oma seisukohad välja öelnud. Ma pean nõu Anu Laidoga, millises järjekorras me need teile otsustamiseks esitame.

Miitingute ja manifestatsioonide keelamise kohta Lossi platsil

Juhataja

Rahvasaadik Tõnis Mets teeb ettepaneku täiendada käesoleva istungjärgu päevakorda ühe kiireloomulise küsimusega, mis käsitleb miitingute ja manifestatsioonide keelamist Toompea lossi platsil. Selle eelnõu üleandmisel määrati juhtivkomisjoniks õiguskomisjon. Õiguskomisjon arutas seda probleemi ja ei toeta Tõnis Metsa ettepanekut, küll aga langetab selle kohta otsuse täiskogu.

Viime läbi kohaloleku kontrolli. Kohal on 68 rahvasaadikut, puudub 30. Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et täiendada käesoleva istungjärgu päevakorda ühe kiireloomulise küsimusega, mis käsitleb kolleeg Tõnis Metsa esitatud eelnõu miitingute ja manifestatsioonide keelamise kohta Toompea lossi platsil? Palun hääletada! Juhtivkomisjon, õiguskomisjon, ei toetanud seda ettepanekut. Selle ettepaneku poolt on 26 rahvasaadikut, vastu 20, erapooletuid 11. Päevakorda täiendatakse. Ma palun ettekandeks kõnetooli kolleeg Tõnis Metsa.

T. Mets

Lugupeetud juhataja, lugupeetud kolleegid! Meil on ju väga hästi mees 13. aprilli meeleavaldus Toompea lossi esisel väljakul. Samuti on meil mees mitmeid teisi meeleavaldusi, mis ei tee au vabariigi esindusväljakule. Seda otsust ei saa võtta nii, et me tahame demokraatiavastaselt ära keelata miitingud ja meeleavaldused, vastupidi, vabale ja demokraatlikule ühiskonnale on omane kõikvõimalik meeleavaldamine. Kuid me lepime kokku, et kui tahetakse meelt avaldada, siis siin kõrval on Hirvepark, on teisi meeleavalduskohti. Avaldada meelt sellisel agressiivsel kujul vabariigi esindusväljakul – see ei ole sobiv ühelegi demokraatlikule riigile. Sellega seoses ongi tõstatatud küsimus mitte üksi minu poolt. See küsimus on tõusnud päevakorda juba ka Leedus. Leedu parlament võttis vastu

analoogse otsuse, mis keelas kõik miitingud ja meeleavaldused lähemal kui 50 m parlamendihoonest. Mis jääb 50 m piirist välja – palun väga, las peavad. See küsimus oli õiguskomisjonis arutamisel, seal tekkis selline arusaamatus, et Läänerajooni valitsust esindas masinakirjutaja. Esindus nii madalal tasemel jättis rohkem kui soovida. Küsimus on väga delikaatne, see on nii poliitilist laadi kui ka seotud korra tagamisega. Seoses sellega, lugupeetud kolleegid, ongi mul ettepanek toetada antud küsimust, kui me tahame, et riigis oleks kord. Kord hakkab peale oma koduesisest, oma koduüest. Me ei ahista kellegi demokraatlikku mõttelaadi, ei ahista kellegi mõttesoovi, kuid iga asi toimugu õigel ajal ja õiges kohas, aga mitte vahetult ukse ees. Me tuleme siia tööle, see on eelkõige meie töökoht, on ka koht, kuhu tuleb riigipea, välisdelegatsioonid. See ei tee mitte kellelegi au, kui selline eskort on sageli ukse ees. Kui kellelgi on soov meelt avaldada, palun registreerigu ametlikus korras, mingi Hirveparki, kiitku või laitku, see on igaühe eraasi. Ma tänan tähelepanu eest!

Juhataja

Suur tänu! Küsimusi härra Metsale ei ole. Aitäh! Kas õiguskomisjoni nimel soovib keegi arvamust avaldada? Ülle Aaskivi, see on kaasettekanne, me võime siis ka küsimusi esitada.

Ü. Aaskivi

Lugupeetud juhataja, lugupeetud kolleegid! Õiguskomisjon arutas härra Tõnis Metsa esitatud eelnõu 21. aprillil. Kohale oli kutsutud lisaks õiguskomisjoni liikmetele ka Tallinna Läänerajooni valitsuse esindaja. Samuti oli kohal Ülemnõukogu liige härra Mets ise. Leiti, et otsuseprojekt, mille saadik Mets on esitanud, olukorda Toompea lossi esisel platsil ei lahenda. Probleem vajab lahendamist ilmselt pärast põhiseaduse vastuvõtmist. Praegu on võimalik tagada kord lossiesisel platsil ka olemasolevatest seadustest lähtudes. Otsustati teha Ülemnõukogule ettepanek mitte võtta Ülemnõukogus kiireloomulisena arutusele Tõnis Metsa poolt 13. aprillil esitatud otsuseprojekti, kuivõrd aga Ülemnõukogu võttis siiski selle eelnõu päevakorda, siis ilmselt on tarvis ka põhjendada õiguskomisjoni eitavat otsust. Nimelt reguleerib praegu kõike miitingutega seonduvat Ülemnõukogu Presiidiumi vastav seadlus, mis kehtib juba 1988. aasta 28. jaanuarist. Vastavalt sellele seadlusele tuleb kõik üritused, mis toimuvad avalikus kohas, registreerida linnavalitsuses või kohalikus omavalitsuses. Ja seepärast oligi õiguskomisjoni kutsutud Tallinna Läänerajooni valitsuse esindaja, kes samuti kinnitas, et kõik taolised üritused tuleb vastavalt kehtivale Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusele registreerida nende juures. Samuti leiti Ülemnõukogus, et kuna vastavas Ülemnõukogu Presiidiumi seadluses on ette nähtud karistused massiürituste läbiviimise korra

rikkumiste eest ja administratiivõiguserikkumiste koodeksis on vastavad sätted, et on olemas kõik vajalikud seadusandlikud aktid, mis reguleerivad antud küsimust, on kuni Riigikogu kokkuastumiseni ja ka põhiseaduse vastuvõtmise jõustumiseni võimalik Tallinna linnas ja ka Toompea lossi esisel platsil korda tagada. See oli ka põhjus, miks härra Metsale tehti ettepanek mitte raisata Ülemnõukogu aega sellele küsimusele. Tõenäoliselt on kümneid teisi olulisemaid küsimusi, millega me praegu võiksime ja peaksime tegelema. Aitäh!

Juhataja

Suur tänu! Küsimus, Piidu Priks.

P. Priks

Lugupeetud ettekandja, kuidas teie kui õiguskomisjoni liige arvate, kui ei ole mitte massiüritus, aga on näiteks risti ukse peal ees kaks-kolm inimest plakatitega, kelle tegematajätmine see siis on? Aitäh!

Ü. Aaskivi

Ma arvan, et see on lihtsalt politsei tegematajätmine, aga mitte mingi seadusandliku akti puudumine.

K. Raud

Austatud juhataja, lugupeetud proua Aaskivi! Selle eelnõu järgi tahetakse keelata poliitilise ja majandusliku iseloomuga miitingud. Mina järeldan siit seda, et homoseksualistid, nii pederastid kui lesbid, nudistid ja veel mitmesugused "kallakutega" seltskonnad omavad õigust tulla Toompea lossile lähemale kui 50 meetrit ja pidada siin oma aktsioone. Kas see on nii?

Ü. Aaskivi

Härra Raud, ma arvan, et te esitate oma küsimuse natuke valel aadressil. Ma arvan, et te oleksite pidanud selle küsimuse esitama eelkõnelejale kui projekti autorile, mitte õiguskomisjonile, kes seda eelnõu ei toetanud, nagu ma juba märkisin. Tänan!

Juhataja

Härra Mets võib lõppsõna käigus seda heastada, kui ta soovib. Suur tänu, proua Aaskivi, meil rohkem küsimusi ei ole. Ma avan läbirääkimised. Heinz Valk.

H. Valk

Lugupeetud juhataja, lugupeetud kolleegid! Ma teen ettepaneku täiendada antud eelnõu ja keelata igasugused meeleavaldused Lossi platsil kuni Riigikogu valimiseni. Siis on sellel mingisugune põhjendus ka, miks me siin lossi ees ei taha niisugust lamenti näha. Aitäh!

Juhataja

Ma palun kirjalikku parandusettepanekut. Kas on veel sõnasoovijaid? Ei ole. Kas lõpetame läbirääkimised? Kohaloleku kontroll selles päevakorrapunktis oli.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et lõpetada läbirääkimised antud päevakorrapunktis? Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 51 rahvasaadikut, vastu 2, erapooletuid 2. Läbirääkimised lõpetatakse.

Nüüd ma palun lõppsõnaks kõnetooli Tõnis Metsa. Kuni kolm minutit. Tõnis Mets loobub. Siis ma ootan nii kaua, kuni laekub parandusettepanek. Kas proua Aaskivi soovib lõppsõna? Ei soovi. Heinz Valk tegi ettepaneku täiendada härra Metsa eelnõu järgmise tekstiga: "... manifestatsioonid kuni Eesti Vabariigi Riigikogu valimiseni". Milline on juhtivkomisjoni, õiguskomisjoni kommentaar, Ülle Aaskivi?

Ü. Aaskivi

Lugupeetud juhataja, head kolleegid! Me ei ole küll saanud õiguskomisjoni kokku võtta, kuid arvestades õiguskomisjoni üsna üksmeelset otsust mitte toetada selle eelnõuga tegelemist, ma arvan, et see seisukoht ei ole muutunud ja seega ei kommenteeri me ka õiguskomisjoni poolt härra Valgu ettepanekut.

Juhataja

Suur tänu! Ka lausutu on kommentaar ja ma võin panna parandusettepaneku hääletusele.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on Heinz Valgu parandusettepaneku poolt? Selle ettepaneku poolt on 21 rahvasaadikut, vastu 20, erapooletuid 5. Heinz Valgu parandusettepanek leidis toetust.

Kolleegid, oleks vaja kutsuda kõik saadikud saali. Kas ma võin panna otsuse eelnõu hääletusele? Viime kindluse mõttes läbi kohaloleku kontrolli. Mõned saadikud ei ole veendunud, kas nad on registreeritud. Kohaloleku kontroll. Kohal on 70 rahvasaadikut, puudub 28. Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et võtta vastu Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsus miitingute ja manifestatsioonide keelamise kohta Toompea lossi platsil,

võttes arvesse Heinz Valgu parandusettepanekut? Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 17 rahvasaadikut, vastu 28, erapooletuid 17. Otsus jääb vastu võtmata.

Eesti Vabariigi riiklike ja munitsipaaleluruumide erastamise seaduse rakendamise kohta

Juhataja

Lugupeetud Ülemnõukogu, eelarve-majanduskomisjon esitab taotluse täiendada käesoleva istungjärgu päevakorda ühe kiireloomulise küsimusega, mis käsitleb riiklike ja munitsipaaleluruumide seaduse rakendamist. Ka juhtivkomisjoni rollis olid autorid ning nemad toetavad selle päevakorrapunkti lülitamist kiireloomulisena päevakorda. Kas teile on eelnõu välja jagatud? Kas kõik on kätte saanud, jõudsite tutvuda? Nagu kord ette näeb, viime jälle läbi kohaloleku kontrolli. Kohaloleku kontroll. Kohal on 64 rahvasaadikut, puudub 34. Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et täiendada käesoleva istungjärgu päevakorda ühe kiireloomulise küsimusega, mis käsitleb Eesti Vabariigi riiklike ja munitsipaaleluruumide erastamise seaduse rakendamist? Taotlejad on eelarve-majanduskomisjonist, nemad ise on ka juhtivkomisjoni rollis ja nad toetavad. Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 55 rahvasaadikut, vastu ei ole keegi, 2 jäi erapooletuks. Päevakorda täiendatakse.

Mul on alust arvata, et põhiettepaneku teeb komisjoni esimees härra Reinson ja kaasettekande elamuameti peadirektor härra Lippmaa. Kas on nii? Palun, härra Reinson.

J. Reinson

Lugupeetud juhataja, lugupeetud kolleegid! Me jõudsim pika töö tulemusena võtta vastu Eesti Vabariigi riiklike ja munitsipaaleluruumide erastamise seaduse ja iseenesestmõistetavalt on selle rakendamiseks vaja otsust. Eelarve-majanduskomisjon on selle otsuse läbi arutanud ja esitab Eesti Vabariigi Ülemnõukogule ta vastuvõtmiseks. Sellega antakse vabariigi valitsusele ülesanne kehtestada seaduse rakendamiseks vajalikud normatiivaktid hiljemalt 1. juuliks. Ja mis kõige tähtsam, 1. juuliks tuleb välja töötada ka seaduses nimetatud rahvakapitali obligatsioonide ja õigusvastaselt võõrandatud vara kompenseerimiseks ettenähtud väärtpaberite väljaandmise kord. Et kohalike omavalitsuste soovil oleks võimalik alustada korterite erastamisega, nähakse 3. punktis ette võimalus alustada asustamata elamute korterite

müüki ka varem, kohalike omavalitsuste otsusega ja nende poolt kehtestatud korras seadust järgides. Tänan!

Juhataja

Suur tänu! Kas on härra Reinsonile küsimusi? On. Liia Hänni.

L. Hänni

Lugupeetud ettekandja! Mul on küsimus 2. punkti 3. alapunkti kohta, kus tehakse valitsusele ülesanne töötada välja obligatsioonide ja õigusvastaselt võõrandatud vara kompenseerimiseks ettenähtud väärtpaberite väljaandmise kord hiljemalt 1992. aasta 1. juuliks. Samal ajal aga on meil ju veel määramata, kuidas hakkab toimuma kompenseerimine, mille alusel, kui suures väärtuses kompenseeritakse. Kas te arvate, et korda saab välja töötada enne, kui Ülemnõukogu on vastu võtnud kompenseerimise üldised põhimõtted?

J. Reinson

Kui küsimus puudutab ainult kompenseerimiseks ettenähtud väärtpabereid ja mitte obligatsioone, mille sisu on seaduses avatud, siis eelarve-majanduskomisjon jäi seisukohale, et kindlasti peab see kogu 1. juuliks (või ka juba enne) jõudma vastu võtta ka nimetatud normatiivaktid, mis käsitlevad õigusvastaselt võõrandatud vara kompenseerimist.

V. Jermolajev

Tänan! Lugupeetud ettekandja! Millal võib komisjoni arvates realselt alata privatiseerimisprotsess, arvestades siin esitatud tähtaega? Millal võib privatiseerimine alata? Tänan!

J. Reinson

On päris selge, et korterite erastamine ei saa toimuda enne, kui selles rakendusotsuses ettenähtud tegevused on toimetatud. See tähendab, kui punktis 1 öeldakse üldiselt "rakenduseks vajalikud normatiivaktid", siis meie ütleme, et neid on üpriski palju ja valitsus peab tõepoolest need kõik ju 1. juuliks vastu võtma. Pärast seda on võimalik asuda nende normatiivaktide alusel korterite erastamisele. Igal juhul mitte enne.

P. Grigorjev

Lugupeetud spiiiker, lugupeetud ettekandja! Kas valitsus ei saaks oma otsuses arvestada nende tööliste panust, kes elasid Ivangorodis, aga töötasid Eestis? Kahjuks on see seaduses arvestamata jäetud. Tänan!

J. Reinson

Kui seda on võimalik teha kooskõlas seadusega, siis küll, aga praegu esimesel pilgul ma sellist võimalust ei näe, sest seaduses on selgelt, et osak antakse Eesti Vabariigis alaliselt elavatele kuni nii vanadele jne. kodanikele.

Juhataja

Suur tänu, härra Reinson! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun kaasettekandeks kõnetooli härra Lippmaa.

T. Lippmaa

Lugupeetud Ülemnõukogu! Mul ilmselt puudub vajadus kaasettekandeks, kuna rakendusotsus iseenesest on lühikene. Härra Reinson kandis kõik probleemid ette, nii et mul jääb ainult võimalus vastata teie küsimustele, kui neid on, ja loota, et see rakendusotsus täna vastu võetakse. Sel juhul saaksime 1. juuliks oma normatiivaktid niikaugemale, et alustada privatiseerimisprotsessiga.

L. Arro

Lugupeetud juhataja, lugupeetud ettekandja! Komisjonis seda küsimust juba arutati, kuid tahaksin ikkagi küsida, kas punkti 2 alapunkti 1 alla mahub ka selline normatiiv, mis käsitleks rahvakapitali obligatsioonide kasutamist peale korterite ka teistes valdkondades. Ka see peaks olema 1. juuliks teada. Aitäh!

T. Lippmaa

Ta peaks mahtuma projektina selles mõttes, et seaduses on öeldud, et valitsusel tuleb see vastu võtta vastavalt Ülemnõukogu (ma ei mäleta, kuidas seal täpselt oli) suunitlustele või midagi sarnast, nii et valitsus peab esitama selle normatiivakti veel korra Ülemnõukogule läbivaatamiseks ja ilmselt ka vastuvõtmiseks.

Juhataja

Suur tänu! Kas on veel küsimusi? Ei ole. Ma tänan!

Head kolleegid, ma avan läbirääkimised. Kas meil on kõnepidajaid, sõnasoovijaid? Ei ole. Parandusettepanekuid ka laekunud ei ole. Ma oletan, et siis ei ole ka tarvidust lõppsõna pidada, kas nii, härra Reinson? Kas me võime panna otsuse hääletusele?

Kohaloleku kontroll. Kohal on 68 rahvasaadikut, puudub 30. Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et võtta vastu Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsus Eesti Vabariigi riiklike ja munitsipaalaluruumide erastamise seaduse rakendamise kohta? Palun hääletada! On vaja 50 häält. Selle ettepaneku poolt on 63 rahvasaadikut, vastu ei ole keegi, 1 jäi erapooletuks. Otsus on vastu võetud.

Eesti energiasäästu nõukogu moodustamise kohta

Juhataja

Lugupeetud Ülemnõukogu, eelarve-majanduskomisjon taotleb veel kord käesoleva istungjärgu päevakorra täiendamist, nimelt ühe otsuse eelnõuga, mis käsitleb Eesti energiasäästu nõukogu moodustamist. Olles juhtivkomisjoni rollis, toetab eelarve-majanduskomisjon seda taotlust. Ma panen selle küsimuse teie ette otsustamiseks. Enne viime läbi kohaloleku kontrolli. Kohaloleku kontroll. Kohal on 60 rahvasaadikut, puudub 38.

Lugupeetud Ülemnõukogu! Kes on selle poolt, et vastavalt eelarve-majanduskomisjoni taotlusele täiendada käesoleva istungjärgu päevakorda ühe kiireloomulise küsimusega, mis käsitleb energiasäästu nõukogu moodustamist? Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 40 rahvasaadikut, vastu 2, erapooletuid 12. Päevakorda täiendatakse.

Ettekande antud päevakorrapunkti kohta teeb eelarve-majanduskomisjoni esimees härra Jüri Reinson.

J. Reinson

Lugupeetud juhataja, lugupeetud kolleegid! Ma ei taha meie kogu tööaega kurjasti kasutada ja seepärast teen hästi lühidalt. Kõik algas sellest, et meie poole pöördus ehitusminister küsimusega, kas me ei tahaks oma komisjonis arutada energiasäästu programmi väljatöötamist ja selle programmi väljatöötamise suunamiseks ja jälgimiseks nõukogu moodustamist. Eelarve-majanduskomisjon arutas oma istungil seda küsimust ja leidis, et kuna me sedavõrd sõltume energiakandjatest, kogu meie kulutuste struktuur on määratud sellest

energiast, tuleb energiasäästust teha tõepoolest üldrahvalik üritus. Selleks on meie arvates otstarbekas võtta vastu Ülemnõukogu otsus energiasäästu nõukogu moodustamise kohta. See on minu poolt kõik.

Juhataja

Suur tänu! Küsimused. Rein Veidemann.

R. Veidemann

Lugupeetud juhataja, kolleeg Reinson! See oli lühike seletus, aga seda pikemalt seletada ei saagi, sellepärast mulle tundub, et tegemist on siiski formaalse komisjoniga. Kas niisugust asja ei saaks jätta valitsuse, täitevvõimu pädevusse? Mis puutub niisuguse komisjoni moodustamisse, kus on veel Eesti Panga president. Need on kõik formaalsed asjad. Kas teie komisjonis ei tundu, et see on lihtsalt üks liigne liigutus? Valitsus võiks selle asjaga edukalt toime tulla. Tänan!

J. Reinson

Lugupeetud kolleeg Veidemann! Täpselt seda sama arutasime ka komisjonis ja tõepoolest, täpselt samad küsimused kerkisid ka meil üles. Minu ees on valitsuse istungi protokoll 12. märtsist, kus valitsus põhimõtteliselt nõustub Eesti Vabariigi Ehitusministeeriumi poolt väljatöötatud ehituste energiasäästu põhimõtetega ja toetab Eesti Vabariigi Ehitusministeeriumi ettepanekut teadlaste ja spetsialistide töögrupi moodustamise kohta ehituste energiasäästu riikliku programmi väljatöötamiseks käesoleva aasta esimesel poolel. Aga me jõudsime komisjonis seisukohale, et just nimelt selleks, et ta ei kujuneks mingi ministeeriumi või valitsuse eralõbuks, vaid üldrahvalikuks ürituseks, oleks vaja Ülemnõukogu toetavat otsust. See on tõepoolest rohkem propagandistlik samm kui mingi hädapärane, organiseerimistegevuseks vajalik samm.

T. Made

Austatud eesistuja, lugupeetud kolleeg! Ma soovin teada, mis funktsioonid saavad selles komisjonis olema Eesti Panga presidendil, konkreetselt, millega ta peaks tegelema. Ja miks selles teie ettepanekus ei ole ühtegi konkreetset tähtaega, mis ajaks peaks energiasäästu programm valmis olema? Ma tänan!

J. Reinson

Lugupeetud kolleeg Made! Ilmselt samamoodi me võiksime küsida iga persooni kohta, kes on siin projektis. Huvitav, mida teeb seal eelarve-majanduskomisjoni esimees, ehitusminister ja majandusminister jne.? Aga ma võin valgustada niipalju, et praegu on juba olemas selle programmi alused ja nendes on küllalt suur osa välislaenudel, seepärast on sellesse nõukogusse lülitatud ka Eesti Panga president. Miks siin ei ole ühtegi tähtaega? Vaadake, väga raske on tähtaega anda seni, kuni me ei tea veel täpselt, millises koosseisus see tööorgan, seesama korraldustoimkond tööle hakkab ja mis ajast ta tööle hakkab. Võib eeldada, et see valitsuse istungi protokoll, kus öeldakse, et see töö tuleb käima panna esimesel poolaastal, on siin meile toeks.

J. Kass

Lugupeetud ettekandja, ma jätkaksin Tiit Made küsimustest. Presidendi osas saime asja selgeks, aga miks näiteks ei ole selles nõukogus keskkonnaministrit? Ometi on meil energia tootmine käinud just keskkonna arvel. Ja kuna tahetakse võtta kasutusele alternatiivid, looduslike energiasaamise viise, siis ma arvan, et selle mehe olemasolu selles nõukogus, kui üldse niisugust nõukogu luua, peaks olema hädavajalik. Või kuidas? Tänan!

J. Reinson

Lugupeetud härra Kass! Me aktsepteerisime ehitusministeeriumi kui n.-ö. idee algataja ja juhtiva ministeeriumi seisukohta, aga kui teil on konkreetne parandusettepanek nimetada selle nõukogu liikmeks ka keskkonnaminister, siis ma arvan, et meie komisjon on sellega nõus.

K. Raud

Austatud juhataja, lugupeetud ettekandja! Mind huvitab, kas see eelnõu on sündinud iseseisvalt või on ta millegi jätk? Nimelt tahaksin ma vihjata Ülemnõukogu otsusele Virumaa keskkonna seisundi kohta, mis võeti vastu eelmise aasta juunikuus ja kus olid püstitatud valitsusele konkreetsed ülesanded, mis käsitlesid nii pikaajalist energeetikaprogrammi tervikuna kui ka säästuprogrammi, ja kus näiteks oli ka välja toodud ettevõtetele energia kokkuhoiumäär 2% aastas. Samuti olid seal kirjas ka veel mitmed muud momendid. Mind huvitaks teada saada, kuivõrd unarusse on jäänud see Ülemnõukogu otsus või on selle nõukogu moodustamine nüüd lõpuks ometigi jätk selle otsuse täitmiseks. Ka selles otsuses oli tähtaeg, mille kohaselt pidi valitsus esitama materjalid Ülemnõukogule juba möödunud aasta sügisel. Aitäh!

J. Reinson

Lugupeetud härra Raud, nagu ma aru saan on jutt möödunudaastasest Ülemnõukogu otsusest ja möödunudaastastest ülesannetest eelmisele valitsusele. Sellepärast peaks selles küsimuses aru pärima mitte minult, vaid valitsuselt. Küll eeldan ma seda, et selle säästuprogrammi rakendamine ja nõukogu moodustamine võimaldavad ka selles Ülemnõukogu otsuses püstitatud ülesandeid täita.

S. Sovetnikov

Lugupeetud spiiker, lugupeetud ettekandja! Siin räägitakse korraldustoimkonnast. Mitu inimest seal tööle hakkab ja kui palju neile palka makstakse? Oleks otstarbekam järele mõelda, kuidas odavamaid energiaressursse saada. Jälle tuleb liigseid üksusi ja tehakse liigseid kulutusi. Kas see annab mingeid tulemusi? Kahtlen selles väga. Tänan!

J. Reinson

Kindlasti ei tehta seda tööd vabast ajast ja ühiskondlikel alustel. See korraldustoimkond moodustatakse valitsuse otsusega ja ainult selleks perioodiks, kui seda programmi välja töötatakse. See ei ole mitte mingi alaline ministeerium või selletaoline organ. Kavas oli see moodustada 20-liikmeline.

U. Ugandi

Austatud spiiker, lugupeetud ettekandja! Selles ettekandes oli kuulda ja ka otsuseprojektist on näha, et energiasäästu programmi töötab praegu välja see komisjon, mis on 6-liikmeline. See, mis moodustatakse, on ainult programmi suunamiseks ja jälgimiseks. Mulle jääb arusaamatuks, miks on teil 2. punkt, kus tehakse valitsusele ülesandeks moodustada energiasäästu programmi korraldustoimkond. Kas see on siis mingi kolmas üksus või on see tagantjärele tegemine? Ma ei saa hästi aru. Aitäh!

J. Reinson

Austatud härra Ugandi, ma olen nüüd natuke kimbatuses, te jõudsite kolme organini, aga ma ei saa kuidagi üle kahe kokku, nii et ma ei oska täpselt vastata. On tõepoolest selline jälgiv ja suunav nõukogu ja on korraldustoimkond, mis töötab välja programmi.

U. Ugandi

Siis ma muidugi vabandan, ma saan aru, et valitsus töötab praegu programmi välja, aga me alles anname talle ülesande hakata seda välja töötama. Jah? Aitäh!

Juhataja

Suur tänu, härra Reinson! Rahvasaadikutel rohkem küsimusi ei ole.

Kolleegid! Selles päevakorrapunktis meil kaasettekannet ei ole. Ma avan läbirääkimised. Edgar Savisaar.

E. Savisaar

Lugupeetud kolleegid, on loogiline, et kui me moodustame komisjoni, siis me peame ka kontrollima selle otsuse täitmist. Seetõttu ma teen ettepaneku lisada otsusele 3. punkt järgmises redaktsioonis: "Valitsusel esitada energiasäästu programm Ülemnõukogule läbivaatamiseks k.a. 1. juuliks." Kui juba on otsustatud see küsimus võtta Ülemnõukogu pädevusse, siis tuleks seda teha ka korrektselt. Tänan teid!

Juhataja

Suur tänu! Ma palun see parandusettepanek mulle anda. Liia Hänni.

L. Hänni

Lugupeetud kolleegid! Kuna Ülemnõukogu oma praeguse otsusega moodustab komisjoni, siis on selge, et see komisjon peab olema ka aruandekohustuslik Ülemnõukogu ees. Ja oleks vaja, et me koos komisjoni koosseisu paikapanemisega nimetaksime ka komisjoni esimehe. Sellega seoses ongi mul ettepanek nimetada selle komisjoni esimeheks Eesti Vabariigi Valitsuse esimees. Aitäh!

Juhataja

Suur tänu! Palun siis, Liia Hänni, ettepanek mulle kirjalikult. Läbirääkimised jätkuvad. Kolleegid, kes veel soovib sõna võtta? Ei ole sõnasoovijaid. Kas lõpetame läbirääkimised? Meil on kohaloleku kontroll juba läbi viidud. Palun asuda töökohtadele, me praegu kohaloleku kontrolli läbi ei vii. Ma usun, te olete kõik registreeritud.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et lõpetada läbirääkimised antud päevakorraküsimuses? Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 41 rahvasaadikut, vastu 2, erapooletuid 5. Läbirääkimised lõpetatakse.

J. Reinson

Austatud kolleegid, mul on selline palve: anda teie esitatud parandusettepanekute läbivaatamiseks eelarve-majanduskomisjonile aega maksimaalselt 10 minutit.

Juhataja

Suur tänu! Me peame nõu. Kolleegid, ma usun, et meil on õigus antud juhul vaheaega lubada. Enne vaheajale minekut ma pöördun veel teie poole ühe palvega, õigemini on see Kalju Koha palve. Ta palub nimelt tuua 5. päevakorrapunkt ettepoole, sest seoses oma uue ametikohaga ei ole tal võimalik pidevalt viibida istungitesaalis. Mul on teile palve, kolleegid, kui me läheme vaheajale, mõelge ka sellele, kas te nõustute Kalju Koha ettepanekuga. Vaheaeg 10 minutit.

V a h e a e g

Juhataja

Vaheaeg on läbi, asugem töökohtadele. Kohaloleku kontroll. Kohal on 57 rahvasaadikut, puudub 41. Ma palun lõppsõnaks kõnetooli härra Jüri Reinsoni.

J. Reinson

Lugupeetud juhataja, lugupeetud kolleegid! Eelarve-majanduskomisjon jõudis kõik teie ettepanekud läbi vaadata ja ka otsuse langetada. Proua Hänni ja härra Junti ettepanekutega, mis käsitlesid nõukogu esimehe määramist, komisjon ei nõustunud, leidis, et see nõukogu saab sellega ise hakkama. Härra Made ettepanekuga nimetada komisjoni liikmeks Töökollektiivide Liidu esimees komisjon samuti ei nõustunud (ühehäälselt). Komisjon on nõus härra Kassi ettepanekuga nimetada komisjoni liikmeks veel keskkonnaminister. Härra Savisaarel oli ettepanek lisada eelnõusse 3. punkt järgmises sõnastuses: "Valitsusel esitada energiasäästu programm Ülemnõukogule läbivaatamiseks k.a. 1. juuliks." Komisjon ühehäälselt ei nõustunud selle ettepanekuga ja leidis, et me ei peaks hakkama neid programme siin arutama ja asja venitama. Kui programm tuleb, siis see viiakse ka ellu. Loomulikult on kõigil saadikutel õigus oma ettepanek hääletusele panna.

Juhataja

Nii me teemegi. Ma palun, Jüri Reinson, viime kahekesi läbi parandusettepanekute hääletuse.

Protseduurilisi ettepanekuid meil ei olnud. Läheme nüüd sisuliste ettepanekute juurde loogilises järjekorras. Härra Savisaare ettepanek on vist kõige esimene.

J. Reinson

Tahtsin just küsida, kas härra Savisaar nõuab oma ettepaneku hääletusele panekut. Ettepanek oli programmi esitamise tähtaja kohta.

Juhataja

Kuidas komisjon ...

J. Reinson

Ma loen veel kord ette. Härra Savisaare ettepanek oli lisada eelnõule 3. punkt järgmises redaktsioonis: "Valitsusel esitada energiasäästu programm Ülemnõukogule läbivaatamiseks k.a. 1. juuliks."

Juhataja

Komisjon?

J. Reinson

Komisjon ei nõustunud.

Juhataja

Komisjon ei nõustunud. Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on Edgar Savisaare parandusettepaneku poolt? Tegemist on täiendusega. Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 22 rahvasaadikut, vastu 13, erapooletuid 5. Savisaare parandusettepanek leidis toetust. Järgmine.

J. Reinson

Järgmisena on mul ettepanek hääletada läbi, kui esitajad nõuavad, kaks ettepanekut, mis käsitlevad nõukogu esimehe määramist Ülemnõukogu poolt. Härra Junti ettepanek on nimetada nõukogu esimeheks majandusminister. Proua Hänni ettepanek on nimetada nõukogu esimeheks valitsuse esimees. Komisjon ei toetanud kumbagi ettepanekut.

Juhataja

Panen hääletusele esitamise järjekorras. Esimene oli Liia Hänni ettepanek, teine Junti ettepanek. Liia Hänni, kas panen hääletusele? Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on Liia Hänni parandusettepaneku poolt, mis puudutab komisjoni esimehe määramist? Ta teeb ettepaneku, et komisjoni esimees oleks valitsuse esimees. Ma võtan maha. Teda võib nii ja võib naa panna. Vahest ei ole see praegu kõige sobivam variant sedamoodi persoone kaaluda. Ma usun, et täiesti loogiline ja õigustatud oleks panna see parandusettepanekuna hääletusele. Kui ta leiab toetust, siis sellisel juhul on komisjoni esimees määratud, kui ta ei leia toetust, siis tuleb Arvo Junti ettepanek. Antud juhul ei ole päris kena niimoodi konkurssi korraldada. Panen uuesti hääletusele.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on Liia Hänni parandusettepaneku poolt? Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 6 rahvasaadikut, vastu 24, erapooletuid 11. See ettepanek ei leidnud toetust.

Ja nüüd Arvo Junti parandusettepanek. Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on Arvo Junti parandusettepaneku poolt, et komisjoni esimees oleks majandusminister? Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 16 rahvasaadikut, vastu 21, erapooletuid 11. Arvo Junti parandusettepanek ei leidnud toetust.

J. Reinson

Viimane parandusettepanek puudutab komisjoni täiendava liikme nimetamist. Tiit Made tegi ettepaneku nimetada komisjoni liikmeks Töökollektiivide Liidu esimees. Komisjon sellega ei nõustu.

Juhataja

See on Tiit Made ettepanek.

Kas Tiit Made nõuab hääletusele panekut? Töökollektiivide Liidu esimees loobub. Kui asjaosaline loobub kandideerimast, siis ei panda ettepanekut hääletusele. On meil veel parandusettepanekuid? Ei ole. Viime kindluse mõttes läbi kohaloleku kontrolli. Kohal on 71 rahvasaadikut, puudub 27.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et võtta vastu Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsus Eesti energiasäästu nõukogu moodustamise kohta? Palun hääletada! On vaja 50 häält. Selle ettepaneku poolt on 51 rahvasaadikut, vastu 3, erapooletuid 12. Otsus on vastu võetud, nõukogu moodustatakse.

Kas ma sain õigesti aru, et täiskogu on suuremeelne ja kui minnakse kinnitatud päevakorra juurde, lubab esmaspäevase 5. päevakorrapunkti esimeseks? Meil on veel kiireloomulisi küsimusi. Head kolleegid, Ülemnõukogu liige Valeri Kois taotleb käesoleva istungjärgu päevakorra täiendamist ühe kiireloomulise küsimusega, mis käsitleb ühe seaduseelnõu arutelu, nimelt muudatuste tegemist Eesti Vabariigi pensioniseaduses. Juhtivkomisjon (eelarve-majanduskomisjon) arutas seda probleemi ja teeb ettepaneku käsitleda seda Ülemnõukogus mitte kiireloomulisena, vaid normaalkorras, määrates juhtivkomisjoniks sotsiaalkomisjoni. See on komisjoni arvamus. Kas Valeri Kois nõustub sellega või mitte?

V. Kois

Ma olen sellega nõus.

Juhataja

Aitäh! Sellisel juhul me käsitleme seda kui normaalprotseduurina esitatud taotlust ja juhatus langetab homme otsuse juhtivkomisjoni ning võimaliku istungjärgu kohta, millal me seda probleemi arutame. Kolleegid, meil on veel kiireloomulisi küsimusi, küll aga ei ole laekunud kõikide kohta juhtivkomisjoni otsuseid ja mõne kohta ei ole praegu ettekandjaid, nende juurde tuleme vähekene hiljem.

Eesti Vabariigi seaduse "Muudatuste tegemise kohta Eesti Vabariigi omandireformi aluste seaduses" eelnõu teine lugemine

Juhataja

Lugupeetud Ülemnõukogu, jätkame vastavalt kinnitatud päevakorrale. Mulle tundus siiski, et Ülemnõukogu nõustub Kalju Koha palvega ja me alustame 5. päevakorrapunktist. Tegemist on ühe seaduseelnõu teise lugemise alustamisega, seaduseelnõu käsitleb muudatuste tegemist Eesti Vabariigi omandireformi aluste seaduses. Ettekandeks ma palun kõnetooli Kalju Koha.

K. Koha

Lugupeetud esimees, lugupeetud juhataja, lugupeetud kolleegid! Eesti Vabariigi omandireformi aluste seaduse § 22 kehtestab, et munitsipaliseerimise õigustatud subjektiks on valla, alevi, linna, vabariikliku linna ja maakonna omavalitsuste volikogu, kellel on õigus

nõuda tema territooriumil asuva riigi omanduses oleva munitsipaliseerimisele kuuluva vara üleandmist munitsipaalomandusse. See seadus on selles küsimuses väga kategooriline ja ütleb, et ainult vastaval haldusterritooriumil olevat riigivara võib taotleda munitsipaliseerimiseks. Kuid mitmed omavalitsusüksused omavad ka haldushooneid ja muid tarvilikke asutusi teise omavalitsusliku üksuse territooriumil ja seadus ei luba taotleda nende munitsipaliseerimist. Seetõttu on ka tehtud vastavad parandusettepanekud §-de 21 ja 22 muutmise kohta. Minu andmetel on laekunud ka mõned ettepanekud kolleeg härra Veetõusmelt. Üks puudutab § 12 lõiget 3. Ta teeb ettepaneku täiendada § 12 lõiget 3 järgmise lõikega: "Varaks on hooned ja rajatised, mille lammutamine oli seadusega ettenähtud korras otsustatud enne 1991. aasta 20. juunit." Ma ei saa seda kommenteerida, sellel ei ole praegu otseselt ühist munitsipaliseerimisega, kuigi munitsipaalvõimude probleemidega on ta seotud. Selles küsimuses on omandireformi aluste seaduse juures otsus vastu võetud.

On ka tehtud ettepanekud jätta välja nii parandusest 1 kui ka 2 sõnad "või maakonna". Me peaksime siis kaks korda jätma välja sõna "maakonna", siis oleks §-s 21 sõnastus, et ainult maakonna volikogul on õigus taotleda munitsipaliseerimist, üksused ei saa seda taotleda. Aga nende sõnade väljajätmine annaks võimaluse kõikide omavalitsusüksuste volikogudel taotleda munitsipaliseerimist. Paragrahvi 22 sõnade "maakonna volikogu" väljajätmine ei lähe loogikaga kokku, sest maakonna volikogu on ka omandireformi aluste seaduse kohaselt munitsipaliseerimisel subjekt.

On ettepanek härra Kaido Kamalt, mida ma ka aktsepteerin, see on puhtredaktsiooniline. Paragrahvi 22 muutmisel tuleks sõnade "tema territooriumil" järel olevad sõnad "või teise omavalitsusüksuse territooriumil" maha tõmmata ja selle asemel kirjutada "asuva või". See tähendab, et tekst kõlaks järgmiselt: "Munitsipaliseerimise õigustatud subjekt on valla, alevi, linna, vabariikliku linna ja maakonna volikogu, kellel on õigus nõuda tema territooriumil asuva või tema kasutamises oleva munitsipaliseerimisele kuuluva riigivara üleandmist munitsipaalomandusse." Sisu ei ole muutunud, ainult redaktsiooniliselt on tekst läinud paremaks. Minu poolt oleks kõik ja ma teen siin ettepaneku see seaduseelnõu kinnitada täna seadusena. Aitäh!

Juhataja

Suur tänu! Kas meil on küsimusi Kalju Kohale? Ei ole. Suur tänu, Kalju Koha!

K. Koha

Aitäh!

Juhataja

Kaasettekandega esineb eelarve-majanduskomisjoni esimehe asetäitja härra Valeri Kois.

V. Kois

Lugupeetud juhataja, lugupeetud kolleegid! Härra Koha ettekandele pole suurt midagi lisada. Tahaksin veel kord neid mõtteid korrata. Ettepanekuid oli vähe. Härra Kama ettepanekut komisjon aktsepteerib, see on redaktsioonilist laadi. Härra Koha luges selle ettepaneku ette. Härra Veetõusmelt laekus tegelikult kaks ettepanekut ja kummagagi pole eelarve-majanduskomisjon nõus. Härra Koha juba rääkis nende ettepanekute olemusest ja ma ei hakka seda kordama. Ütlen ainult seda, et esimest ettepanekut võib arutada, aga mitte selle seaduse raames. Kui härra Veetõusme soovib, siis oleks ta võinud teha ettepaneku teise seaduse muutmiseks. Meie räägime ainult ühest konkreetsest paragrahvist. Härra Veetõusme teine ettepanek on lihtsalt ebaloogiline. Härra Koha teeb ettepaneku jätta välja mõned paragrahvid omandireformi seadusest. Härra Veetõusme aga teeb ettepaneku jätta väljajäetavast midagi välja. Kui teha nii, nagu tema soovib, siis tekib absurdne, ebaloogiline olukord.

Seoses sellega kordan veel kord, et eelarve-majanduskomisjon ei pea otstarbekaks arvestada härra Veetõusme ettepanekut ja teeb samuti nagu projekti autorgi ettepaneku võtta seadus teisel lugemisel vastu.

Juhataja

Suur tänu! Kas on küsimusi härra Koisile? Ei ole. Ma tänan. Avan läbirääkimised. Kas on sõnasoovijaid, kõnepidajaid? Ei ole. Kas meil on (ma küsin kindluse mõttes veel üle) hääletusele minevaid parandusettepanekuid? Ei ole. Kolleegid, ega kellegi parandusettepanekut ei ole unustatud? Kalju Koha.

K. Koha

Lugupeetud juhataja, ettepaneku esitajat härra Veetõusmet ei ole praegu saalis, me oleme tavaliselt need ettepanekud läbi hääletanud, et pärast ei oleks probleeme.

Juhataja

Härra Veetõusmel on ettepanek, jah?

K. Koha

Tema ettepanekuid me ei aktsepteerinud, selles mõttes oleks õigem need läbi hääletada, et ei oleks pärast vaidlust. Aitäh!

Juhataja

Lugu on sellelaadiline, et kuna läbirääkimisi ei peetud, ei ole mul põhjust ka küsida, kas soovitakse lõppsõna pidada, aga ma küsin.

K. Koha

Ei, minul ei ole soovi.

Juhataja

Härra Kois ka ei soovi. Ma palun siis Ants Veetõusmet tuua parandusettepanek minu kätte, hääletame selle läbi. Valeri Koisi käes on? Palun too siis minu kätte. Kolleegid, ma tutvustan teile Ants Veetõusme parandusettepanekut.

Neid on siin kohe päris mitu. Ants Veetõusme teeb ettepaneku täiendada omandireformi aluste seaduse 12. paragrahvi alljärgneva lõikega: "Varaks on hooned ja rajatised, mille lammutamine oli seadusega ettenähtud korras otsustatud enne 1991. aasta 20. juunit." See on esimene Ants Veetõusme parandusettepanek, mida juhtivkomisjon ei toeta. Kas kõik said aru? Ma loen veel kord ette. Täiendada omandireformi aluste seaduse § 12 alljärgneva lõikega: "Varaks on hooned ja rajatised, mille lammutamine oli seadusega ettenähtud korras otsustatud enne 1991. aasta 20. juunit." Nagu öeldud, komisjon ei toeta. Panen hääletusele. Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on Ants Veetõusme esimese parandusettepaneku poolt? Komisjon ei toeta seda. Selle ettepaneku poolt on 10 rahvasaadikut, vastu 32, erapooletuid 11. Esimene parandusettepanek ei leidnud toetust.

Teine Ants Veetõusme parandusettepanek seisneb selles, et käesolevast seaduseelnõust jätta välja sõnad "või maakonna", "ja maakonna". Esimeses lõikes "või maakonna", teises lõikes "ja maakonna". Loeme seda üheks parandusettepanekuks. Ma oletan, et mõtet selle tõttu ei ole moonutatud. Komisjon ei toeta seda ettepanekut. Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on Ants Veetõusme teise parandusettepaneku poolt? Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 8 rahvasaadikut, vastu 33, erapooletuid 12. Teine parandusettepanek ei leidnud toetust. Ega meil rohkem parandusettepanekuid ei ole, mida oleks vaja panna täiskogu ette?

Ei ole. Nii, on tehtud ettepanek seadus teisel lugemisel vastu võtta. Arvo Junti.

A. Junti

Lugupeetud juhataja, enne lõpphääletust palun vaheaega viis minutit.

Juhataja

Fraktsiooni poolt? Vaheaeg viis minutit.

V a h e a e g

Juhataja

Vaheaeg on läbi. Asugem töökohtadele. Kohaloleku kontroll. Kohal on 65 rahvasaadikut, puudub 33. Kes hilines, palun registreerige. Härra Hallaste, palun kirja panna. Kas ma võin panna seaduseelnõu hääletusele? Võin panna. Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et võtta vastu Eesti Vabariigi seadus muudatuste tegemise kohta Eesti Vabariigi omandireformi aluste seaduses? Palun hääletada! Vaja on 50 häält. Selle ettepaneku poolt on 52 rahvasaadikut, vastu 8, erapooletuid 8. Seadus on vastu võetud.

Eesti Vabariigi seaduse "Eesti Vabariigi Riigikogu valimise seaduse § 2 lg. 1 muutmise kohta" eelnõu teine lugemine

Juhataja

Lugupeetud Ülemnõukogu, jätkame vastavalt kinnitatud päevakorrale ja alustame seaduseelnõu teise lugemisega. Palun kõnetooli õiguskomisjoni liikme härra Illar Hallaste.

I. Hallaste

Lugupeetud juhataja, austatud kolleegid! Õiguskomisjon esitas kiireloomulisena arutamiseks seaduseelnõu Eesti Vabariigi Riigikogu valimisseaduse § 2 lõike 1 muutmise kohta. Seda seaduseelnõu arutati põhjalikult esimesel lugemisel, nii nagu kiireloomuliste küsimuste puhul ikka. On saabunud neli parandusettepanekut, kusjuures kaks parandusettepanekut ei puuduta § 2, vaid valimisseaduse § 7 lõiget 2. Need on härradelt Käbinilt ja Allikult ning need ei kuulu antud teema juurde. Küll on aga olemas kaks parandusettepanekut § 2 kohta. Kõigepealt Vello Pohlalt on ettepanek sõnastada § 2 lõige 1 järgmiselt: "Õigus valida on Eesti Vabariigi

kodanikel, kes valimispäevaks on saanud 18-aastaseks. Välismaal alaliselt elavatel Eesti Vabariigi kodanikel on õigus valida, kui nad ei ole võtnud endale välisriigi kodakondsust." Ma palun vabandust sõnastuse pärast, ma loen ette täpselt nii, nagu härra Pohla on esitanud. Õiguskomisjon ei ole saanud seda parandusettepanekut arutada, kuid vastavalt sellele arutelule, mis oli seaduseelnõu esitamise eel, ei ole Vello Pohla esitatud eelnõu aktsepteeritav, kuna õiguskomisjon lähtus oma eelnõu esitades põhimõttest, et kodanike valimisõigust ei ole võimalik piirata valimisseadusega ja kõigil kodanikel peaks olema valimisõigus. Saadikurühmalt "Kodanikuleppimus" ja rahvussuhete komisjoni esimehelt härra Sovetnikovilt on parandusettepanek täiendada § 2 punktiga 2 sellises sõnastuses: "Esimestel valimistel Riigikogusse on valimisõigus Eesti Vabariigi kodanikel sõltumata nende elukohast, aga samuti isikutel, kes alaliselt elavad Eestis ja on end registreerinud Eesti Vabariigi kodakondsuse taotlejateks kuni kandidaatide esitamise alguseni Riigikogu valimisteks." Ma tegin otsetõlget, nii et kui midagi läks valesti, siis palun vabandust. See parandusettepanek ei ole aktsepteeritav, kuna valimisseaduses on öeldud, et kandidaatide ülesseadmine algab pärast mandaatide jaotuse teatavakstegemist Eesti Vabariigi Valimiskomisjoni poolt. Mandaate jaotatakse teatavasti lähtudes valijate arvust ja seega ei saa valijate arv selguda pärast mandaatide jaotamist. See läheb vastuollu selle skeemiga, mis on praegu valimisseaduses. Ja pealegi ei saa seda punkti valimisseadusega lahendada, kui laiendada valijateringi, sest põhiseaduse eelnõu, mille Ülemnõukogu on otsustanud panna ka rahvahääletusele, ütleb, et valimisõigus on kodanikel. See on kõik parandusettepaneku kohta.

Juhataja

Ettekanne tuli lõppsõna stiilis, aga sellest pole katki midagi. Võimalik, et tuleb seda teist korda lausuda. Kas meil on küsimusi härra Hallastele? Ma küsin siis ise kindluse mõttes üle. Tegemist on nelja parandusettepanekuga, millest kaks ei käi teema kohta. Kaks käib küll teema kohta, kuid kumbagi juhtivkomisjon ei aktsepteeri. Kolleegid, meil on tegemist kiireloomulisena esitatud seaduseelnõu aruteluga, me oleme teisel lugemisel, parandusettepanekud on esitatud, rohkem me neid ei oota. Küll aga võib olla kellelgi soov midagi lausuda juba laekunud parandusettepanekute või selle eelnõu kohta. Palun, kes soovib sõna võtta? Ei ole soovijaid. Asume siis parandusettepanekuid läbi hääletama ja võib-olla teeme seda Illar Hallastega koos. Kahte, mis ei käi teema kohta, me hääletusele ei pane, üks oli Vello Pohla parandusettepanek ja teine oli ...

I. Hallaste

Teisele on alla kirjutanud "Kodanikuleppimuse" saadikurühma poolt härrad Menšikov ja Sovetnikov.

Juhataja

Parandusettepanekud on ikkagi saadikute omad, ütleme siis, et see on Menšikovi-Sovetnikovi parandusettepanek. Kolleegid, kas Vello Pohla parandusettepaneku sisu on arusaadav? Tundub, et kõikidele on selge. Õiguskomisjon seda ei toeta. Panen hääletusele. Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on Vello Pohla parandusettepaneku poolt? Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 11 rahvasaadikut, vastu 34, erapooletuid 12. Vello Pohla parandusettepanek ei leidnud toetust.

Teine parandusettepanek on kolleegide Menšikovi-Sovetnikovi oma. Kas täiskogule on nende kolleegide parandusettepaneku sisu mõistetav? On mõistetav. Aitäh, härra Hallaste!

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on kolleegide Menšikovi ja Sovetnikovi parandusettepaneku poolt? Juhtivkomisjon, õiguskomisjon, ei toeta. Selle ettepaneku poolt on 13 rahvasaadikut, vastu 32, erapooletuid 11. See parandusettepanek ei leidnud toetust.

Kolleegid, ega ei ole kellegi parandusettepanekut unustatud? Kas Illar Hallaste peab lõppsõna? Ei pea. Küll aga palub lõppsõna saadikurühma nimel kolleeg Jaak Jõerüüt. Kolm minutit.

J. Jõerüüt

Lugupeetud juhataja, head kolleegid! Vaevalt on mul tarvis pikalt seletada, millisel seisukohal on saadikurühm "Isamaa Ühendus" selle eelnõu suhtes, kuid rühma palvel ma siin esinen. Teatades oma pooltolekust sellele eelnõule, tahaksin ma oma suuga öelda tegelikult hoopiski niisugust asja. Dispuudis, mis ajalehtedes on olnud viimasel ajal, on kolm põhipunkti. Esiteks see, kas kodanikud saavad valida või mitte. Siin vist ei ole pikalt argumenteerida. Teine väga palju üles puhutud teema on see, miks ühed inimesed saavad valida kahes kohas ja teised mitte. Ma lihtsalt tuletan headele kolleegidele meelde (kahju, et siin ei ole ka minu sõpra liberaali Tiit Kabinini, kellele ma meelsasti seda meelde tuletaksin), et ükski seadus ei toimi vaakumis ja väljaspool ajalugu. See on üldine demokraatia reegel. Kolmandaks. Ma olen märganud, et tihtipeale lisandub siia ka niisugune poliitiline ebakõla stiilis "väliseestlased, ah, see on ju teada", või "pagulased, see on ju teada, kelle poolt nemad on". Ma ise olen väga palju suhelnud pagulastega ja tean täiesti täpselt kinnitada, et ka minu tutvusringkonnas, mis ei ole küll väga suur, on loomulikult pilt kirju, nii nagu absoluutselt igal pool.

Väliseestlaskond jaguneb ka poliitiliselt väga erinevateks inimesteks, lausa vastandlikeks gruppideks, ja seegi poliitiline demagoogia on ehk olnud natukene asjatu. Ja lõpuks, olen ka isiklikult täiesti veendunud, et sellelaadiline korrektiiv, nagu õiguskomisjon välja pakub, teeks Ülemnõukogu autoriteedile kasu. Tänan!

Juhataja

Suur tänu! Ma olen vähekene kimbatuses. Ülo Uluots, kas lõppsõna? Fraktsiooni nimel? Aga mis siis on, Ülo Uluots?

Ü. Uluots

Lõpphääletuse eel me palume vaheaega viis minutit.

Juhataja

Fraktsiooni nimel?

Ü. Uluots

Jah. Sirendi ka siin taga ütleb, et tahab vaheaega.

V a h e a e g

Juhataja

Aeg on läbi, palun asuda töökohtadele. Kohaloleku kontroll. Kohal on 57 rahvasaadikut, puudub 41. Kolleegid rahvasaadikud, minu meelest on väga palju saadikuid saalist puudu. Me peame läbi viima veel uue kohaloleku kontrolli. Ain Tähiste, ole kena, vaata söökla ukse vahelt korra sisse. Kui see on tühi, siis viime läbi uue kohaloleku kontrolli. Viime läbi uue kohaloleku kontrolli. Kohal on 70 rahvasaadikut, puudub 28.

Lugupeetud rahvasaadikud, kas ma võin panna seaduseelnõu hääletusele? Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et võtta vastu Eesti Vabariigi seadus Eesti Vabariigi Riigikogu valimisseaduse § 2 lõike 1 muutmise kohta? Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 43 rahvasaadikut, vastu 7, erapooletuid 11. Seadus jääb vastu võtmata.

Kolleegid, jätkame vastavalt kinnitatud päevakorrale, meil on jäänud veel üle 20 minuti tööpäeva lõpuni. Vastavalt päevakorrale peaks tulema Kaubandus-Tööstuskoja seaduse eelnõu, kas meil on sellega probleeme? Projektis sai need punktid ära vahetatud. Arvo Junti.

A. Junti

Lugupeetud juhataja, tõepoolest, algses projektis oli nimetatud päevakorrapunkt pandud kolmapäevale ja seda arvestas ka ettekandja, aga see on võib-olla väiksem häda. Seda saaks parandada, aga palju tõsisem probleem on selles, et sisuliselt on olemas ka kaasettekandja, kuigi siin ei ole märgitud. Neid ilmselt ei ole informeeritud ja ma ei näe neid ka siin saalis, seetõttu ma arvan, et täna ei ole võimalik alustada selle eelnõu esimest lugemist. Ma arvan, et on võimalik võtta nendega ühendust ja siis ühel järgneval päeval võtta asi ette. Aitäh!

Juhataja

Gussev oli küll hommikul kohal.

A. Junti

Tema on majanduskomisjonist, aga selles küsimuses oli meil juba mõni kuu tagasi kokku lepitud, et kaasettekandjad on Kaubandus-Tööstuskoja esindajad.

Juhataja

Jah, ma mäletan küll. Meil ei oleks sellest probleemi, aga meil on jäänud 20 minutit. Ardo Kamratov on kohe tulemas, ainult meie ei jõua rohkem, kui ettekande ära kuulata.

A. Junti

Meil on kokkulepe, et nad on algusest peale ka kohal.

Juhataja

Kui Ülemnõukogu on nõus, kuulame ettekande ära ja siis katkestame.

A. Junti

Küsimus on lihtsalt selles, et need isikud võiksid ettekande esimesest hetkest peale olla kohal. Ka mina olen arvestanud mitte tänase, vaid kolmapäevase päevaga.

Juhataja

Selge.

A. Junti

Mul on palve lükata selle küsimuse arutelu homsele.

Juhataja

Härra Kamratov on teel. Kui meil oleks praegu üks hästi lühikene küsimus, kus oleks omal ettekandja käepärast võtta, teeksin ma küll ettepaneku arutada.

Eesti Vabariigi seaduse "Eesti Vabariigi ravikindlustusseaduse muutmise kohta" eelnõu teine lugemine

Juhataja

Mis te arvate, kui me võtaksime neljapäevasesest päevast 3. punkti? Olete nõus. Palun, Hillar Kalda, tule ettekandeks kõnetooli ja siis me vabandame härra Kamratovi ees.

H. Kalda

Lugupeetud spiiker, lugupeetud Ülemnõukogu! Veidi üle kuu aja tagasi esitas sotsiaalkomisjon kiireloomulise küsimusena seaduseelnõu Eesti Vabariigi ravikindlustusseaduse ühe paragrahvi muutmise kohta. Küsimus oli selles, et viivisemaksu määr oli liialt väike. Vahepeal on vastu võetud seadus muudatuste tegemise kohta Eesti Vabariigi maksukorralduse seaduses ja see on kantud mõningal määral üle ka seaduseelnõusse Eesti Vabariigi ravikindlustusseaduse muutmise kohta. Ma loen selle muudatuse ette: muuta § 5 lõige 4 ja sõnastada see järgmiselt: "Tööandja poolt tasumata jäetud kohustusliku ravikindlustuse makse nõuab haigekassa sisse vastuvaidlematus korras koos 0,5% suuruse viivisega tasumata summalt iga viivitatud kalendripäeva eest. Käesolevas lõikes nimetatud tasumata jäetud maksusummasid korrigeeritakse nende sissenõudmisel vastavalt inflatsioonile Eesti Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatud korras."

Sellega vastaks ravikindlustusseaduse eelmisel istungjärgul vastuvõetud seadusele muudatuste tegemise kohta Eesti Vabariigi maksukorralduse seaduses.

Parandusettepanekuid tuli kahe lugemise vahel härra Novohatskilt. Ma ei näe teda praegu siin. Sotsiaalkomisjon ei toetanud neid ja ta võttis oma ettepanekud tagasi.

Juhataja

Suur tänu! Millised on küsimused? Valeri Kois.

V. Kois

Muidugi on sotsiaalfond huvitatud sellest, et raha laekuks, see tähendab nõutaks sisse õigeaegselt. Ent teisest küljest on asi nii, et sotsiaalfondist tuleb raha pensionäride kätte samuti hilinemisega ja pahatihti just fondi süül. Kui me kehtestame sellise kõrge viiviseprotsendi sotsiaalfondi kasuks, siis oleks võib-olla mõtet kehtestada samal ajal ka viivis pensioni mitteõigeaegse kättesaamise eest, mis makstakse välja konkreetselt igale pensionäriale. Siis oleks asi vastastikku kooskõlastatud.

H. Kalda

Härra Kois, küsimus ei ole praegu üldse ravikindlustusseaduses, vaid nn. 13%-s. Teiseks on see täiesti kooskõlas sellesama seadusega muudatuste tegemise kohta Eesti Vabariigi maksukorralduse seaduses, mille me võtsime eelmisel istungjärgul vastu. See on täiesti analoogne, arvestatakse inflatsiooni pluss 0,5%, sest senini oli kasulik mitte maksta, kuna inflatsiooni protsent oli suurem kui viivis, nii et maksmata jätmisega oli võimalik endale raha teha.

P. Grigorjev

Lugupeetud spiiker, lugupeetud ettekandja! Kes kannab vastutust, kui ettevõtted raha ei tagasta? Praegu on Narvas 600 miljonit rubla ettevõtte kartoteegis. Kuidas avaldada mõju pankadele? Neil on raha, kuid see ei tule tarbijalt, kellele ettevõtete toodang tarnitakse. Meie aga kavatsime vastu võtta seaduse, mis raskendab veelgi Kreenholmi Manufaktuuri, "Baltijetsi" ja paljude teiste ettevõtete olukorda. Kuidas sellest olukorrast välja tulla? Tänan!

H. Kalda

Ma kordan, et küsimus ei ole kellegi karistamises, vaid arvestatakse ka inflatsiooni. Haigekassad ei ole süüdi, kui asutus, organisatsioon jätab raha üle kandmata. Tervishoiuivõrk elab praegu nende haigekassa summade arvel. Tähendab, inflatsioon pluss 0,5%, nii nagu kogu maksusüsteemi osas.

Juhataja

Suur tänu! Kas meil on veel küsimusi härra Hillar Kaldale? On. Peeter Lutt.

P. Lutt

Härra spiiker, lugupeetav ettekandja! Nagu te teate, on tervishoid praegu raskes olukorras, kuid mitte nii raskes kui põllumajandus. Praegu on Pärnumaal piimakombinaadid võlgu majanditele üle 15 miljoni rubla, majandid on praktiliselt kõik "punases". Samal ajal te teete ettepaneku, et kuna majandid pole ära maksnud tervisekindlustuse maksu, võtta nendelt veel täiendavalt viivist. Kas see on loogiline ja õige?

H. Kalda

Kõik maksud ja maksed vastavad sellele seadusele. Täiendavalt ravikindlustusseadus ei võta. Kui te leiate, et tervishoiule ei ole vaja kulutada, siis on see teie isiklik arvamine, aga see ei muuda üldist maksusüsteemi ega ka maksete suurust.

L. Arro

Lugupeetud juhataja, lugupeetud ettekandja! Kas seoses selle otsusega annab rahandusministeerium välja ka täiendava juhendi? Kui näiteks ettevõttel on antud pankasse maksukorraldus ravikindlustusmaksu ülekandmiseks, et sellest päevast saadik viivist ei võetaks. Ettevõtte või majand ei ole ju süüdi, et temale teistest asutustest ei ole raha laekunud. Sellist juhendit oleks vaja. Praegu pöörduvad majandid panga ja maakonna rahandusorganite poole palvega seda viivist mitte rakendada, kui nende süü tõttu ei ole raha laekunud. Tegelikult oleks vaja sellist juhendit. Aitäh!

H. Kalda

Ma ei tea, kas rahandusministeerium sellise juhendi saadab, kuid ma võin veel kord nimetada, et maksukorralduse seaduse muudatused, mis Ülemnõukogu vastu võttis, on analoogsed ravikindlustusseaduse muutmise seaduseelnõuga.

Juhataja

Suur tänu, härra Kalda! Rahvasaadikutel rohkem küsimusi ei ole.

H. Kalda

Aitäh!

Juhataja

Kas sotsiaalkomisjon soovib ka kaasettekande teha? Ei soovi. Kolleegid, tegemist on

kiireloomulise seaduseelnõu aruteluga, tema sisuline arutelu toimus juba esimesel lugemisel. Esimese lugemise lõppedes laekusid parandusettepanekud, mida ettekandja juba kommenteeris. Saadikud võivad veel oma arvamust avaldada. Ma avan läbirääkimised. Ei ole sõnasoovijaid, kõnepidajaid. Suur tänu! Hillar Kalda, kas on parandusettepanekuid, mis lähevad täiskogu ette hääletusele? Ei ole. Suur tänu!

Kolleegid, ega ei ole unustatud kellegi parandusettepanekut? Ei ole. Lõppsõnu me ei pea? Ei pea. Kutsume kõik saadikud saali. Kohaloleku kontroll. Kohal on 64 rahvasaadikut, puudub 34. Kas ma võin panna seaduseelnõu hääletusele? On ettepanek võtta seadus vastu teisel lugemisel.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et võtta vastu Eesti Vabariigi seadus Eesti Vabariigi ravikindlustusseaduse muutmise kohta? Palun hääletada! On vaja 50 häält. Selle ettepaneku poolt on 57 rahvasaadikut, vastu ei ole keegi, erapooletuid 3. Seadus on vastu võetud.

Lugupeetud Ülemnõukogu! Meil on jäänud tööpäeva lõpuni 6 minutit. Mina ausalt öeldes ei alustaks praegu sellise tähtsa küsimuse teist lugemist, mis käsitleb teenindus-, kaubandus- ja tootlustusettevõtete erastamist, ja vabandaksin ka härra Kamratovi ees. Mis te arvate? Ei ole vahest mõtet. Seda enam, et täna on meil ka välispoliitika komitee istung ja ei saa väga pikalt pikendada. Loeme tänase istungi lõppenuks. Homme alustame infotunniga kell 10. Nägemist!

EESTI VABARIIGI ÜLEMNÕUKOGU XII KOOSSEISU

72. ISTUNGJÄRK

TEINE ISTUNG

5. mai 1992

Juhataja (Ü. Nugis)

Tere hommikust, lugupeetud kolleegid! Asugem töökohtadele. Istungjärgu töö jätkub, kontrollime kohalolekut. Kohal on 59 rahvasaadikut, puudub 39. Kolleegid, see on viimaste aegade üks rekordeid.

Lugupeetud rahvasaadikud, ma kindluse mõttes küsin üle, ega keegi ei ole täna broneerinud aega mõne seaduseelnõu üleandmiseks. Ei ole.

Lugupeetud Ülemnõukogu, vastavalt replemendile taotleb õiguskomisjon seaduse "Eesti Vabariigi Riigikogu valimisseaduse § 2 lõike 1 muutmise kohta" kordushääletust. Selline

õigus juhtivkomisjonil on ja ma panen selle seaduseelnõu veel kord teie ette hääletusele. Läbirääkimisi me ei pea. Et asi oleks lõplikult korrektne, me viime läbi kohaloleku kontrolli. Kohal on 51 rahvasaadikut, puudub 47. Kolleegid, kas mõni teist kogemata unustas või teadlikult ei registreeri ennast? Ma juhin teie tähelepanu sellele, et jääme nüüd reglemendi piiridesse. Koit Raud, milles on küsimus?

K. Raud

Hääletuse läbiviimise kohta tänasel päeval kell 10.00 hommikul, kuna paljude kolleegide teada algab tänane päev infotunniga. Need, kes ei ole otsustanud küsimusi esitada, on planeerinud selle kuulamist raadio kaudu.

Juhataja

Mis jutt see nüüd on, Koit Raud? Kallid kolleegid, kuidas ei ole võimalik? Reglement väidab, et seda tehakse ainult hääletamisele järgneva istungi alguses; kui juhtivkomisjon soovib oma taotluse tagasi võtta, ma kohe hea meelega annan. Ei võta tagasi? Siis panen hääletusele. Kõik on korras, 51 saadikut on saalis, 1 üle kvoorumi. Kohaloleku kontroll. Kohal on 58 rahvasaadikut, puudub 40. Kui ikka saadik ei soovi hääletamisel osaleda, ei ole midagi teha. Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et võtta vastu Eesti Vabariigi seadus Eesti Vabariigi Riigikogu valimisseaduse § 2 lõike 1 muutmise kohta? Palun hääletada! On vaja 50 häält. Selle ettepaneku poolt on 36 rahvasaadikut, vastu 9, erapooletuid 11. Seadus jääb vastu võtmata.

Eesti Vabariigi Valitsuse ja Eesti Panga infotund

Juhataja

Kolleegid, vastavalt kinnitatud päevakorrale jätkame nüüd vabariigi valitsuse ja Eesti Panga infotunniga. Järelepärimisi on esitatud palju, me alustame kolleeg Ants Paju järelepärimisest. Ants Paju tahab teada Metsaameti halduses olevate metsade, kasvava metsa ja metsamaterjali müügi korraldamise kohta. Meile on nõus selgitusi andma keskkonnaminister härra Tõnis Kaasik. Palun kõnetooli.

T. Kaasik

Lugupeetud eesistuja, lugupeetud rahvasaadikud! Enne kui ma alustan vastamist, ma tahaksin pöörduda teie poole väikese palvega. Küsimus on selles, et täna kell 11.00 ma pean olema Raekojas maailma majandusfoorumil ettekannet esitamas ja ma palun teie luba pärast küsimustele vastamist, hiljemalt kell 10.50 lahkuda.

Ma olen saanud rahvasaadik Ants Pajult neli küsimust, mis puudutavad metsa ja selle müüki. Ma ei hakka selle filosoofial pikalt peatuma. Seda teemat on käsitletud Ülemnõukogu saalis ka varem ja käsitletakse avalikkuse ees küllalt palju, seetõttu ma püüaksin konkreetset ja täpselt vastata mulle esitatud küsimustele ja kui jääb lahtisi otsi, olen valmis ka lisaseletusi andma.

Esimene küsimus. Jutt on vabariigi valitsuse 20. märtsi määrusest, mis kehtestab riigimetsades kasvava metsa müügi korra avaliku enampakkumise teel, sealhulgas välisvaluuta eest. Küsitakse, kas sellest tulenevalt ei kujune me töötlemata loodusressurssidega kauplejaks. Osalt me juba oleme töötlemata loodusressurssidega kauplejad, viimastel aastakümnetel me oleme eksportinud kaske. Põhjuseks on see, et kask moodustab Eesti metsadest 28%. Arvestades kasemetsi ja juurdekasvu, võimaldatakse raiuda miljon tihumeetrit. Kasel on praegu Eesti majanduses kaks kasutusviisi: vineeripakuna, mis on maksimaalselt 0,2 miljonit ehk 20% kase võimalikust ressursist, teiseks kasutatakse kaske küttepuiduks. Seetõttu me oleme kaske aastaid vedanud välja ja kahjuks oleme lihtsalt majandusliku loogika tõttu sunnitud seda ka jätkama niikaua, kuni me ei ole suutnud välja arendada oma kauaaegset tselluloosi- ja paberitööstust, mis võimaldaks kasutada kasepuud paberipuuna. Hetkel Eestis seda võimalust ei ole. Teine küsimus on muude puuliikide kohta. Ma pean saadikuid informeerima, et muude puuliikide osas nõudlust ei ole. Välismaal nõutakse just nimelt kaske. Praegu püütakse mändi paberipuuna lihtsalt kaasa anda ja sealjuures küllalt odava hinnaga, tunduvalt alla praegu kehtestatud baasilise kännuhinna. Ma tahan öelda, et baaskännuhinna kehtestamine mõnevõrra isegi pidurdab tooraine praktiliselt muidu ärakinkimist, sest on kehtestatud keskmine hind 10 dollarit tihumeeter. See võimaldab mingil määral pidurdada puidu väljavedu, alla selle ei saaks välja viia. See on vastus esimesele küsimusele.

Teine küsimus: kas me sellise poliitika tulemusena ei jäta meie tööstusettevõtteid – sae-, vineeri-, mööbli-, tselluloosi- ja paberitööstust – ilma tooraineta. Osalt ma seda küsimust juba puudutasin. Kuivõrd kaske kasutab ainult meie vineeritööstus (1000 tihumeetrit aastas), siis see on ka praegu kindlustatud toormega. Samal ajal on vineer niivõrd kõrges hinnas, et sobivat vineeripakku ükski majanduslikult mõtleb inimene paberipuuks ei müü. Kui seda on sattunud Soome saadetava kase hulka, on see juhtunud lihtsalt ükskõiksusest ja hoolimatusest.

Soomes muidugi sorteeritakse väga hoolikalt ja need jämedad saepakud, mis sobivad vineeriks, visatakse kõrvale. Selle hind on muidugi suurusjärgu võrra erinev kase paberipuu hinnast. Kui nüüd peaks majandussituatsioon selliseks kujunema (ma ei tea, missugused muutused toimuvad maailmas), et muutuvad eriti nõutavaks ka meie kuusk, mänd ja teised puud: isegi arvestades, et tihumeetri vedamine meritsi on kõige odavam – maksab 17 dollarit tihumeeter –, on ikka kasulik Eestist osta ja siis kasudega ära müüa. Valitsuse 1992. aasta 20. märtsi määrus näeb ette, et 1992. aastal kindlustatakse 70% ulatuses võrreldes 1991. aastaga meie riiklikele puiduvarujatele puud ilma oksjonita, see tähendab baashinnaga. Kui aasta jooksul selguvad mingid väga ebaterved ja ootamatud tendentsid, on seda võimalik alates uuest aastast korrigeerida.

Kolmas küsimus: kas me nii ei käivita taas paberi, mööbli ja teiste puidust valmistatud toodete hinnatõusu? Ei käivita. Me käisime spetsiaalselt meie Mööblimajas ja mööblitööstuses, et võrrelda praegusi mööblihindu ja arvutada välja, millise osa nendest moodustab kännuraha. Selgus, et kännuraha moodustab mööbli müügihinnast 1,5–3%, see tähendab näiteks köögikappide komplekti "Kadri" müügihind on 5665 rubla, sellest uute hindadega kasvava metsa hind moodustab 65 rubla ehk 1,15%. Kõige kõrgem on see protsent õpilaslaua hinnas, kus kännuraha moodustab 2,9% 1210 rubla suurusest hinnast. Väga tihti räägitakse auditooriumides ja avalikkuse ees, et kännuraha on mööbli ja puidumaterjali hindade üleskrüvimise põhisüü, tegelikult on süü kuskil mujal. Loogiliselt võttes terves meie majanduses, nagu ma ütlesin, moodustab kasvava metsa hinnatõus, isegi mitte hinnatõus, vaid kogu uus hind alla 3%.

Neljas küsimus: kas on otstarbekas võimaldada välisfirmadele Eestis nende jaoks odavalt kokku osta kasvavat metsa ja saelaastu töödelda mitte Eestis, vaid väljaspool? Kes sellest võidab? Ma ei saa küsimusest päris aru. Ilmselt osalt ma juba vastasin, nii nagu ma arvan sellest aru saavat. Küsimus on selles, et sellel välisfirmal, kes tuleb siit oksjonilt puitu kokku ostma (eeldame, et ta tuleb, on väga huvitatud), eriti suurt mänguruumi ei ole. Meil on praegu keskmine hind 10 dollarit. Kui on tegemist Soomega, kes on põhiline ostja meie metsaturul, on veoraha 17 dollarit, nii et kokku 27 dollarit. Soomes on praegu kasvava metsa hind kesktlääbi 30 dollarit, nii et mänguruumi on tal 3 dollari piires, samal ajal kui meie tööstusel on tunduvalt suurem mänguruum ärajääva transpordikulu arvel. Majandusloogika ütleb, et siin mingit massilist kokkuostmist, äraviimist ei saa tekkida. Küll aga esineb seda praegu. Eile näidati televisioonis neid tohutuid puuvirnu, praegu pole ju ühtegi puud müüdüd uue hinnaga. Need on kõik muidu saadud, praktiliselt sümboolse kännuraha eest, ja seda ollakse valmis

müüma ja müüaksegi samasuguse sümboolse hinna eest. Uus Eesti metsale kehtestatud taksihind tegelikult kaitseb Eesti metsa poolmuidu ärakinkimise eest.

Niipalju vastuseks mulle esitatud küsimustele. Ma tänan tähelepanu eest.

Juhataja

Suur tänu! Kuna põhiküsija, Ants Paju, ei saa praegu objektiivsetel põhjustel viibida saalis, siis lisaküsimusi esitavad teised rahvasaadikud. Peeter Lutt.

P. Lutt

Härra juhataja, lugupeetud minister! Esinedes Ülemnõukogu ees, kasutate alati sõnu "meil aastast raisatakse nii ja nii palju puitu". Öelge, palun, kas te teate, kui palju langetatud puudest tegelikult tarbitakse ja kui palju jääb sellest sinnasamasse metsa lamama? Aitäh!

T. Kaasik

Ma ei oska seda öelda, statistikat ei peeta. Kui inimene teeb tööd, langetab puu, makstakse talle selle eest tööraha. Tema seda ära ei korista. No ma ei oska eriti praeguse majandusloogika juures midagi seletada. Kui tema on selle puu välja ostnud ja ta on kulutanud või ostnud tööjõudu, kes selle langetab, ja jätab puud sinna mädanema, no see on tema asi, andke andeks, kuidas ta oma varandust kasutab.

H. Peterson

Lugupeetud juhataja ja minister! Te rääkisite siin nendest probleemidest ja tõite näitena laste kirjutuslaua. Mul küll kahjuks selle kohta andmeid ei ole, kuid ma tean, et täiskasvanu kirjutuslaud "Kompa" maksis enne 144 rubla, selle tegemiseks kulus 0,2 tihumeetrit ümarpuitu. Siis oli kehtivates taksihindades puidumaterjal ainult 26 kopikat, vahepealne hind oli 3 rubla 38 kopikat. Te rääkisite siin 1200 rublast. Kas ma kuulsin valesti või ütlesite teie kogemata valesti?

T. Kaasik

Eile käisid minu palvel Metsaameti inimesed Mööblimajas ja võtsid sealt need hinnad. Tegemist ei ole mitte täispuidust tootega, sellest praktiliselt ei tehta, vaid tegemist on plaatmööbliga. Sealt on tehtud ka tihumeetrite arvestused. Ise ma ei ole kontrollinud, ma usaldan oma inimesi. On öeldud, et õpilaslaud, valge, värvitud, hind 1210 rubla. Need on eilsed andmed Mööblimajast.

A. Novohatski

Lugupeetud spiiker, härra minister! Käesoleva aasta jaanuaris-veebruaris teatas Eesti Raadio, et valitsuse või teie ministeeriumi otsusega on Eesti Vabariigi elanikel võimalik saada tasuta küttepuid riigimetsadest. Elanikud hakkasid pöörduma metskondade poole selgituste saamiseks. Mõnel pool öeldi, et ei teata sellest veel midagi, mõnel pool polnud saadud veel vastavat paberit jne. Palun selgitage, kuidas nende küttepuude saamisega lood on. Palun rääkige sellest üksikasjalikult, sest täna kantakse istung ka raadio kaudu üle. Tänan!

T. Kaasik

20. märtsi määruse järgselt väljatöötatud ja Metsaameti poolt kinnitatud metsamüügi korras elanikkonnale on ette nähtud, et inimesed võivad saada metsast tasuta mittelikviidset puitu. Selle kohta on vastavad juhendid ja kõik materjalid tehtud ning välja saadetud. Tõepoolest, minulegi on öeldud, et hetkel on olukord meie riigimetskondades samasugune, nagu ta on jõulude eel, kui inimesed voorivad jõulukuuske küsima. Nüüd käivad inimesed massiliselt metskondades kütet küsimas ja seda nad ka saavad. Kui kuskil mingi ametiisik takistab või ütleb, et tal ei ole, siis tuleks sellest Metsaametile teatada, me kutsume selle inimese korrale.

J. Reinson

Austatud juhataja, lugupeetud ettekandja, vastavalt samale määrusele, millest jutt oli, tuli 1. aprilliks välja töötada metsatulude laekumise ja kasutamise ning riigimetsade majandamise finantseerimise kord. Öelge, palun, kas see on olemas?

T. Kaasik

On küll.

Juhataja

Suur tänu! Peeter Lutt, teine küsimus.

P. Lutt

Lugupeetud härra minister, teie vastus küsimusele, kui palju langetatud metsa jääb välja vedamata, üllatas mind ja ma usun, kõiki inimesi, kes metsaga tegelevad. Kas tõesti keskkonnaministeerium ei tunne huvi, kui need langid, mis on maha raiutud juba 1991. aasta kevadeks, on kuni tänase päevani välja vedamata ja kokku riisumata. Kas see tõesti ei pane teid mõtlema?

T. Kaasik

Jaa, see paneb meid mõtlema. See paneb ka politsei ja liiklusinspektori mõtlema, kui keegi jätab oma auto kuskile roostetama ja võib-olla on see ka jalus. Ilmselt püüab ka liikluspolitsei midagi ette võtta: uurib numbri järgi, kelle auto see on. Me oleme selliseid samme astunud, kui on konkreetne juhus, aga puht majandusloogika ja terve loogika järgi on see tema poolt ostetud puit ja kui ta seda ära ei vii ... Ma ei oska öelda, loomulikult see risustab. Kui asi on nii kaugele läinud, siis me võib-olla oleme sunnitud ka sanktsioone rakendama selle inimese vastu, karistama teda rahatrahviga. Aga ma arvan, et põhjus on selles, et seda metsa ei saa lihtsalt kätte. Inimene valab pisaraid ja kaotab oma raha, ta ei saa seda metsa kätte. Ta lootis, et tuleb talv, ta lootis võib-olla kogu talve, et tuleb mõni nädal külma, et saab metsa kõva maaga välja vedada. Seda ei ole juba neli aastat olnud. Küsimus ei ole mitte suhtumises, lihtsalt looduse vingerpussides, ma arvan. Kui küsimus on kuskil suhtumises, siis ma ei oska öelda. Ma loodan, et see uus hind muudab suhtumist ja inimene 10 dollari eest või kallimalt ostes ei jäta puitu enam metsa mädanema. Kui ta nüüd ka veel jätab, siis ei ole ta üldse majanduslikult mõtlev inimene.

Juhataja

Suur tänu, härra Kaasik. Rahvasaadikutel rohkem küsimusi ei ole. Ma tänan selgituste eest. Lugupeetud kolleegid, päris mitu järelepärimist on esitanud rahvasaadik Ivar Raig. Esimene käsitleb nafta- ja bituumeniterminali ehitamist Viimsi valla territooriumil. Selle küsimuse kohta on meile valmis selgitusi andma päris mitu kõrget valitsuse esindajat. Esimesena alustab eelmine orator, keskkonnaminister härra Tõnis Kaasik.

T. Kaasik

Lugupeetud rahvasaadikud, lugupeetud küsija! Mina olen saanud küsimuse, mis puudutab naftaterminali, järgmises sõnastuses: millises järgus on Eesti Vabariigi Valitsuse otsuse tegemine nafta- ja bituumeniterminali ehitamise küsimuses Muuga Uussadama lähikonda? Kas otsuse tegemisel arvestatakse ka kohalike elanike ning puhkajate soovidega, keskkonna ja kalakaitse nõuetega?

Hetkel on situatsioon selline. 1990. aastal algasid ettevalmistustööd, hakati otsima Eesti naftaterminalile sobivat paika Eesti rannikul. See oli seotud probleemiga, kuidas kindlustada Eestit kütusega. Oli näha, et raudteelt tulev traditsiooniline kütusevool ähvardab lõppeda või väheneda sel määral, et Eesti majandus hakkab selle all kannatama. Algselt oli välja pakutud 11 asukohta, neist jäi pärast esialgseid kaalumisi järele 3: Kunda, Paldiski ja Tallinna

Uussadam. Neile tehnilis-majanduslikke põhjendusi välja töötades jäädi peatuma Uussadama variandil. Pärast põhimõttelise valiku tegemist võttis Viimsi valla volikogu 9. juulil vastu otsuse, millega lubati alustada esialgsete projekteerimistöodega enne maaeralduse lõplikku vormistamist. 1991. aasta 3. septembril andis valitsus nõusoleku ettevõtte "Transoil" asutamiseks Viimsi vallas ja 1991. aasta 12. septembril kirjutati alla "Estonian Transoil" asutamisdokumentidele. Asutajateks olid "Neste", Soome õlifirma, "Eesti Kütus" ja Tallinna Uussadam. Vastavalt ülalnimetatud dokumentidele on siis ettevalmistustööd käinud. Praegu on valmis 12,3 hektarit hõlmava terminali tehniline projekt, selleks on kulutatud "Eesti Kütuse" vahendeid 254 000 rubla eest. "Neste" andmetel on nemad kulutusi teinud 2,51 miljoni Soome marga ulatuses, 0,7 miljonit on kulutanud Taani valitsus ekspertide (põhiliselt keskkonnakaitse ekspertide) palkadele. Tegelikult on selles piirkonnas tegemist kolme terminali tüüpi rajatisega. Kõige suurem on "Nestega" ühine "Estonian Transoili" terminal, lisaks sellele on samasse piirkonda kavandatud ka nn. N-terminal. N-terminal on mõeldud põhiliselt punkerdamisterminalina, laevade tankimiseks. Kolmas on bituumenitterminal ühisettevõttena, mis peaks kindlustama meie maanteeameti ja teised valdajad korraliku kvaliteetse bituumeniga. Bituumenitterminalile on tehtud Harju Maavalitsuse otsusega selle aasta 12. veebruarist maaeraldus 4,99 hektarit. See territoorium on ette nähtud täita, see tähendab mittemaismaale ehitada. Nii et tegemist on kolme eri objektiga ühes piirkonnas.

Valitsusel on teada need probleemid, mis on tekkinud seoses terminalide paigutamisega sellesse piirkonda. Valitsusele saadetud sadade suvilaomanike allkirjadega pöördumises protestitakse nende rajatiste ehitamise vastu, viidates keskkonnakaitsealastele ohtudele ja nende elamispaikade olukorra halvenemisele. Seda küsimust on mitmel pool arutatud, on tehtud ökoloogiline ekspertiis. Meie seisukoht on, et need terminalid on Eestile vajalikud, selles me ei kahtle. On otstarbekas paigutada üks kompleks praegustest hoonetest ja suvilakooperatiividest kaugemale. Selle aasta 16. aprillil, see on umbes kolm nädalat tagasi, toimus peaministri juures arutelu, millest võtsid osa asjaosalised. Seal otsustati nihutada see kõige suurem, "Neste" terminal, samasse kompleksi, Lääne kai juurde. Sellega vabastati suvilate lähedane territoorium Uussadama piiri taga ja nihutati objekt Uussadama territooriumile, tähendab, teiste objektide lähedusse. Sellega suurenes distants lähimast suvilakooperatiividest umbes 350–400 meetrini.

Maailmas ehitatakse palju naftaterminale ja väga tundlikesse kohtadesse. Soomes asub üks terminal lausa Soome presidendi residentsi kõrval. Nii et küsimus ei ole mitte selles, kuhu see paigutada, vaid selles, missugune see terminal tuleb, kuidas seda hakatakse eksploateerima, millised on tehnilised rajatised, et maksimaalselt vältida võimalikke keskkonnakahjustusi. Me

oleme keskkonnaametnikud, keskkonnaministeerium on esitanud range nõudmise, et see projekt peab läbima rahvusvahelise ekspertiisi. Kolmas erapooletu ekspertiis on tellitud Taani ekspertidelt. Seetõttu me loodame, et see rajatis hakkab vastama Euroopa ja maailma standarditele. Teine probleem kommunikatsioonid ja soojavarustus on väga suur, seetõttu suureneb selle piirkonna reostus. Me oleme seisukohal, ja oleme konsulteerinud ka linnavõimudega, et sadamarajatised tuleb ühendada ühtsete kommunikatsioonidega, mingeid spetsiaalseid lisarajatisi sooja ega kommunikatsioonide jaoks ei ehitata.

Kolmas küsimus: sellesama kompleksi raames tuleb välja töötada võimalike mere- ja naftaavariide vältimise ja likvideerimise süsteem. Ma loodan, et kui need küsimused on saanud positiivse lahenduse juba konkreetse projekti ekspertiisi tasemel, siis mõnevõrra väheneb see hirm, mis on nende rajatiste lähedal asuvatel inimestel. Ma saan aru nendest inimestest, ka minu suvekodu ja mu vanemate talu on seal päris lähedal. Ma saan aru, et ilmselt on seal mingisugune mõju. Ühtegi objekti ei ole võimalik selliselt püstitada, et ta ei mõjutaks keskkonda. Me peame kaaluma nii majanduslikust, poliitilisest kui ka inimlikust aspektist lähtudes, kas keskkonnakahjustused kaaluvad üles selle objekti tähtsuse Eestimaale või vastupidi. Kui me oleme otsuse teinud, siis peame rakendama ohutusabinõud keskkonnakahjustuste vältimiseks. Mis puudutab asja juriidilist poolt, siis selle taga on praegu vallavolikogu otsus. Kui ma ei eksi, siis vastavalt kohaliku omavalitsuse seadusele saab vallavolikogu otsust muuta vaid Ülemnõukogu, see tähendab teie. Kui te asute kindlalt seisukohale, et neid rajatisi ei tohi sinna ehitada, siis peab lihtsalt taotlema Viimsi vallavolikogu ja Harju Maavalitsuse otsuste tühistamist.

See oli minupoolne katse vastata valitsusele esitatud küsimusele. Ma tänan tähelepanu eest.

Juhataja

Suur tänu! Härra Kaasik vihjas sellele, et ta peab täna kell 11 olema Raekojas ühel üritusel. Võtame seda arvesse ja ma palun rahvasaadikutel esitada härra Kaasikule tema töö spetsiifikast lähtudes rohkem keskkonnaprobleeme puudutavaid küsimusi, sest meil on veel kaks valitsusepoolset selgitajat – tööstus- ja energeetikaministri asetäitja härra Arvi Hamburg ja transpordi- ja sideministri esimene asetäitja härra Nathan Tõnnisson.

H. Peterson

Lugupeetud juhataja ja minister! Mis te arvate, kas mitte omal ajal roheliste liikumise protest teatud määral, ma ei ütleks, et segas, aga pärssis naftaterminali kavandamist või selle ehitamist? Veel aasta tagasi olime olukorras, kus peale Hiiumaa ei olnud meil kuskil neid otsi,

kus tankeri pealt kütust maha võtta. Oleme selles suhtes täiesti erinevad Leedust, kes ehitab juheta, Lätist, kes saab teatud osa sealt läbipumbatavast kütusest omale. Seoses sellega on halvem ka meie majanduslik olukord. Näiteks reisisadama kõrval on söesadam, mis ei ole küll meeldiv, aga siiski jääb siia ka n.-ö. tolm maha. Kas see protest siiski ei takistanud sadama väljaehitamist?

T. Kaasik

Teie olete otsustanud. Valitsus on oma otsuse teinud, samuti maakond ja kohalik vald, küsimus on pandud praegu Ülemnõukogu ette. Nii lätlastel kui ka leedulastel seisab uute naftaterminalide ehitamise küsimus sama teravalt päevakorras, on sama konfliktne, sest nemad seovad sellega ka oma tuleviku. See, et naftasadama ehitamine jäi omal ajal ära, on tõepoolest Eesti roheliste ja keskkonnakaitsjate suur teene, aga tookord oli sadama ehitamine hoopis teiste kavade, teiste mõtetega. Sadam oli ette nähtud Nõukogude Liidu kütuse eksportimiseks. Küsimust vaadati ühest aspektist, muidugi, mahud ei ole ka võrreldavad. On teine situatsioon. Ma olen tõepoolest inimesena eetilise probleemi ees. Ma peaksin olema väga ekstremaalne ja nõudlik keskkonnakaitses osas, aga me oleme ka Eesti riigi kodanikud ja ma olen ka Eesti valitsuse liige. Teatud küsimustes me peame minema teatud kompromissidele ja ma arvan, et tehniliselt on võimalik ehitada selline terminal, mis oluliselt ei riku keskkonda ja seal elavate inimeste heaolu.

L. Hänni

Austatud juhataja, lugupeetud minister! Teie informatsioonist selgus, et on otsustatud siiski terminali asukohta veidi muuta ja nihutada, võrreldes esialgse asukohaga. Kas sellest on informeeritud ka kohalikke elanikke ja kas see viimane paigutus on kooskõlastatud Viimsi vallaga? Aitäh!

T. Kaasik

See on just nimelt inimestele vastutulek, nende pöördumistele reageerimine positiivses suunas. Teine küsimus on muidugi seadusandja küsimus: küsimus on meres, kes mere eraldab, kas ta on valla meri või mitte. Muuga lahes, kus vesi on ajutiselt reostatud, me vähendame selle reostuse levikut Muuga lahe teisele osale ja ka Läänemerele. Nii et sellel on ka positiivsed keskkonnakaitselised momendid juures.

Juhataja

Suur tänu, härra Kaasik! Rahvasaadikutel rohkem küsimusi ei ole. Ma tänan!

T. Kaasik

Tänan!

Juhataja

Kolleegid, me käsitleme sama teemat edasi ja ma palun nüüd kõnetooli tööstus- ja energeetikaministri asetäitja härra Arvi Hamburgi.

A. Hamburg

Lugupeetud eesistuja, lugupeetud rahvasaadikud! Härra minister rääkis põhimõtte ära, ma peatun väga lühidalt ainult kahel punktil. Kõigepealt selgitan, kes on nende kolme naftaterminali osanikud, ja teiseks, miks meil siiski neid naftaterminale on vaja.

N-terminal põhineb erakapitalil, on eraaktsiaselts, mis registreeriti 1991. aasta 18. veebruaril. 1992. aasta 16. märtsil saatis meile Hollandi üks suurim naftakompanii oma taotluse, milles soovib teha koostööd N-terminaliga, see tähendab, liituda eraaktsiaseltsiga. Nii et täna me võime öelda, et on olemas ka Hollandi-poolne partner, kes positiivse otsuse korral võib aktsiaseltsi paigutada 5 miljonit USA dollarit laenukapitalina. Tema lõplik eesmärk on 127 000 tonni masuuti ja diislikütust sisaldav terminal Tallinna sadamas, mille käive võiks olla umbes miljon tonni vedelkütuseid aastas. Teiseks on riigikapitalil põhinev aktsiaselts, kelle osanikuks on siinpool nimetatud Maanteeamet ja "Eesti Kütus", kes kogu summast omab 30% aktsiaid, 60% aktsiaid omab Rootsi firma "Nylaspetroleum" ja 10% aktsiaid omab Ufas naftakeemiakombinaat kui tooraine tarnija. Tema mahuks on 100 000 tonni säilitusmahtu ja põhieesmärk on trafoõli eksport-import ning bituumeni eksport-import ja loomulikult vabariigi vajaduse rahuldamine. Kolmas ja kõige suurem on "Estonian Transoil". Uussadam on loobunud oma 20%-st aktsiatest, 45% aktsiaid on "Eesti Kütusel" ja 55% "Nestel". Tema käive on aastas 1,5 miljonit kantmeetrit ja säilitusmaht 250 000 kantmeetrit. Sellest oli juttu, miks on meil neid kõiki vaja, siin palju seletada ilmselt ei pruugi. Nii rahvusvaheline kui õnnetuseks ka Venemaa ja Ukraina prognoos on selline, et umbes kahe-kolme aasta pärast muutuvad Venemaa ja SRÜ riigid vedelkütuseid sissevedavateks maadeks, mitte eksportivateks maadeks. Me teame, et täna saame kõik vedelkütused raudtee kaudu Venemaalt ja Ukrainast. Meil on vaja kahe aasta jooksul leida võimalus, kuidas meritsi vedelkütust sisse osta, siin näen ainult seda võimalust, et Eestimaal, mereäärsel riigil, peavad

olema naftaterminalid kahel eesmärgil: 1) et varustada meie riiki ennast vedelkütusega ja luua riigi reserv, mis meil täna puudub; 2) olla transiidiks välisfirmadele, kes hakkavad, ma arvan, Venemaale ja teistele maadele vedelkütuseid sisse tooma. Ka selle transiidi pealt teenib. Aitäh teile, minul on kõik.

Juhataja

Suur tänu, härra Hamburg! Tundub, et rahvasaadikutel küsimusi ei ole. Ma tänan! Me jätkame veel samal teemal, ma palun kõnetooli transpordi- ja sideministri esimese asetäitja härra Nathan Tõnnissoni.

N. Tõnnisson

Lugupeetud esimees, lugupeetud rahvasaadikud! Ma ei teagi, mida lisada. Vastused olid minu meelest küllalt ammendavad. Võib-olla lisada, et sadama üldise arenguplaani ja generaalplaani järgi oli sadama areng planeeritud teise rajooni, ida suunas. Selle väljaehitamine nõuab vahendeid ja aega, teiseks tuleb seal täita merd, see nõuab samuti vahendeid. Kuna oli tarvis operatiivselt lahendada kütuse vastuvõtu küsimused, siis otsustati suruda kolm firmat ühte ja samasse rajooni kompaktselt kokku. Kõik.

Juhataja

Suur tänu! Kas on härra Tõnnissonile küsimusi? Ei ole. On. Liia Hänni.

L. Hänni

Lugupeetud ettekandja! Eesti Vabariigil on kahtlemata huvi saada endale naftaterminal, kuid "Transoil" on kommertsettevõtte ja ilmselt huvitatud kasumist. Kas on tehtud mingisuguseid arvestusi selle kohta, millist tulu võiks tõusta Viimsi valla rahvale sellest naftaterminalist, mis asub nende territooriumil? Aitäh!

N. Tõnnisson

Ma ei ole kahjuks kursis, kui palju "Transoil" maksab makse kohalikku eelarvesse.

Juhataja

Suur tänu! Tundub, et rohkem küsimusi ei ole. Ma tänan, härra Tõnnisson.

N. Tõnnisson

Aitäh!

Juhataja

Loeme sellega teema ammendatuks. Küsimus oli nafta- ja bituumeniterminali ehitamisest Viimsi valla territooriumile.

Lugupeetud Ülemnõukogu! Kolleeg Ivar Raigilt on ka hulk küsimusi, mis puudutavad omandi- ja maareformi seaduste elluviimist. Nendele küsimustele on valmis selgitust andma päris mitu kõrget valitsusametnikku ning me alustame justiitsminister härra Märt Raskist. Palun!

M. Rask

Lugupeetud juhataja, lugupeetud saadikud! Härra Raig on esitanud küsimuse, kuidas Eesti Vabariigi Valitsus on kavandanud Ülemnõukogu poolt vastuvõetud omandi- ja maareformi seaduste elluviimist ning kontrolli tagamist nende seaduste rakendamise ja täitmise eest vastutavate ametkondade ning ametnike tegevuse üle, milliseid abinõusid rakendatakse kohalike omavalitsuste suhtes, mis venitavad vastavate seaduste täitmisega. Küsimus on äärmiselt lai ja selle küsimuse aluseks on rahvasaadik härra Raigile olnud ilmselt ühe kodaniku tõsine pöördumine rahvasaadiku poole. Et nendest probleemidest õiges järjekorras rääkima hakata ja küsimuse olemusest ja tema tõsidusest õigesti aru saada, pean ma vajalikuks korrata Ülemnõukogule seda informatsiooni, mis härra Raigi kaudu minu kätte on sattunud. Ja nimelt. Probleemistik seondub ka nende järgnevate küsimuste osas eelkõige Viimsi vallaga, aga olles kursis tegeliku seadusloome protsessiga, tegeliku reformide kulgemise protsessiga, võin väita, et need probleemid on põhimõtteliselt omased kõigile teistele haldusüksustele. Küsija tõstatab siin mitu probleemi. Kodanike esitatud avaldused on läinud kaduma, kuna vallavalitsusel puudub avalduste registreerimiseks vastav žurnaal. Kodanikke jooksutatakse korduvalt vallavalitsuse vahet, kuna puuduvad konkreetsed protseduurireeglid selle kohta, milliseid dokumente on lisaks vaja esitada. On toodud näiteid. Kolmandaks märgitakse, et ametnikud ei tunne piisavalt seadusi või tõlgendavad neid ainult oma huvidest lähtudes, sellest tulenevalt esineb isegi inimeste teadlikku eksitamist. Neljandaks, avaldusi vastu võttev ametnik ei anna avaldusi lahendamiseks edasi valla volikogule või otsustab oma äranägemise järgi, kelle avaldus anda tagasi, kelle mitte. Need probleemid on tegelikult omased kogu omandireformi, maareformi lahendamise käigule. Ma pean vajalikuks põgusalt peatuda mõningatel üldisematel aspektidel, kuna sellele küsimusele

on vastama tulnud ka põllumajandusminister härra Mölder ja majandusministri asetäitja härra Kamratov. Nemad saavad anda teile selgitusi juba konkreetsemate probleemide kohta.

Kui organisatsiooniliselt oli esialgselt planeeritud omandireformi, maareformi läbiviimise keskusena valitsuse omandireformi komitee eesotsas peaministriga, siis praegu tuleb tõdeda, et selle komitee töö oli väheefektiivne. Praeguseks hetkeks on jõutud veendumusele, et igat reformi peab ellu viima see riigi struktuurne juhtimisüksus, kelle haldusalasse või valdkonda see kuulub. Nii on õigusvastaselt võõrandatud varade tagastamise küsimustega otseselt tegev kogu seda suunda koordineeriv ja juhtiv majandusministeerium. Maareformi elluviimise juhtiv, suunav ja vastutav roll on Maa-ametil ja põllumajandusreformi elluviimise peab garanteerima põllumajandusministeerium. Valitsusel on õigus moodustada komisjone ja komiteesid, kuid haldusaladevahelised struktuuriüksused tihti ei hakka nii tööle, ei tunnetata täit vastutust. Seetõttu, et asi liiguks konkreetset tähtaegadest kinni pidades, tuleb pidada õigeaks teatud tsentraliseerituse taseme tõstmist meie riigi halduses üldse. Kui vabariigi valitsus likvideeris mitmeid varem moodustatud komiteesid ja komisjone, säilitati õigusvastaselt võõrandatud varade tagastamise ja kompenseerimise keskkomisjon. See töötab justiitsministeeriumi juures ja selle keskkomisjoni ülesanne on kõigi juriidiliste küsimuste selgitamine, nende küsimuste üldistamine. Ma pean ütleva, et senini on antud omandireformi küsimustes 31 kirjalikku põhjalikku selgitust ja lugematul arvul konsultatsioone. Nagu ma märkisin, on majandusministeerium õigusvastaselt võõrandatud varade tagastamise ja kompenseerimise vabariiklik koordineerimiskeskus. On otsustatud, et 1992. aasta 1. juuliks peavad kõik toimikud ja dokumendid olema süstematiseeritud, et oleks ülevaade, millised maad ja varad tagastatakse, millised mitte, ja et 1992. aasta 1. oktoobriks oleksid kõik vajalikud tõendid hangitud, et saaks otsustada tagastamise küsimused. Sisuliselt on reform takerdunud. Me teame, et esialgselt oli avalduste esitamise viimane tähtaeg planeeritud 1991. aasta 27. detsembriks, hiljem see pikendati 1992. aasta 17. jaanuarini. Kuid praegu on Ülemnõukogu menetluses seaduseelnõu, mille kohaselt valitsuse initsiatiivil taotletakse omandireformist tulenevate tähtaegade ennistamise korra kehtestamist, sest praeguseks on juba laekunud mõnisada (seda on küll vähe) avaldust inimestelt, kes on need tähtajad objektiivsel põhjusel mööda lasknud. Ma ai taha selle korra väljatöötamise ja kehtestamisega rõhutada, et see peaks olema lõpmatult pikk protsess, kuid igal reeglil on alati erandeid. Esialgselt planeeriti kõigi tagastamisele kuuluvate varade registri koostamist 1992. aasta 1. märtsiks. Sisuliselt osutus selle ülesande täitmine võimatuks.

Tegelik olukord oli selline, et avaldusi kogunes väga palju ja need inimesed, kes pidid avaldused läbi vaatama, kes pidid süstematiseerima laekunud dokumentatsiooni, ei olnud selle

töö tegemiseks valmis. Peapõhjuseks võib-olla tulebki lugeda seda, et maa- ja linnavalitsuste juures moodustatud spetsiaalsed struktuuriüksused osutusid liiga nõrgaks. Tuleb tõdeda ka seda, et lisatööjõu kaasamiseks eraldatud raha ei olnud piisav. Teise põhjusena, miks see reform on takerdunud just bürokraatia seisukohalt, tuleks lugeda seda, et me hindasime üle meie arvutustehnika kasutamise võimalusi, me hindasime üle meil olevaid infosüsteeme ja me arvasime, et meie haldusaparaat töötab õlitatult nagu kellavärk. Kolmanda olulise põhjusena ma toaksin välja meie arhiivide olukorra, sellest tulenevalt osutus kõikvõimalike tõendite saamine tunduvalt keerukamaks, kui see oli esialgselt planeeritud. Arhiividega on olukord väga tõsine, sest sinna ei saa juurde võtta lisatööjõudu lihtsalt tööjõu värbamise korras.

Millised on siis lahendusvariandid ja väljapääsud? Kõigepealt ma märgiksin, et on vaja lisasummasid, et veelgi võtta juurde inimesi tööle dokumentide töötlemiseks, süstematiseerimiseks. On kavandatud nii, et Riigivaraameti juures loodud fondi arvelt tuleks kasutada 5 miljonit rubla lisakulutuste tegemiseks. Samuti tuleb tõhustada õppesüsteemi. Küsimuses viidati sellele, et ametnikud ei tunne piisavalt seadusandlust. Täna seisuga peame tõdema, et see on tõesti niimoodi. Seadust ei tunta piisava sügavuse ja täpsusega. Senini on õpetatud maakondade töötajaid, on toimunud grupiviisilisi väljaõppeid ja nn. Sütiste tee instituut tegeleb sellega pidevalt. Ainuüksi õigusküsimustes on läbi viidud kolm põhjalikku seminari. Tuleb märkida, et valdade tasandil on õigusküsimuste tundmine ja maakorralduse küsimuste tundmine võrdlemisi tagasihoidlikul järjel. Samaaegselt on kaks objektiivset tendentsi, mille järgi osa esmatasandi omavalitsusi leiab, et nad on pädevad otsustama kõiki varade tagastamise ja kompenseerimisega seotud küsimusi ja teise astme omavalitsusel pole nagu midagi seal kaasa rääkida. Samas teine osa esmatasandi omavalitsuse töötajatest mõistab, et kogu see reformide käik on neile peale surutud, lisatöö, millega nad üldse ei peaks tegelema. Siin tuleb ka tõdeda seda, et viga tehti nendes maakondades, kus avalduste vastuvõtmine ja dokumentidele juriidilise hinnangu andmine delegeeriti valdadele, kuna valdade tasandil puudub kogu Eestimaal kvalifitseeritud kaader, kes oskaks anda õiguslikku hinnangut kõigile nendele probleemidele. Organiseerida kiiresti kvalifitseeritud väljaõpet õigusküsimustes ei ole praegu õnnestunud. See on ka võib-olla üks põhjus, miks kodanikke jooksutatakse. Mitte alati ei ole tegemist pahatahtlikkusega, vaid võib-olla teadmatuse ja otsustusvõimetusega. Varade tagastamise ja kompenseerimise keskkomisjoni, mis tegeleb juriidiliste probleemide lahendamise ja justiitsministeeriumi juures, on laekunud kaebusi mitte ainult õigusprobleemide, vaid ka puhtinimliku suhtlemise probleemide kohta. Komisjon on kahel korral kutsunud välja omavalitsuste esindajad, et välja selgitada, millised

probleemid tekivad. Ega kahe-kolme vestluse või selgitusega inimest ei muuda, ümber ei kasvata, ja siin hakkab omandi- ja maareformile jalgu jääma haldusreform.

On selge, et põhimõtteliselt tuleb jagada rollid, ja nii on ka otsustatud, kahe omavalitsustasandi vahel ja maakonnakomisjon peab otsustama, kes oli endine omanik, kellel on õigus midagi saada, tähendab, õigussubjektid. Kindlasti tuleb maakonna tasandil otsustada ka vara kuuluvus endisele omanikule. Neid kolme aspekti tuleb hinnata maakonnas, sest valdades tekiks vastasel korral väga erinev praktika. Me saavutaksimegi selle, nagu juristid naljatamisi on öelnud, et Eestimaad ootab ees sada aastat tsiviilprotsessi. Konkreetne realiseerimismehhanism peab aga jõudma esmatasandile, valdadesse ja siin on tõsiseks mureks just seal töötav kaader, millele ka küsimuses väga õigesti tähelepanu juhitakse.

Peaksin veel täpsustama ühte olulist nihet. Küsiti, mida on kavandatud ka tulevikku vaadates nende reformide elluviimisel. Kui esialgu oli seisukoht, et loome kõigepealt registri ja hakkame selle alusel tagastama, siis praegu on päris selge, et register kujuneb ikkagi vara tagastamise käigus ja kogu infopank kujuneb vara tagastamise, kompenseerimise, kogu reformi elluviimise resultaadina.

See oli üldine selgitus ja vastus härra Raigi minu arust väga õigeaegselt püstitatud küsimusele. Need probleemid on reaalses elus olemas ja ilmselt ei piisa siin ainult ühest seletusest valitsuse infotunnis, vaid igal ametkonnal ja ministeeriumil seisab ees tõsine analüüsimaterjal, et ka neid aspekte ühteaegu silmas pidades, millest ma siin rääkisin, oleks võimalik jõuda mingisuguse selguseni varalistes suhetes, ilma milleta ilmselt ei hakka meie elu üldse normaliseeruma. Aitäh!

Juhataja

Suur tänu! Lugupeetud kolleegid rahvasaadikud! Kuna meie ees esinevad selle probleemi käsitlemisel majandusministri asetäitja härra Ardo Kamratov ja põllumajandusminister härra Aavo Mölder, siis mul on palve, et me esitaksime justiitsministrile põhiliselt neid küsimusi, mis on seotud juristidega. Olete nõus? Eldur Parder.

E. Parder

Lugupeetud juhataja, lugupeetud ettekandja! Te rääkisite siin suurest tööst, mida olete teinud, informatsiooni kogumisest, kuid kahjuks ma ei usu sellesse informatsiooni, kuna inimesed ei teadnud ei maa hindamise korda, ei maa hinda, ei maamaksu ja nõnda edasi ning seetõttu ei saanud nad esitada ka kindlat soovi. Eelmine valitsus andis kõik valdade kätte. Rõõm oli kuulda teie seisukohta, et ka teise astme omavalitsusel tuleb lahendada teatud probleemid,

kuna elu valdades takerdub ja oleks tarvis üleüldist koordineerimist. Juhan Kalbus on esitanud arvamuse, et maa minekuga munitsipaalomandusse, just nimelt omandusse, on vaja teha lisakulutusi umbes 50 miljoni dollari ulatuses. Meil on Põllumeeste Kogu ettepanek panna kolmandat korda hääletusele, et omanike maa kuni omanike leidmiseni läheb ainult valdade haldusesse, aga mitte omandusse, et me jätaksime ära selle vahepealse töö. Kas olete volitatud sellele vastama?

M. Rask

Aitäh! Mis puutub maa hindamise probleemistikku, siis seda kõike selgitab teile ilmselt väga põhjalikult härra Kamratov. Mis puutub maa minekusse munitsipaalomandusse, siis ma ei võtaks endale julgust vastata juristina nende tõsiste probleemide kohta, mis puudutavad teise ministri töövaldkonda.

K. Kama

Härra minister, te ütlesite, et omandireformi viib läbi majandusministeerium, maareformi Maa-amet ja põllumajandusreformi põllumajandusministeerium. Kuidas need ministeeriumid oma tööd koordineerivad valitsuse tasemel? Ja edasi. Meil on nüüd ka kohtadel tekkinud väga mitmesuguseid komisjone. Ühed komisjonid võtsid vastu avaldusi, teised hakkavad valdades tegema maareformi, kolmandate komisjonide loomine on ette nähtud põllumajandusreformi seaduses. Kas valitsus on teinud midagi, et ka nii-öelda kohtadel organiseerida nende komisjonide tööd, koordineerida ja luua nii-öelda tervikliku struktuuri üksused omandireformi läbiviimiseks?

M. Rask

Kuidas kolme ametkonna tööd koordineerida? Koordineerib seda vabariigi valitsus ja seda on ka korduvalt tehtud. On arutatud vabariigi valitsuse istungitel kõiki nendest reformidest tulenevaid probleeme. Küsimus on selles, et ma tahaksin selgituse käigus panna rõhuasetuse haldusalade kaupa just nendele administratiivsetele riigiõiguslikele institutsioonidele, mis meil on olemas, sest praktika, mille kohaselt loodi ühe või teise ürituse läbiviimiseks, nimetame siis omandireformi ka tõsiseks ürituseks, eraldi organ, end ilmselt ei õigustanud. Samaaegselt ma jagan täiesti härra Kama muret. Need ilmingud, kus mingi amet on huvitatud tema jaoks võimalikult lihtsast töövariandist, pidamata silmas üldriiklikke huve, on juba olemas. Me oleme seisukohal, et kogu seda eri ametite ja ministeeriumide vahelist tööd on võimeline koordineerima ja peabki seda tegema üksnes valitsus. Kaheldamatult on kõigi

nende komisjonide koordineerimiseks tarvis luua üks keskus. Minu teada senini selle probleemiga tõsiselt tegeldud ei ole.

A. Sirendi

Lugupeetud ettekandja, ma tahan teid ainult härra Raigi naabrina ja Harjumaa kaassaadikuna tänada, et te leidsite aega härra Raigile põhjaliku vastuse anda. Kahjuks jätkub minu kolleegil aega vaid küsimuste esitamiseks, aga mitte vastuste ärakuulamiseks. Veel kord suur tänu teile ja teistele vastajatele.

M. Rask

Suur tänu, pole tänu väärt.

Juhataja

Suur tänu! Lood on sellelaadilised, et Ivar Raig saatis mulle kirja vabandustega. Nimelt pidi ta ära sõitma Euroopa Nõukogu kutsel Strasbourgi. Liia Hänni.

L. Hänni

Lugupeetud minister, ma nokkisin teie ettekandest välja ühe kuupäeva. See on 1. juuni 1992, kui ma õigesti kuulsin. Selleks kuupäevaks, nagu te väitsite, on toimikud süstematiseeritud ja on olemas ülevaade, millised varad tagastatakse, millised mitte. Kas vara tagastatakse või mitte, see on üsnagi keeruline küsimus, seal saavad ka volikogud oma sõna öelda. Kas te tõesti arvate, et selleks tähtajaks jõutakse konkreetse vara suhtes otsustus langetada või pidasite silmas midagi muud? Aitäh!

M. Rask

Ei, ma pidasin silmas, et 1. juuliks peab olema selgus subjektidest, selgus sellest, mida nõutakse. Oleks naiivne arvata, et 1. juuliks jõutakse otsustada, mis kuulub või ei kuulu tagastamisele, mis kuulub kompenseerimisele, või jõutakse lahendada kõiki neid võimalikke vaidlusi, mis tekkivad erinevate õigustatud subjektide vahel, mis tekkivad riigi ja subjektide vahel.

Juhataja

Suur tänu, härra Rask! Rahvasaadikutel rohkem küsimusi ei ole. Ma palun nüüd kõnetooli majandusministri asetäitja härra Ardo Kamratovi.

A. Kamratov

Lugupeetud härra juhataja, lugupeetud saadikud! Ma jätkaksin selle probleemi käsitlemist võib-olla perspektiivsemast aspektist ja julgen teid informeerida nendest sammudest, mida valitsus, majandusministeerium ja teised valitsusasutused on viimasel ajal ette võtnud küsimuste tõsiseks lahendamiseks. Mis puutub organisatsioonilise keskuse moodustamisse omandireformi läbiviimiseks, siis, nagu härra Rask ütles, on selleks jäänud praeguse valitsuse arusaamade järgi valitsus ise, kuigi majandusministeerium on teinud ettepaneku moodustada omandireformi komitee või taasmoodustada omandireformi komitee, kellele panna koordineeriv roll omandireformi küsimuste ettevalmistamiseks ja läbiviimiseks. Kahjuks valitsus leidis, et komiteed ei ole vaja moodustada, kuigi samal ajal moodustati majandusreformi komitee, kes koordineerib majanduse üldküsimusi. Selle asemel on majandusministeeriumi juures moodustatud omandireformi komisjon, kuid ma arvan, kuna olen ise komisjoni aseesimees, et sellel komisjonil jääb administratiivset võimu natukene väheks, et anda korraldusi teistele ametkondadele, kes viivad ellu omandireformi kahte olulist valdkonda, eeskätt põllumajandusreformi ja maareformi.

Me oleme komisjoniga juba neli korda koos käinud, mõningad olulised küsimused on seal läbi arutatud. Komisjonis on tõsiselt läbi arutatud endiste omanike või õigustatud subjektide tagastamis-, kompenseerimisavalduste läbivaatamise ja nende avalduste baasil registreerimise koostamise ja vara tagastamise, kompenseerimise küsimus. Me oleme jõudnud seisukohale, et kui me tahame hakata maareformi põllumajandusreformi väga kiiresti ellu viima, siis me peame saavutama, et 1. juuliks oleks kohalike omavalitsuste poolt registreeritud need varad, mis kuuluvad objektina omandireformi, aga täpselt samamoodi subjekt. Siis me saame võtta vastu avaldusi uusmaasaajatelt, tegelda maa asendamise küsimustega. Meie arvame samamoodi, et maa tagastamise, kompenseerimise küsimustega peaksid hakkama tegelema kohalikud omavalitsused. Muidugi ma ei välista, et üldküsimused, kuidas seda teha, tuleb Ülemnõukogu, valitsuse ja maakondade tasandil kokku võtta ja paika panna. Selle protsessi kirjeldusliku iseloomuga soovitusliku ringkirja on majandusministeerium saatnud kõikidele maakonnavalitsustele, soovitades informeerida valdasid ja teha ettevalmistustööd, ning läbi viia valdade tasandil vastavad õppused, kuidas avaldustega edasi toimida. Valitsuse istungil, mis toimus 30. aprillil, kiideti heaks viis dokumenti, mis käsitlevad vara tagastamise ja kompenseerimise küsimusi. Praegu neid veel lihvitakse juriidiliselt. Nende dokumentide hulgas on õigusvastaselt võõrandatud vara maksumuse ja kompenseerimise ulatuse eelnõu, eelnõu vara kompenseerimise viisi kohta, Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse projekt vara tagastamise kiirendatud korras alustamise kohta. On ka vara tagastamise, kompenseerimise,

maa asendamise ja tagastamise kord, nii et see ei puuduta mitte ainult maad, vaid ka muud vara. On üheselt püütud määratleda individualiseeritud kujul säilinud vara mõiste. Kui need viis dokumenti võetakse Ülemnõukogus vastu, saab kohe hakata tegelema vara tagastamise küsimusega. Juhin tähelepanu sellele, et dokumendis on ka kompenseerimise ulatus nende varade puhul, mida ei ole võimalik üheselt tuvastada, ja ka represseeritutele vallasvara kompenseerimise ulatuse numbrid. Me tahame need dokumendid juriidiliselt "üle käia" selle nädala jooksul, ja kui mitte selle, siis järgmise nädala alguses esitame need dokumendid Ülemnõukogule. Lisaks sellele on praegu valitsuses koostamisel ja justiitsministeeriumis kooskõlastamisel maa maksumuse määramise seaduse eelnõu. See seaduseelnõu puudutab maa maksumuse määramist maa maksustamise eesmärgil, kuid selle seaduse järgi peaks maa minema ka erastamisele ja ka seda seadust kasutatakse maa maksumuse määramisel maa rentimise juures. See seaduseelnõu on ka praktiliselt "lõpusirgel". Mis puutub ülejäänud dokumentide projektidesse – omandireformi, maareformi ja põllumajandusreformi seadusesse –, siis mul on nad siin kõik kirja pandud, kuid kuna neid on nii palju, siis ma nendel praegu detailsemalt ei peatu. Kui on konkreetseid küsimusi, siis ma vastan ühe või teise dokumendi projekti kohta: millises staadiumis ta on, kas on vastu võetud, väljatöötamisel või muus töö järgus.

Nüüd ma vastan mõningatele küsimustele, mis siin juba esitati. Heldur Petersonil oli kaks küsimust. Üks küsimus puudutab maa hindamist, et see on olnud tagastamis- ja kompenseerimisavalduste esitamise üheks takistuseks. Ma püüdsin siin anda informatsiooni, et lähiaegadel see küsimus laheneb. Mis puutub teise küsimusse, siis ma olen härra Petersoniga ühel arvamusel, et maad ei peaks praegu andma munitsipaalomandusse. Me peaksime praegu andma maa haldamise õiguse esmatasandite kohalikele omavalitsustele niikauaks, kui meil ei ole kogu maareform läbi mängitud, ehk teiste sõnadega, kui me nüüd leiame, et maareformi käigus tuleb teatud maa anda munitsipaalomandusse, siis me ta ka munitsipaalomandusse vormistame, kui me leiame, et teatud maa tuleb privatiseerida ... Nii et tegelikult maa haldamise õiguse andmisega kohalikule omavalitsusele olen mina isiklikult nõus.

Härra Kaido Kama küsimustele, mis puudutasid organisatsioonilist struktuuri, ma oma jutu sees püüdsin vastata. Kuid mis puutub maakonna tasandil moodustatud komisjonidesse, siis mina isiklikult olen sellisel arvamusel, et maakonna tasandil moodustatud komisjone vabariigi valitsuse tasandil küll enam koordineerima ei pea, vaid me peame jõudma haldusreformiga niikaugele, et maakonnavalitsus ise koordineerib neid kohtadel ja koordineerib seda koostöös valdadega. Muude organisatsiooniliste struktuuride ja haldusreformiga on ta seotud niivõrd,

kuivõrd. Maakonna valitsused peaksid minu arvates lähiaegadel hakkama muutuma riigiorganiteks. Mina ei näe vajadust hakata riiklikul tasandil neid komisjone koordineerima, selleks on olemas kohtadel vastav võimuaparaat, täidesaatev aparaat, mis sellega peaks hästi hakkama saama. Õpe, mis on majandusjuhtide instituudi ja teiste õppeasutuste baasil korraldatud, peaks olema selleks küll piisav, kõik vastavad ametnikud, kes on tahtnud seal õppimas käia, on seda saanud. Omaette küsimus on selles, kas kõik ametnikud on pidanud vajalikuks sinna õppima minna.

Sellega ma oma ettekande lõpetan. Kui on küsimusi, siis ma hea meelega vastan.

Juhataja

Suur tänu! Tundub, et rahvasaadikutel küsimusi ei ole. Ma tänan! Siiski on. Liia Hänni. Sellel teemal teine küsimus.

L. Hänni

Lugupeetud ettekandja! Paljudes endistes sotsialismimaades, kes ka reforme ellu viivad, on reforme teostavad institutsioonid paika pandud väga põhjalike seadustega. Teie ettekandest jäi mulje, et Eesti Vabariigi Valitsuses siiski ei ole päris selge või ei ole üksmeelt selles, kuidas peaks reforme juhtima. Kas te toetaksite seda mõtet, et ka Eestis oleks vaja seadusega paika panna, kes vastutab omandireformi eest. Aitäh!

A. Kamratov

Jah, omandiküsimus on küllaltki keeruline. Minu arvates on paika pandud, kes vastutab omandireformi eest. See on Eesti Vabariigi Valitsus. Tähendab, Ülemnõukogu seadustega on määratletud valitsuse kui täidesaateva organi ülesanded. Küsimus on selles, kas seadusega peab olema fikseeritud valitsusesisene organisatsioon, kes vastutab omandireformi eest tervikuna või üksikute omandireformi lõikude eest. Nii nagu ütles härra Rask ja nii nagu mina ütlesin, on praegune vabariigi valitsus olnud seisukohal, et omandireformi üksikute lõikude eest peavad vastutama need ametkonnad, kes sellega tegelevad. Kui Ülemnõukogu peab vajalikuks seda seadusega fikseerida, siis on seda vaja teha, kuid ma kordan, minu arvates on praegu täidesaatev võim valitsuse näol pandud vastutama omandireformi eest.

Juhataja

Suur tänu, härra Kamratov! Rohkem küsimusi ei ole. Me jätkame samal teemal, jutt on

omandi- ja maareformi seaduste elluviimisega seonduvast ja ma palun kõnetooli põllumajandusministri härra Aavo Möldri.

A. Mölder

Austatud spiiker, lugupeetud rahvasaadikud! Lubage teid informeerida sellest, mida on tehtud põllumajandusreformi elluviimisel. Valitsuse 24. märtsi määrusega nr. 96 Eesti Vabariigi põllumajandusreformi seaduse rakendamise kohta pandi põllumajandusreformi elluviimise koordineerimine põllumajandusministeeriumile. Nimetatud määrusega kohustati põllumajandusministeeriumi koos teiste ametkondadega välja töötama mitmeid põllumajandusreformi puudutavaid normatiivakte. Käesolevaks ajaks on põllumajandusministeeriumi määrustega kinnitatud põllumajandusreformi komisjoni põhimäärus, maaparandussüsteemide üleandmise ja edasise kasutamise juhend, juhend Eesti Vabariigi osa kindlaksmääramisel ühismajandi varas, juhend ühismajandi varas töösakute arvutamise kohta. Põllumajandusministeeriumi 10. aprilli määrusega nr. 5 on kinnitatud riigiesindajate põhimäärus ja avalduse vorm tööosaku arvutamiseks. Põllumajandusministeeriumil on ette valmistatud ja valitsusele üle antud otsuseprojekt riigimajanditele Eesti Vabariigi riigiettevõtte põhimääruse rakendamise kohta ja ühismajandite laenuvõlgnevuse kasutamise tingimused reformi läbiviimisel. Põllumajandustootjate edasise krediteerimise kord on hetkel kooskõlastamisel. Põllumajandusreformi komisjoni põhimääruses ja riigiesindaja põhimääruses on fikseeritud, et kõik reformikomisjonide liikmed vastutavad kui ametiisikud oma kohustuste täitmata jätmise või mittevastava täitmise eest seaduses ettenähtud korras. Samuti on sätestatud, et riigiesindaja esindab reformikomisjonis Eesti Vabariigi huve, rakendab abinõud seaduslikkuse tagamiseks, esitab põllumajandusministeeriumi nõudmisel vajaliku informatsiooni kõigis põllumajandusreformi küsimustes, esitab aruande reformi läbiviimise kohta ja omab õigust peatada seaduste või muude normatiivaktidega vastuolus olevate reformikomisjoni otsuste täitmine kuni küsimuse läbivaatamiseni.

Eeltoodust nähtub, et põllumajandusreformi riiklik juhtimine toimub riigiesindajate kaudu. Sellega tagatakse ka kontroll seaduste ja madalamalseisvate normatiivaktide rakendamise ja täitmise üle. Ajakirjanduses ja teeesinemistes on väga erinevalt tõlgendatud põllumajandusreformi elluviimise tähtaegu, reformi sisulisi küsimusi. Põllumajandusministeerium viis läbi umbes kuu aega tagasi kolm suurt nõupäeva, millest oli võimalik osa võtta kõigil majandijuhtidel, kõigil vallavanematel. Põllumajandusministeeriumi spetsialistid on käinud kõikidel suurematel nõupidamistel, kuhu neid on kutsutud reformi

küsimusi selgitama. Küsimusi on palju, ja mis puutub härra Kama küsimusse härra Raskile, siis põllumajandusministeerium pidas vajalikuks oma käskkirjaga teha keskkomisjoni. Me palusime sellesse komisjoni ka justiitsministeeriumi, majandusministeeriumi, rahandusministeeriumi, Riigivaraameti, Maa-ameti ja Kalandusliidu inimesi, et ei oleks komisjon komisjoni pärast. Põllumajandusreformi praktilised küsimused nõuavad operatiivset lahendamist ja on väga hea, kui eri asutustes on inimesed, kes alaliselt tegelevad nende küsimuste lahendamisega. Andsin 22. aprillil välja käskkirja nr. 67, milles on kirjas reformi keskkomisjoni ülesanded.

See on lühike informatsioon selle küsimuse kohta.

Juhataja

Suur tänu! Ja nüüd küsimused. Esimesena Lembit Arro.

L. Arro

Lugupeetud juhataja, lugupeetud minister! Vastavalt põllumajandusreformi rakendusotsusele pidi valitsus ühe kuu jooksul esitama Ülemnõukogule ühistatud vara väärtuse määramise eelnõu. Kuu on möödas. Selle puudumine takistab praegu tööosaku suuruse väljaarvutamist, kuna ei tea, kui suure osa moodustab ühistatud vara väärtus majandi varast. Millal see eelnõu meie lauale tuleb? Aitäh!

A. Mölder

Kui tohib, siis härra Kamratov on sellele küsimusele nõus täpsemini vastama.

Juhataja

Jah, palun härra Kamratov.

A. Kamratov

Ühistatud vara väärtuse määramisest on muu vara väärtuse määramise eelnõus, ta on seal omaette peatükina termini "põllumajandusinventar" all ja seesama seaduseelnõu peaks jõudma kas selle nädala lõpus või järgmise nädala alguses Ülemnõukogusse.

H. Peterson

Lugupeetud juhataja ja põllumajandusminister! Ma usun, et enamik küsimusi ma saan lahendada töö korras, kuid siin oli juttu tööosakute arvutamise avalduse vormist. Kas

inimesed on saanud neid avalduse vorme üle Eesti? Või kas ei peaks selle vormi kuskil ajalehes ära trükkima, et inimesed saaksid selle välja lõigata ja kiiresti esitada. Sest tähtaeg on ju käes.

A. Mölder

Ma usun kindlalt, et kõik inimesed seda vormi näinud ei ole, ja me püüame selle kiiresti avalikustada.

Juhataja

Suur tänu, härra Mölder! Rahvasaadikutel rohkem küsimusi ei ole.

Lugupeetud kolleegid rahvasaadikud, Ülemnõukogu liikmed Ivar Raig ja Andrus Ristkok on tõstatanud mõned küsimused haldusreformi kohta. Selgitusi on nõus andma riigiminister härra Uno Veering. Ma palun kõnetooli.

U. Veering

Austatud juhataja, lugupeetud Ülemnõukogu liikmed! Mul on võimalus täna vastata kahe Ülemnõukogu liikme järelepärimisele. Kuna mõlemad küsimused puudutavad haldusreformi käiku ja sellega seonduvat valitsuse tasandil, siis ma hea meelega alustaksin härra Ristkoki järelepärimisest, mis koosneb seitsmest küsimusest. Ta küsib:

1. Milliseid samme on uus valitsus astunud haldusreformi edendamiseks ja kuidas on valitsus korraldanud omavalitsuste kindlustamise nende ees seisvate kohustuste täitmiseks vajamineva ressursiga?
2. Kas ja kuidas kooskõlastati omavalitsusorganitega miinimumpalga ja maksuvaba palgamiinimumi järsud muutused käesoleva aasta esimeses kvartalis?
3. Millised olid märtsi- ja aprillikuu laekumised valla-, alevi-, linna- ja maavalitsuste eelarvetesse, kui suureks kujunes tulude puudujääk valdades ja maakondades selle perioodi kuluvajadustega võrreldes? Kuidas seda defitsiiti korvati ja kavatsetakse edaspidi korvata?
4. Millised on ametlikult korraldatud tööseosed omavalitsuste ja riigivalitsuse vahel riigi juhtimise otsuste ettevalmistamisel ja lahendamisel?
5. Kuidas on korraldatud omavalitsusfunktsionääride koolitamine ja nõustamine ning mida on selles vallas viimasel ajal saavutatud?
6. Mida on valitsus ette võtnud sotsialistliku riigijuhtimise aparadi ümberkujundamisel omariiklikuks?

7. Millisele valitsuse koosseisüksusele on tehtud kohustuseks tagada tingimused haldusreformi läbiviimiseks ja kes valitsusliikmetest vastutab selle eest personaalselt?

Vastuseks ma ütleksin kõigepealt niipalju, et valitsus on nõus härra Ristkoki seisukohaga, et riigijuhtimise ümberkorraldamine omariiklikuks on kulgenud oodatust aeglasemalt. Et selles ümberkorralduses on oluline kohalike omavalitsuste roll, peab valitsus vajalikuks astuda lähemal ajal kiireid samme haldusreformi elluviimiseks.

1. Riiklike ja omavalitsuslike funktsioonide piiritlemine ning kohustuste ja valitsuse põhimõtteliste aluste seaduslik fikseerimine riigi- ja kohalike omavalitsuste erinevate tasandite vahel.

2. Kohaliku omavalitsuse seaduseelnõu väljatöötamine.

3. Kohalikele omavalitsustele kohustuste andmise allutamise ühtsele koordineerimisele, et garanteerida kohalike omavalitsuste valmisolek neid kohustusi täita ja kohalike omavalitsuste kooskõlastus nendele.

4. Kohalike omavalitsuste eelarvelise autonoomia suurendamine kohalikesse eelarvetesse laekuvate riigimaksude ümberkujundamise kaudu kohalikeks maksudeks ning kohalike eelarvete sellise toetamise kaudu riigieelarvest, mis lähtub kohalike eelarvete tulude baasist ja sotsiaal-majanduslike tingimuste erinevusest.

5. Kohaliku maksupoliitika ja eelarvete moodustamise korra ning kohalike eelarvete doteerimise põhimõtete väljatöötamine rakendamaks neid 1993. aastast.

6. Omandi- ja maareformi läbiviimise demokraatliku kontrollimehhanismi tagamine kohalike omavalitsuste kaudu.

Kõik need ülesanded tuleb täita. Ühtlasi märgin veel, et omavalitsuste kindlustamiseks nende ees seisvate kohustuste täitmiseks vajaminevate ressursidega on kõigi maakondade ja vabariiklike linnade omavalitsuste eelarvete arvestuslikud tulud ja kulud tasakaalustatud rahalise toetusega riigieelarvest. Miinimumpalga ja maksuvaba palgamiinimumi järsud muudatused käesoleva aasta esimeses kvartalis võeti vastu Eesti Vabariigi Valitsuse poolt selleks, et vähendada elanike maksukoormust. Põhimõtteliselt ei saa pidada maksuvaba miinimumi kehtestamist kohalikesse eelarvetesse laekuvate maksete osas kõige otstarbekamaks sotsiaalsete probleemide lahendamise viisiks. Tuleb teha kõik selleks, et kiiremas korras asendada see paremate lahendustega, mis võimaldaksid 1993. aastaks kindlustada kohalikud eelarved stabiilse maksumassiga. Vastavad ettevalmistustööd praegu käivad.

Maakondade ja vabariiklike linnade omavalitsuste eelarved täideti 1. aprilliks k.a. tulude osas 1679,9 miljonit rubla ja kulude osas 1204,2 miljonit rubla, seega tulude ülekaal on 475,7

miljonit rubla. Rahaliste vahendite jäägid 1992. aasta 1. aprilliks moodustasid 589,8 miljonit rubla. Valdade, alevite ja linnade eelarveta täitmise kohta aruandelised andmed hetkel veel puuduvad. Maakondade ja vabariiklike linnade koondaruanded aprillikuu kohta esitatakse Eesti Vabariigi Rahandusministeeriumile vastavalt kokkuleppele 15. maiks 1992 ja siis on võimalik ka sellele konkreetsele küsimusele konkreetset vastata.

Ametlikult reguleerivad kohalike omavalitsuste osalemist normatiivaktide projektide ettevalmistamisel järgmised Eesti Vabariigi normatiivaktid: kohalike omavalitsuste aluste seaduse § 17 lõige 3, Eesti Vabariigi Valitsuse töökorralduse aluste punktid 6 ja 7, riigikantselei põhimääruse punkt 6 ning Eesti Vabariigi Valitsusele esitatavate otsuseprojektide ettevalmistamise, läbivaatamise ja vastuvõtmise põhinõuete punkt 1. Eespool nimetatud normatiivaktide järgi osalevad kohaliku omavalitsuse organid nende tegevust puudutavate normatiivaktide väljatöötamisel ja arutamisel nii vahetult kui ka omavalitsusüksuste ühenduste kaudu.

Valitsusele esitatavaid küsimusi arutatakse ka maavanemate ja linnapeade ettepanekul. Valitsuse määruse, korralduse või protokollilise otsuse projekt, mis puudutab maakonna- või linnavalitsuse tegevust ja huve, tuleb eelnevalt nendega kooskõlastada, mille käigus projekt viseeritakse või esitatakse selle juurde kirjalik eriarvamus.

Eesti Vabariigi Riigikantseleil on temale pandud ülesannete täitmiseks õigus saada kohaliku omavalitsuse täitevorganitelt Eesti Vabariigi Valitsuse tööks vajalikke andmeid ja ettepanekuid, samuti kaasata kohalike omavalitsuse täitevorganite poolt volitatud esindajaid valitsuse töös üleskerkivate küsimuste arutamisse ja lahendamisse, sealhulgas oluliste probleemide läbivaatamiseks ja ettepanekute väljatöötamiseks moodustatud komisjonide või töögruppide koosseisus. Seda me oleme püüdnud ka jõudumööda siiaamaani teha ja sedamööda, kuidas oleme saanud küsimuse ettevalmistamiseks aega. Kuid valitsus peab kindlasti väga oluliseks senisest tihedamat kontaktide loomist omavalitsustega, samuti kohalike omavalitsuste laialdasemat kaasamist seadusandlike aktide väljatöötamisse.

Omavalitsusfunktsionääride koolitamise ja nõustamisega tegeleb praegu kaks keskust: Eesti Vabariigi Riigikantselei ja Tartu Juhtimise Kõrgema Kooli regionaalarengu kateeder. Omavalitsusalaseid kursusi korraldatakse ka teistes koolitusega tegelevates asutustes, näiteks Eesti Majandusjuhtide Instituudis ja mujal, kuid seal ei ole see tegevuse põhivaldkond. Eesti Vabariigi Riigikantselei koolituskeskus on 1992. aasta jaanuarist aprillini korraldanud omavalitsusprobleemadega seotud seminare, kursusi ja nõupäevi 34 grupile, mille tööst võttis osa 1561 inimest. Tartu Juhtimise Kõrgema Kooli regionaalarengu kateedri eestvõtmisel toimus samas ajavahemikus kümme kursust 146 inimese osavõtul. Lisaks sellele

on Tartu Juhtimise Kõrgema Kooli regionaalarengu kateeder konkreetsete maakondade ja valdade tellimisel organiseerinud spetsiaalselt neile mõeldud kursusi ja nõupäevi, näiteks Tartu ja Valga maakonnale, Tartu vallale jne. Nimetatud kaks koolituskeskust on kursusi korraldanud ka üheskoos. Eelmise valitsuse 1992. aasta 20. jaanuari protokollilise otsusega nr. 4 anti Eesti Vabariigi Riigikantselei koolituskeskuse ülesanded üle Eesti Majandusjuhtide Instituudile. Praegune valitsus, pidades sellist sammu ennatlikuks ja koolituses monopolset seisundit soosivaks ning vastu tulles maakonnaavalitsuste üksmeelsele pöördumisele, tühistas otsuse oma 27. aprilli protokollilise otsusega nr. 30. On taastatud riigikantselei koolituskeskus, et selle baasil välja arendada uus ja kaasaegne kohalike omavalitsuste huve järgiv koolitussüsteem. Käesoleva kuu jooksul on ette valmistatud vastav nõupidamine selle küsimuse põhimõtteliseks lahendamiseks. Sinna kutsutakse kindlasti kõikide omavalitsuste liitude esindajad ja vastavad koolitusspetsialistid. On saabunud mitmeid ettepanekuid koolitussüsteemi uuendamise kohta. Need analüüsitakse ja arutatakse läbi ning luuakse eeldused uuel tasemel koolitussüsteemi tekkeks.

Valitsus on seisukohal, et omariikluse nõuetele vastava riigiaparaadi kujundamine on ülesanne, mille saavad edukalt täita vaid seadusandlik ja täidesaatev võim ühiselt. Selles protsessis me näeme peamiselt kahte tahku. Esiteks. Vajaliku seadusandliku baasi loomine. Aluse sellele paneb uus põhiseadus, millele peab järgnema seadus Eesti Vabariigi Valitsuse kohta. See kuulub põhiseaduse rakendamise tagamiseks vajalike esmatähtsate seaduste paketti ja tema väljatöötamiseks on Eesti Vabariigi Justiitsministeeriumi juurde moodustatud töögrupp, kellelt ootame seaduseelnõu esimest varianti käesoleva aasta 5. juuniks. Riigiaparaadi kindlustamiseks kompetentse ja püsiva kaadriga peame väga oluliseks riigiteenistuja seadust, mille esimene variant on juba valitsusele esitatud ja mis on saadetud täienduste tegemiseks Eesti Vabariigi Sotsiaalministeeriumile. Teine tahk seadusandluse loomise kõrval on asumine praeguse riigiaparaadi reaalsele ümberkujundamisele uutele nõuetele vastavaks ning selleks vajalike eelduste ja tingimuste loomine. Praeguses keerulises majanduslikus seisukorras enne uue põhiseaduse ja sellest tulenevate aktide vastuvõtmist ei ole valitsus pidanud otstarbekaks kulutada niigi nappe ressursse radikaalsetele struktuursetele muudatustele riigiaparaadis. Seetõttu on realiseerimata mitmeid ümberkorraldusi, mille sisulises vajalikkuses pole ka valitsusel praegu kahtlusi. Näitena võib siin tuua haldusküsimuste viimist tulevikus näiteks siseministeeriumi haldusalasse. Reaalse sammuna on valitsus asunud valitsemisstruktuuride ühtlustamisele ja paralleelstruktuuride likvideerimisele. Likvideeritud on valitsuse komiteed kui eraldiseisvad täidesaatevad organid. Allesjäänud komiteed töötavad valitsuse juures kui niinimetatud ajutrustid.

Kõige olulisemaks suunaks oma töö täiustamisel peab valitsus otsustamise ja vastutuse detsentraliseerimist ministeeriumide vahel. Selleks on valitsus asunud järjekindlalt delegeerima otsustamisõigust valitsuselt kui tervikult ministeeriumidele. Hädavajalik on riigitöötajate täienduskoolituse arendamine, võimekate ja tegutsemisvalmis inimeste kaasamine riigitööle.

Haldusreformi läbiviimiseks vajalike tingimuste tagamine on tehtud ülesandeks Eesti Vabariigi Riigikantseleile, kus on moodustatud kohalike omavalitsuste osakond ja riigiministri asetäitja koht, mis on tänaseks ka komplekteeritud. Valitsuse liikmetest vastutab haldusreformi läbiviimise eest teie ees seisev valitsuse liige. Aitäh!

Juhataja

Suur tänu, härra Veering! Kolleegid, kas meil on härra riigiministrile küsimusi? Jaan Lippmaa.

J. Lippmaa

Lugupeetud spiiker, mul käesolnud teema kohta küsimusi ei ole, aga kasutades härra Veeringu siinolekut, kas ma võin talle esitada kaks lühikest küsimust.

Juhataja

Ei, meie reglement seda ette ei näe. Ma teen ettepaneku esitada need küsimused kirjalikult. Siis on see seaduspärane. Või esitada kohe otse järelepärimine. See on ka võimalik. Siis me saame kahe nädala pärast vastust kuulata. Rohkem meil küsimusi ei ole. Ma tänan, härra Veering!

Lugupeetud kolleegid! Mis on, Toomas Kork? Küsimus mulle? Toomas Kork.

T. Kork

Lugupeetud spiiker, mul on küsimus teile. Kas meil ei annaks reglementi täiesti mõistlikult tõlgendada nii, et juhul, kui küsijaid ei ole saalis või ei ole kohal, piirduks kirjaliku vastusega. Täna on järjekordselt selline lugu, et kaks tundi vastati härrade Raigi ja Ristkoki küsimustele, ja nagu tavaliselt, ei ole ei Raigi ega Ristkoki saalis. Aitäh!

Juhataja

Mina vastan, lugupeetud kolleegid ja hea kolleeg Toomas Kork, selliselt. Mina teenin teid vastavalt piibli sätetele nii, nagu reglement ütleb. Reglemendi muutmiseks on olemas oma

kord, tehke ettepanekud, esitage eelnõu ja kui täiskogu selle heaks kiidab, tunnistan mina seda reglementi tingimusteta. Praegu kehtiv reglement sätestab täpselt, et küsimustering on määratud ära peaküsimaja poolt püstitatud teemaga. Kõik muu loetakse selle teema juurde mittekäivaks.

Kolleegid! Kell on 12. Reglemendiga ettenähtud aeg on läbi ja me loeme Eesti Vabariigi Valitsuse ja Eesti Panga infotunni lõppenuks. Me ei suutnud anda selgitusi kahele küsimusele, mis kanduvad edasi järgmisele infotunnile. Homme jätkame kell 10.

EESTI VABARIIGI ÜLEMNÕUKOGU XII KOOSSEISU

72. ISTUNGJÄRK

KOLMAS ISTUNG

6. mai 1992

Juhataja (Ü. Nugis)

Tere hommikust, kolleegid! Istungjärgu töö jätkub. Asugem töökohtadele. Kontrollime kohalolekut. Kiirustage, kolleegid, kiirustage! Kohal on 64 rahvasaadikut, puudub 34.

Vastavalt eelnevale kokkuleppele ja reglemendile antakse meile ka täna üle mõned seadusandlike aktide eelnõud ja ma palun kõnetooli rahvasaadik Enn Leissoni.

E. Leisson

Lugupeetud härra juhataja, lugupeetud kolleegid! Vastavalt Eesti Vabariigi Ülemnõukogu Presiidiumi 1992. aasta 9. aprilli otsusele tehti rahvussuhete komisjonile ülesandeks läbi vaadata nn. Narva nõudmised ja esitada ettepanekud Ülemnõukogu täiskogule. Annan komisjoni nimel üle Eesti Vabariigi seaduse "Eesti Vabariigis alaliselt elavate kodakondsuseta isikute õigusliku seisundi kohta" eelnõu, mida palume käsitleda kiireloomulisena käesoleval istungjärgul. Tänan!

Juhataja

Suur tänu! Mulle tundub, et juhtivkomisjon peaks olema rahvussuhete komisjon. Kas on teisi arvamusi? Ei ole. Juhtivkomisjon on rahvussuhete komisjon. Rahvasaadik Jüri Põld.

J. Põld

Härra juhataja, austatud kolleegid! Mitme kolleegi nimel teen ettepaneku parandada Ülemnõukogu reglementi, et tõsta Ülemnõukogu töövõimet. Teen ettepaneku, et Eesti Vabariigi Valitsuse ja Eesti Panga infotund oleks esmaspäeviti kell 18.20–20.00. Ka palume seda küsimust käsitleda kiireloomulisena. Tänan!

Juhataja

Suur tänu! Reglemendi töögrupp kuulub õiguskomisjoni hooldamisele. Minu meelest juhtivkomisjon on õiguskomisjon. Kas nii, härra Eller? Juhtivkomisjon on õiguskomisjon.

Andres Tamme nimetamine Eesti Vabariigi kaubandusministriks

Juhataja

Kolleegid! Me peame langetama otsused juba laekunud kiireloomuliste küsimuste kohta. Vabariigi valitsus taotleb kiireloomulisena täiendada käesoleva istungjärgu päevakorda ühe küsimusega, mis käsitleb kaubandusministri nimetamist. Nimetatud eelnõu läbiarutamiseks võttis juhtivkomisjoni kohustused enda peale Ülemnõukogu juhatus. Juhatus toetab valitsuse taotlust. Kas vastav eelnõu, kolleegid, on teile juba välja jagatud? On käes. Panen küsimuse otsustamise täiskogu ette. Me viime läbi kohaloleku kontrolli. See käib tervikuna selle päevakorrapunkti kohta. Kohaloleku kontroll. Kiirustagem, kolleegid, kiirustagem! Kohal on 65 rahvasaadikut, puudub 33. Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et täiendada käesoleva istungjärgu päevakorda ühe kiireloomulise küsimusega, mis käsitleb kaubandusministri nimetamist? Palun hääletada. Selle ettepaneku poolt on 60 rahvasaadikut, vastu ei ole keegi, 1 jäi erapooletuks. Päevakorda täiendatakse.

Ettekande päevakorra teemal teeb peaminister härra Vähi.

T. Vähi

Austatud Ülemnõukogu! Teen ettepaneku nimetada Eesti Vabariigi kaubandusministriks härra Andres Tamm. Küsimus on selles, et härra Aleksander Sikkali avalduse ma rahuldasin kaks nädalat tagasi. Valitsuse tööd halvab kaubandusministri tühi tool, kaubandus on praegu üks kõige tähtsamaid alasid. Sellest sõltub majandus, tööstus saab toota ainult sel juhul, kui on turg. Praegu väheneb turg idaregioonides, samas on tarvis leida sellele kompensatsiooni lääneriikides, samuti ka Aasia riikides. On tarvis valitsuse suunatud, kontsentreeritud ja

kompleksset tööd, et kindlustada võimalusi meie ettevõtetele meie kaupade müügiks nii idaturul normaalsetes tingimustes kui ka läaneturul, uutel turgudel, aga samuti selleks, et otsida võimalusi meile vajalike toorainete, materjalide, kaupade impordiks.

Omaette probleem on muidugi ekspordi-impordi tasakaal ja sellest lähtub kaubanduspoliitika. Ma tahaksin öelda, et kaubandus mitte ainult ei määra majanduse olemust, vaid ka meie igapäevast elu.

Juhataja

Suur tänu! Küsimused rahvasaadikutelt. Tiit Made.

T. Made

Austatud eesistuja, lugupeetud härra peaminister! Kas ma sain teist õigesti aru, et peate kaubandust primaarseks ja tootmist teisejärguliseks? Aitäh!

T. Vähi

Ma tahtsin öelda seda, et müüa saab sel juhul, kui on tootmine, aga toota saab sel juhul, kui on turg, kuhu müüa.

L. Arro

Lugupeetud juhataja, lugupeetud peaminister! Majanduskomisjonis kohtumisel kaubandusministri kandidaadi härra Tammega andis ta sellise lubaduse, et ta tõstatab valitsuse ees küsimuse viina ja tubakatoodete jätmise kohta riikliku monopoli kätte, et likvideerida alkoholiga spekulatsioonid. Kuidas härra peaminister sellesse suhtub? Aitäh!

T. Vähi

Ma tahaksin öelda, et tõesti, lähemal ajal määratletakse kaubanduse põhikontseptsioon. Valitsusprogrammi tegemisel oleme põhipunktid paika pannud. Tõesti, riiklik monopol peaks olema viinale, tubakasaadustele, kaasa arvatud ka mänguautomaatide kasutamisele.

K. Sergij

Lugupeetud peaminister! Me otsime turgu idas ja läänes, räägime ületootmisest, sellest, et meie kaubabaasid on täis juustu, võid, liha ning ka tööstuskaupu. Miks siis kauplustes on sortiment väga vilets ja miks on meil kogu aeg järjekorrad?

T. Vähi

Mis puutub nüüd ida- ja lääneturгу, siis ma leian, et me oleme teinud suurt tööd, et sõlmida vaba kaubavahetuse lepingud paljude riikidega. Niisugused lepingud on alla kirjutatud praktiliselt kõikide Põhjamaadega, kaasa arvatud ka Euroopa Ühendusega. Me oleme arvamusel, et majanduse normaalseks kulgemiseks oleks vaja sõlmida vaba kaubavahetuse leping ka paljude või enamiku SRÜ riikidega, et ettevõtted horisontaalsidemete korras saaksid kasutada endisi sidemeid ja kui vaja, luua ka uusi. Mis puutub ladude kaubaküllusesse ja väikesesse assortimenti kauplustes, siis ma tahan öelda, et assortiment kauplustes on tunduvalt suurenenud. Ladude jääkidest. Küsimus on selles, et kauba tootmise omahind on suurenenud väga palju seoses kütuse hindade mitmekordistumisega. See on tekitanud toodetud kaupade väga kõrge hinnataseme ning seega muutnud müügi keeruliseks, sest kaupa saab müüa, kui kvaliteet vastab hinnale. Praegu ei ole probleem niivõrd selles, et kaupu on liiga vähe, kaupu on laos olemas, kuivõrd probleem on turus, nii sise- kui ka välisturus. Siseturu probleemi on võimalik lahendada ainult sel juhul, kui inimeste sissetulekud hakkavad oluliselt kasvama. Praegu on olukord selline, et kogu ettevõtete potentsiaal läheb kütuse kuludeks, kokkuhoid ei ole veel lõplikult käivitunud ja inimeste sissetulekud lähevad ainult väga minimaalseteks kulutusteks. Olukord lihtsalt peab teatud aja jooksul normaliseeruma ja teatud normaliseerumisprotsess on juba alanud.

U. Ugandi

Austatud spiiker, lugupeetud peaminister! Küsimus on selline: kas kaubandusseadus on väljatöötamisel ja kas seoses uue ministri tööle hakkamisega on ka loota, et see seaduseelnõu varsti ka meie laudadele jõuab? Täna!

T. Vähi

Praegu töötatakse välja tarbijakaitseseadust, samuti mitmesuguseid kaubanduseeskirju.

A. Novohatski

Lugupeetud spiiker, lugupeetud härra peaminister! Mina olen seisukohal, et me hilineme tublisti selles mõttes, et juba aasta tagasi oleks võinud kogu vabariigi kaubanduse üle anda omavalitsuste käsutusse ja kaubandusministeeriumi likvideerida. Sel juhul oleks palju kiiremini kulgenud kaubandusettevõtete jne. privatiseerimine. Otsustades selle järgi, et te tutvustate meile jälle uut kaubandusministrit, ei jaga te seda seisukohta. Miks?

T. Vähi

Kõigepealt ma tahan öelda, et paljus ma toetan teie seisukohti. Kui räägime privatiseerimisest, siis praegu on valmis riigile jäävate objektide nimekiri. Tuleks tõesti kiirendada objektide andmist munitsipaalomandusse, kusjuures iga omavalitsus peaks otsustama, missugused objektid ei kuulu edasimüügile. Nende objektide üle, mis kuuluvad omavalitsuse infrastruktuuri juurde, saaks otsustada omavalitsus ja sellega kiirendada privatiseerimist. Nii et selles küsimuses toetan teid täielikult. Lähemal ajal me just täpselt nii tegutsemegi, et kiirendada privatiseerimisprotsessi. Ma ei ole teiega nõus, et kaubandusministeeriumi peaks likvideerima. Praegu peab ajama väga agressiivset kaubanduspoliitikat, eelkõige otsima turgu ja võimalust müüa meie ettevõtete kaupu. Teiseks ta peab tegelema ekspordi-impordi tasakaaluga, kogu kaubanduse analüüsiga, infrastruktuuri väljaarendamisega ja kõikide nende küsimustega. Ma ei tunne ühtegi sellist maad, kes ei tegeleks kaubanduspoliitikaga. Kus tegeleb sellega tööstusministeerium, kus välisministeerium, kus on vastavad spetsiaalministeeriumid, on mitmesuguseid struktuure. Ma arvan, et kaubandus- ja ressursministeeriumi ühendamise ja teatud suur reform ja nüüd, paar-kolm kuud hiljem, alustada uut reformi kaubandusministeeriumi likvideerimisega – sellist küsimust päevakorda tõsta me ei pea õigeks.

T. Mets

Lugupeetud härra peaminister! Kas te võiksite öelda, kes oli see kange mees, kes muutis ära alkoholimonopoli seaduse? Kas teile kui peaministrile on ette kantud, kui suur on kahjusumma, mille on see otsus kaasa toonud? Kui see otsus nii kergekäeliselt muudeti, kas teie, peaminister, ei olnud võimeline otsust uuesti taastama?

T. Vähi

Alkoholi riigimonopoli ei ole muudetud praeguse valitsuse ajal. Mis puutub riigimonopoli kehtestamisse, siis ma ütlesin, et kavas on kehtestada riigimonopol mitmetele kaupadele, kaasa arvatud alkohol, tubakasaadused ja mänguautomaadid.

S. Sovetnikov

Lugupeetud härra spiiker, lugupeetud härra peaminister! Massiteabevahendite teadete järgi otsustades eksisteerib meil kaubandusinspeksioon. Ma pole näinud tegutsemas ühtegi inspektorit ja tulemusi pole muidugi ka. Kas see kaubandusinspeksioon on

kaubandusministeeriumi alluvuses või on see iseseisev riiklik organisatsioon? Arvatavasti peaks see olema riigikontrolli osakond. Tänan!

T. Vähi

Kaubandusinspeksioon kuulub kaubandusministri valitsemisalasse, ta on iseseisev riigivõimuorgan. Ma usun, et riigijuhtimise struktuure tuleb täiustada, kusjuures tuleks mõelda sellele, kuidas nende arvukate ametite ja inspeksioonide tööd muuta efektiivsemaks. Teatavasti on Eestis praegu 63 iseseisvat kõrgemat riigivõimu- või riigivalitsemisorganit. Ja ma usun, et uue kaubandusministriga me hakkame tulevikus kindlasti ka neid küsimusi lahendama.

P. Grigorjev

Lugupeetud peaminister! Te ütlesite oma sõnavõtus, et üks uue ministri töösihte on korrastada väliskaubandussidemed. Aga valitsus peab ju eelkõige oma elanikkonda toitma ja alles seejärel toodangu ülejäägid välisturul realiseerima. Vabandage minu asjatundmatust, aga millega siis ikkagi tegeleb lugupeetud Välismajandusamet ja selle küllaltki kogenud direktor? Kas need kaks struktuuri ei dubleeri teineteist väliskaubanduse valdkonnas? Tänan!

T. Vähi

Me oleme selle küsimuse läbi arutanud välisministeeriumi, kaubandusministeeriumi ja majandusministeeriumiga, kusjuures eesmärk on just dubleerimiste vähendamine. Mis puutub oma rahva toitmisesse, siis kõik baseerub majandusel. Eesti riigile on väga tähtis nii sisekaubandus kui ka kaupade ekspordipotentsiaali tõstmine, ekspordi-impordi tasakaalustamine.

I. Toome

Lugupeetud juhataja, lugupeetud peaminister! Mul ei ole teile kummalegi küsimus. Küsimus on saalile. Miks me esitame küsimusi kaubanduspoliitika kohta, aga mitte ministrikandidaadi kohta? Aitäh!

Juhataja

Et mulle on laekunud selle kohta ka kirjalik märgukiri, siis ma nõustun tõepoolest etteheitjatega, et me oleme teemast väga kõrvale kaldunud.

T. Vähi

Ma tahaksin lisada veel nii palju, et härra Andres Tamm on töötanud viimased kolm aastat EKE Internatsional'i peadirektorina. Natuke rohkem kui kahe aasta jooksul on selle ettevõtte väliskäive tõusnud nullist 6 miljonile dollarile. See ei ole väike number. Samas on tal ka sidemed Venemaal, kaasa arvatud Moskva ja Peterburi kaubandusringkondades.

Juhataja

Kolleegid, tõepoolest, jäägem siiski kaubandusministri kandidaadi teema juurde. Tiit Made, teine küsimus.

T. Made

Austatud eesistuja, lugupeetud peaminister! Kõigepealt ma vastan kolleeg Indrek Toomele, sest ta esitas küsimuse saalile. Nimelt, kui me paneme ametisse üht või teist ministrit, peame teadma, mis ülesandeid on tal vaja täita. Sellepärast me selgitame välja, milline peab peaministri arvates olema kaubanduspoliitika. Aga nüüd veel küsimus ka peaministrile. Te ütlesite, et uus kaubandusminister peab viljelema agressiivset kaubanduspoliitikat. Kas te selgitaksite lähemalt täiesti uut kaubanduspoliitilist terminit "agressiivne kaubanduspoliitika", et me mõistaksime teie valikut paremini.

T. Vähi

Meie kaubanduspoliitika peab olema aktiivne. Kui me tähelepanelikult vaatame oma välismajandustegevust, siis näeme, et väga palju käib Eestis mitmesuguste kaubandusorganisatsioonide ettevõtete esindajaid, kes pakuvad oma kaupu, vaatamata sellele, et Eestis on valuutaressursid väga väikesed. Ja kui me vaataksime, kuidas me otsime uusi turgusid, kuidas me reklaamime oma võimalusi kaupade müügiks, siis minu arvates on selles valdkonnas olnud töö üsnagi tagasihoidlik. Just seda tööd ma tahan tunduvalt aktiivsemaks muuta ja see ongi võib-olla kaubanduspoliitika sisu, kusjuures tuleks otsida võimalusi idaturu säilitamiseks, tuleks otsida turgu nii läänes kui ka sellistes regioonides nagu Kagu-Aasia või mujal.

Juhataja

Suur tänu, härra peaminister, rahvasaadikutel rohkem küsimusi ei ole. Kolleegid, ma usun, et olete valdavas enamuses saanud nägupidi tuttavaks kaubandusministri kandidaadiga. Ei ole?

Ma palun kaubandusministri kandidaadil tulla siia kõnetooli ja näidata ennast rahvasaadikutele. Võib-olla te soovite öelda paar sõna. Küsimusi me teile ei esita.

A. Tamm

Lugupeetud saadikud, ma annan endale aru, et see tööpost on väga raske, kuid ma leian, et seda tööd tuleb teha väga tõsiselt. Minu otsust mõjutas ka teatud missioonitunne. Võtan selle raske posti vastu, kui te mind usaldate.

Juhataja

Suur tänu! Kolleegid, ma avan läbirääkimised. Jüri Reinson.

J. Reinson

Lugupeetud juhataja, lugupeetud kolleegid! Eelarve-majanduskomisjon kohtus eile kaubandusministri kandidaadiga ja toetab tema kandidatuuri sellele kohale. Tänan!

Ü. Uluots

Lugupeetud kolleegid, Andres Tamme ma tunnen rohkem kui kümme aastat. Ta oli teatud aja ka minu ülemus ja arvestades minu iseloomu, tuleb võtta tõena seda, et mul ei õnnestunud ühtegi suurt riidu üles kiskuda. See näitab selle mehe tasakaalukust, mõistust ja arusaamist ning sellepärast ma palun teid toetada tema kandidatuuri.

Juhataja

Suur tänu! Tiit Madel on kaks küsimust esitatud, tema ees ma vabandan, temale sõna anda ma ei saa. Kas on veel sõnasoovijaid? Ei ole. Kas me võime lugeda läbirääkimised lõppenuks? Kutsume kõik saadikud saali, me viime veel läbi kohaloleku kontrolli, sest vahepeal on meie read täienenud. Kohaloleku kontroll. Kohal on 68 rahvasaadikut, puudub 30.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et lõpetada läbirääkimised päevakorrasteemal? Selle ettepaneku poolt on 59 rahvasaadikut, vastu 1, erapooletuid 3. Läbirääkimised lõpetatakse.

Kas härra peaminister soovib lõppsõna? Ei soovi. Ma panen otsuse eelnõu hääletamisele. Hääletamine on salajane. Vaja on 40 poolthäält. Kas kõik rahvasaadikud on saalis?

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et võtta vastu Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsus Andres Tamme nimetamise kohta Eesti Vabariigi kaubandusministriks? Palun

hääletada! Hääletamine on salajane. Selle ettepaneku poolt on 47 rahvasaadikut, vastu 4, erapooletuid 13. Otsus on vastu võetud, kaubandusminister nimetatud. (Aplaus.)

Eesti Vabariigi põhiseaduse rakendamise seaduse eelnõu teise lugemise jätkamine

Juhataja

Lugupeetud Ülemnõukogu, ma teen ettepaneku jätkata vastavalt kinnitatud päevakorra ja nimelt Eesti Vabariigi põhiseaduse rakendamise seaduse eelnõu arutelu. Ma täpsustan asjaolusid, tegemist on kiireloomulise küsimusega, seadusega, mille põhjalik arutelu toimus esimesel lugemisel ja ka parandusettepanekud laekusid ööpäeva jooksul pärast esimese lugemise lõppemist. Teisel lugemisel arutati laekunud parandusettepanekuid, täpsustati seaduseelnõu konstruktsiooni ja läbirääkimised lõpetati. Ma rõhutan, et läbirääkimised on lõpetatud. Meil on vaja langetada otsused parandusettepanekute alternatiivide kohta ja pakutud meetod oleks alljärgnev. Mind on informeeritud, et see on eelmisel istungjärgul teiega kooskõlastatud. Redaktsioonitoimkond kannab meile lõppsõna vormis ette asjaolud, meie küsimusi ei esita. Parandusettepanekute alternatiivide esitajad võivad vajaduse korral, kui nad ei ole veendunud, et nende esitatud parandusettepanekud on õigesti käsitlesele võetud, täpsustada asjaolusid. On ka kokku lepitud, et ettekandja, justiitsminister härra Rask, võib sekkuda kommentaaridega nende asjaolude käsitlemisel. Loomulikult kommenteerib kõiki parandusettepanekuid ja alternatiive juhtivkomisjon, antud juhul härra Eller. Niisugused on asjaolud, ma palun sellest protseduurist kinni pidada. Ma palun nüüd kõnetooli redaktsioonikomisjoni liidri proua Ülle Aaskivi.

Ü. Aaskivi

Lugupeetud juhataja, head kolleegid! Asudes selle väga tõise ja mõneti ka keerulise päevakorrapunkti juurde, loodan ma saalilt samasugust heatahtlikku ja konstruktiivset suhtumist sellesse küsimusse, nagu valitses meie kooskõlastustoimkonnas, kus olid esindatud kõik Ülemnõukogu fraktsioonid. Selleks, et täna kõik saadikud saalis saaksid sisuliselt kaasa töötada selle keerulise probleemi lahendamisel, ma palun välja otsida järgmised paberid teie kaustade vahelt. Kõigepealt teile esmaspäeval välja jagatud Eesti Vabariigi põhiseaduse rakendamise seaduse eelnõu, mis on trükitud kahepoolsele ühele lehele ja kus on all märkus: "Esitab redaktsioonikomisjon 1. mail 1992." Selle pöördel on ka teisel lugemisel laekunud ettepanekud. See on esimene paber, mida meil täna vaja läheb. Teine on juba üle-eelmisel

nädalal, see on eelmisel istungjärgul, välja jagatud põhiseaduse rakendamise seaduse eelnõu kohta laekunud ettepanekud. Ka neid läheb meil täna tarvis. Ja kuna rakendusseaduse kohta tehtud ettepanekute leht kannab numbrit, mis vastab Põhiseaduse Assamblees valminud põhiseaduse rakendamise seaduse eelnõule, siis oleks hea, kui ka see teil käepärast oleks. Kui te aga seda oma paberitest ei leia, siis sellest suuremat õnnetust ei juhtu. Ja veel, seoses niinimetatud § 8 probleemidega oleks hea, kui teil oleks käepärast redaktsioonitoimkonnas valminud ja eelmisel istungjärgul välja jagatud kahepunktiline otsuse eelnõu rakendusseaduse eelnõu rahvahääletusele paneku kohta, aga ka selle juurde me jõuame hiljem. Nii et sisuliselt on tööks vajalikud kaks paberit: redaktsioonikomisjoni poolt esmaspäeval välja jagatud põhiseaduse rakendamise seaduse eelnõu ja eelmisel istungjärgul välja jagatud parandusettepanekute leht.

Vastavalt eelmisel istungjärgul kokku lepitud korrale me lahendame kõigi parandusettepanekute saatuse paragrahvide kaupa. Nii et ma käin täna siin kõnetoolis päris mitu korda ja iga paragrahvi juures lõppsõna vormis kannan ette redaktsioonikomisjoni seisukoha eraldi.

Niisiis § 1 selles tekstis, mis kannab kuupäeva 4. mai 1992. Siin ma palun teha ühe paranduse. Nimelt, redaktsioonikomisjon oma teisipäevahommikul istungil kooskõlastatult ekspertide esindaja ja komisjoni liikme justiitsminister härra Raskiga otsustas paluda meie tekstist välja võtta see alternatiiv, mis on esimesena trükitud. See on siis alternatiiv "sõnastada lõige 1 järgmiselt". Palun sellele kriips peale tõmmata, seda meie kooskõlastustoimkonna otsuse kohaselt meie poolt pakutud põhitekstis ei ole. Seega jääb § 1 ainult ühe alternatiiviga, see on lõike 3 osas. Et kooskõlastuskomisjonis vaidlustati lõike 3 lisamine, kuid ta oli selliselt, ilma lõiketa 3 ka Põhiseaduse Assamblee tekstis, siis peaksime selle probleemi läbi hääletama.

Eelmisel nädalal välja jagatud paranduste tabelist te näete, et paranduste tabeli numeratsioonis § 2 juures (praegu kannab ta numbrit § 1, kuid siis oli ta § 2, see vastab ka sulgudes toodud paragrahvide numeratsioonile) on olemas veel härra Uluotsa ettepanek. Ta taotleb, et lõikest 3 oleks välja jäetud sõnad "Eesti Kongressi". Kooskõlastustoimkond ei toeta härra Uluotsa ettepanekut, ja põhjendus on selline. Et põhiseaduse rakendamise seadust ei võta ju vastu mitte Ülemnõukogu, vaid selle võtab rahvahääletusel vastu rahvas, kes on valinud nii Ülemnõukogu kui ka Eesti Kongressi, on ilmselt ka ainult rahvahääletusel võimalik lõpetada Eesti Kongressi volitused. Sel juhul, kui me selle siit välja jätaksime, on kooskõlastustoimkonnale arusaamatu, milline on siis Eesti Kongressi saatus. Ja seetõttu, just nimelt arvestades seda, et rakendusseaduse eelnõu läheb koos põhiseadusega rahvahääletusele, kooskõlastustoimkond härra Uluotsa ettepanekut ei toeta. Nüüd on veel

härra Pohla ettepanek: põhiseadus jõustub selle vastuvõtmise järel valitud Riigikogu esimese koosseisu esimese istungi päeval. Kooskõlastustoimkond, kuna ta palus teil ka selle esimese alternatiivi praegu oma tekstist maha tõmmata, sellist lähenemisviisi ei toeta ja ei toeta järgmisel põhjusel. Kogu meie praegune riigiehituslik edasimineku üleminekuperioodil on tegelikult üles ehitatud selliselt, et me kõigepealt võtame vastu põhiseaduse ja siis vastavalt põhiseadusele valime Riigikogu. Kui me aga nüüd ütleme, et vastuvõetud põhiseadus ei jõustu enne Riigikogu valimisi, siis järelikult ei ole see Riigikogu ka põhiseadusest tulenev ja põhiseaduse järgi valitud, sest põhiseadus ei olnud valimiste ajal veel jõustunud. Selline lähenemisviis nõuaks hoopis teistsugust rakenduseseaduse ülesehitust, sellepärast kooskõlastustoimkond härra Pohla ettepanekut ei toeta. Seega § 1 juures peaksime kõigepealt läbi hääletama lõikes 3 allesjäänud alternatiivi ja kui härra Uluots nõuab, siis tema ettepaneku Eesti Kongressi väljajätmise kohta. Et ei ole kohal härra Pohlat, siis tõenäoliselt tuleb ka tema ettepanekut hääletada. On veel olemas härra Sovetnikovi ettepanek (kui te vaatate paranduste tabelit üle-eelmisest nädalast): Eesti Kongressi volitused lõpevad valimistulemuste Riigi Teatajas avaldamisest, Eesti Vabariigi Ülemnõukogu volitused lõpevad nende üleandmisel Riigikogule tema esimesel istungil. Meie arvates lahendab selle probleemi siiski praegu lõike 2 põhiteksti sõnastus ja lõike 3 sõnastus, mida assamblee tekstis ei olnud. Nii et ka härra Sovetnikov peaks ilmselt ütleva, kas ta nõuab oma ettepaneku hääletamist või ei nõua. Kooskõlastustoimkond seda ettepanekut ei toetanud.

Juhataja

Suur tänu! Kolleegid, meie reglement näeb rangelt ette, et fraktsioonid võivad enne lõpphääletust nõuda vaheaegu. Redaktsioonitoimkond ja juhtivkomisjon taotleavad, et selle päevakorraküsimuse arutelul võiks ka parandusettepanekute ja alternatiivide hääletamise eel lubada suure hädavajaduse korral vaheaegu. Ma ei vaidle vastu. Kuid kasutame seda erandjuhul ning asume parandusettepanekuid läbi hääletama.

Proua Ülle Aaskivi kirjeldas asjaolusid: tekstis ei ole küll seda lõiku sees, mis meil on nüüd maha tõmmatud, kuid see on Vello Pohla parandusettepanek ja see tuleb meil läbi hääletada. Ja nii me teda nimetamegi, Vello Pohla parandusettepanek. Me kuulame ära kõik kommentaarid, nii nagu me kokku leppisime, ma enne täpsustan asjaolusid. Läheb hääletusele kui tavaline parandusettepanek, kui saab lihthäälteenamuse, jääb teksti sisse, kui ei saa, ei jää. Paragrahvi 1 kohta käivat alternatiivi (jätta välja lõige 3) käsitlen ma kui parandusettepanekut, ei pane konkureerima. Kui see saab lihthäälteenamuse, jääb lõige 3 välja, kui ei saa lihthäälteenamust, siis lõige 3 välja ei jää. Niimoodi me käsitleme § 1.

Ja nüüd, nagu me kokku leppisime, kommentaarid. Härra Rask ja siis härra Eller. Kui härra Raskil ei ole kommentaari, ei ole vaja, kuid härra Eller on kohustatud.

H. Eller

Lugupeetud kolleegid! Õiguskomisjon otsustas toetada § 1 lõike 3 alternatiivi häältega 3 poolt, 2 vastu, 1 erapooletu. Komisjon ei toetanud Ülo Uluotsa ja Sergei Sovetnikovi ettepanekut § 1 kohta. Ka Vello Pohla ettepanekut komisjon ei toetanud.

Juhataja

Jah. Kas kõik asjaolud on täpsustatud? Võin panna hääletusele. Esimene, Vello Pohla parandusettepanek. Nagu me kokku leppisime, Arvo Junti, ainult parandusettepanekute esitajad täpsustavad vajaduse korral asjaolusid, nii et kui on küsimusi, siis mulle või Ülle Aaskivile. Vaheaeg? Kui palju? Viis minutit. Vaheaeg viis minutit.

V a h e a e g

Juhataja

Lugupeetud kolleegid, palun asugem töökohtadele. Kohaloleku kontroll. Kohal on 65 rahvasaadikut, puudub 33. Ma panen hääletusele Vello Pohla parandusettepaneku. Vello Pohla parandusettepaneku sisu on teile mõistetav, seda ettepanekut ei toeta ei redaktsioonikomisjon ega juhtivkomisjon – õiguskomisjon. Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on Vello Pohla parandusettepaneku poolt? Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 18 rahvasaadikut, vastu 34, erapooletuid 9. Vello Pohla parandusettepanek ei leidnud toetust.

Kolleegid, nüüd alternatiiv: jätta välja 3. lõige. Me võtame seda kui parandusettepanekut. Redaktsioonikomisjon ei toeta, juhtivkomisjon – õiguskomisjon toetab häältega 2 : 1.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on alternatiivi poolt (§ 1 juurde käiv alternatiiv) jätta lõige 3 välja? Praegu me arutame § 1 ja käsitleme seda kui parandusettepanekut lihthäälteenamusega. Selle ettepaneku poolt on 12 rahvasaadikut, vastu 39, erapooletuid ei ole. Alternatiiv ei leidnud toetust.

Asugem nüüd § 2 juurde. Ma palun kõnetooli Ülle Aaskivi. Arvo Junti?

A. Junti

Lugupeetud juhataja! Ettekandja loobus esimesest alternatiivist, kuid ma sooviksin, et see pandaks hääletusele.

Juhataja

See hääletati läbi, Arvo Junti.

A. Junti

Ei, see alternatiiv võeti ettekandja poolt maha, aga hääletati Pohla ettepanekut.

Juhataja

See on seesama.

A. Junti

Ei ole, tekst on erinev. Ma palun panna see hääletusele.

Juhataja

Ülle Aaskivi, kas on erinev? Kui on erinev, me paneme. Kuid mina selgitasin täiskogule ja Ülle Aaskivi selgitas, et see on siiski Vello Pohla ideoloogia, tema mõtet kandev parandus. Palun, Ülle Aaskivi, selgitame veel kord.

Ü. Aaskivi

Ma loen ette selle kooskõlastuskomisjoni poolt mahavõetud teksti: põhiseaduse jõustumise päevaks on põhiseaduse järgselt valitud Riigikogu kokkuastumise päev. Vello Pohla tekst vastavalt paranduste tabelile, mis on teil käes, on selline: põhiseadus jõustub selle vastuvõtmise järel valitud Riigikogu esimese koosseisu esimese istungi päeval. Ma kinnitan, et see on üks ja seesama tekst.

Juhataja

On ju üks ja seesama tekst. Ülo Uluots.

Ü. Uluots

Härra spiiker, miks te minu parandusettepanekut ei pannud hääletusele?

Juhataja

Paragrahvi 1 kohta? Kas on härra Uluotsa parandusettepanek § 1 kohta? Selge, tuleb härra Uluotsa ettepanek. Kolleegid, kas kõik mõistsid härra Uluotsa parandusettepaneku sisu? Ei mõistnud. Ülle Aaskivi, kordame üle.

Ü. Aaskivi

Härra Uluots soovib, et lõikest 2, mis kõlab järgmiselt: Eesti Vabariigi Ülemnõukogu ja Eesti Kongressi volitused lõpevad Riigikogu valimistulemuste väljakuulutamise, jäetaks välja sõnad "Eesti Kongressi".

Juhataja

Nii, kordame veel üle kommentaarid, redaktsioonitoimkonna kommentaar ja õiguskomisjoni kommentaar.

Ü. Aaskivi

Kooskõlastuskomisjon ei toetanud härra Uluotsa ettepanekut, sest see läheb rahvahääletusele.

Juhataja

Härra Eller, õiguskomisjon?

H. Eller

Õiguskomisjon ei toetanud Ülo Uluotsa ettepanekut.

Juhataja

Ma panen hääletusele härra Uluotsa parandusettepaneku. Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on Ülo Uluotsa parandusettepaneku poolt? Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 8 rahvasaadikut, vastu 44, erapooletuid 7. Ülo Uluotsa parandusettepanek ei leidnud toetust.

Ma küsin kindluse mõttes üle, ega ei ole unustatud kellegi parandusettepanekut § 1 kohta? Sovetnikovi oma palun.

Ü. Aaskivi

Härra Sovetnikovi ettepanek on sisuliselt seesama, mis on härra Pohla ettepanek, nii et minu arvates ei tee Ülemnõukogu liiga, kui ta jätab härra Sovetnikovi ettepaneku nende hääletustulemuste põhjal ka hääletamata, sest see kõlab nii: Eesti Kongressi volitused lõpevad

valimistulemuste Riigi Teatajas avaldamisest, Eesti Vabariigi Ülemnõukogu volitused lõpevad nende üleandmisel Riigikogule tema esimesel istungil. Vabandust, see siiski ei ole sama küsimus. Praegu on, et Eesti Ülemnõukogu ja Eesti Kongressi volitused lõpevad Riigikogu valimistulemuste väljakuulutamise, olulist vahet härra Sovetnikovi ettepanekuga muidugi siin ei ole. Kooskõlastuskomisjon ei toeta härra Sovetnikovi ettepanekut, sest sellisel juhul on Eesti Vabariigis samaaegselt Riigikogu saadikud, kelle volitused algavad valimistulemuste väljakuulutamise, ja Ülemnõukogu saadikud, kelle volitused pole veel lõppenud. Komisjon seda olukorda normaalseks ja riigiõiguslikult põhjendatuks ei pea.

Juhataja

Suur tänu! Hillar Eller, õiguskomisjon?

H. Eller

Õiguskomisjon ei toetanud samuti Sovetnikovi ettepanekut.

Juhataja

Suur tänu! Kas härra Sovetnikov on täna kohal? On majas kuskil? Selleks et ära hoida sekeldusi, paneme hääletusele.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on Sergei Sovetnikovi parandusettepaneku poolt, mis käsitleb § 1? Palun hääletada! Redaktsioonitoimkond ja õiguskomisjon ei toeta. Selle ettepaneku poolt on 3 rahvasaadikut, vastu 48, erapooletuid 10. Sergei Sovetnikovi parandusettepanek ei leidnud toetust.

Ülle Aaskivi, kas meil on veel parandusettepanekuid § 1 kohta? Ei ole. Kolleegid, kas on? Kohe selgitame. Johannes Kass.

J. Kass

On olemas ju Ants Käärma ettepanekud, millisel juhul põhiseadus jõustub. Tähendab, rahvahääletuse tingimused. Miks neid ei hääletata?

Juhataja

Me kuuleme kohe kommentaari. Minul on ka tabel ees, aga asjaolud vajavad täpsustamist.

Ü. Aaskivi

Kallid kolleegid, juba eelmine kord ma juhtisin tähelepanu sellele, et kõik ettepanekud, mida saadikud tegid Põhiseaduse Assamblee poolt väljatöötatud rakenduseaduse eelnõu § 1 kohta, langevad ära, kuna kooskõlastustoimkonna variandis enam § 1 ei ole. Ja kõik need küsimused, mis juhul loetakse rahvahääletus toimunuks, kanduvad edasi meie järgmisse eelnõusse, niinimetatud härra Truuvälja eelnõusse, mis konkreetselt käsitleb rahvahääletuse läbiviimise korda. Seega kõik need probleemid, mis on praegu teie paranduste tabelis seotud §-ga 1, langevad praegu eelnõu arutelul ära. Seetõttu ei ole ka siin juttu härra Käärma ettepanekust. Vaadake sulgudes olevaid numbreid oma eelnõus, siis te saate aru, et §-st 1 üldse praegu jutt selles mõttes ei käi.

Juhataja

Suur tänu! Mulle tundub, et § 1 kohta meil rohkem ettepanekuid ei ole. Läheme edasi, § 2.

Ü. Aaskivi

Paragrahvis 2 satume väga keerulisele riigiõiguslikule küsimusele. Nimelt, üleminekuperioodil on äärmiselt oluline lahendada küsimus, mis saab õigusnormidest, mis kehtivad põhiseaduse jõustumise ajal ja samal ajal on põhiseadusega vastuolus. Ilmselt selle probleemi keerukusest tulenes ka härra Pohla ettepanek jätta see paragrahv üldse välja. Kuid kooskõlastuskomisjon on seisukohal, et tegelikult kogu rakenduseaduse võtmeküsimuseks ongi § 2 sisu – mis saab põhiseaduse jõustumise hetkel kehtivatest õigusaktidest. Selle kohta on ka eksperdid meile andnud erinevaid soovitusi. Assambleega esialgselt koos töötanud eksperdid, keda esindas härra Rahumaa, olid seisukohal, et põhiseaduse jõustumise hetkel kehtivad õigusaktid, mis ei ole kooskõlas põhiseadusega, toimivad seni, kuni nad tühistatakse või viiakse vastavusse põhiseadusega, kuid mitte kauem kui teatud tähtajani. Ka Assamblee oli esialgu samal seisukohal. Samale seisukohale, nagu te näete, on asunud ka kooskõlastuskomisjon, tuues selle variandi teie ette põhitekstina. Justiitsministeeriumis läbiviidud ekspertiis sõnastas § 2 lõike 1 järgmiselt: käesoleval ajal Eesti Vabariigis toimivad õigusaktid kehtivad (siin peaks vahele kirjutama) peale põhiseaduse jõustumist niivõrd, kui võrd nad ei ole vastuolus põhiseaduse või põhiseaduse rakendamise seadusega, ja seni, kuni nad kas tühistatakse või viiakse põhiseadusega täielikku vastavusse. Mõlema variandi juures on ühene siiski lõige 2: vaidluse korral õigusakti vastavusest põhiseadusele otsustab küsimuse Riigikohus. See käib mõlema variandi kohta. Seega seisab nüüd Ülemnõukogu ees küllaltki oluline ülesanne teha vahet selles keerulises riigiõiguslikus küsimuses, mis on ühe

või teise variandi puudus ja voores. Kui Ülemnõukogu toetab alternatiivi, siis tegelikult sattub Ülemnõukogu ise suhteliselt keerukasse olukorda: kas Ülemnõukogu edasise tegevuse aluseks jääb siis põhiseadus ja seal Riigikogu kohta käivad sätted või töötab ta edasi oma ajutise töö- ja kodukorraga. Alternatiiv ütleb, et peavad kehtima põhiseaduse sätted ja seega tuleks ka meie ajutine töö- ja kodukord ning reglement vastavalt põhiseadusele ümber teha. Kui aga jääb põhitekst, siis me võime rahulikult oma, ma loodan, lühikese jätkuva tööperioodi lõpetada oma reeglitega ja mitte raisata aega uute reeglite väljatöötamisele. See on põhiteksti eelis. Samal ajal alternatiivi eelis on kahtlemata see, et siiski põhiseadus sätitakse kõrgemale ja olulisemale kohale riigiõiguslike vaidluste lahendamisel. Alamalseisvad aktid aga peavad rangelt juhinduma põhiseadusest. Riigiõiguslikult on see lahendus mõneti korrektsem, kuid samal ajal, arvestades meie keerulist olukorda, mis ei tulene põhiseadusest, on põhitekst üleminekuks võib-olla natukene leebem ja rahulikum ning sunnib aktiivsele tööle põhiseadusega vastuolus olevate aktide tühistamiseks. Seega on mõlemal variandil nii poolt- kui ka vastuargumente ja otsustamisraskus lasub seega Ülemnõukogul. Kooskõlastuskomisjon on pakkunud oma varianti põhitekstina.

Juhataja

Suur tänu! Enne kommentaaride juurde minekut ma tutvustan protseduuri. Me viime läbi valiku konkursi teel. Nii et antud juhul põhitekst ja alternatiiv pannakse konkureerima. Kõigepealt muidugi Pohla parandusettepanek ja siis edasi konkurss, kui Pohla parandusettepanek ei leia heakskiitu. Nüüd palun kommentaarid. Hillar Eller.

H. Eller

Õiguskomisjon otsustas toetada § 2 alternatiivi, 5 oli poolt, 1 erapooletu. Aitäh!

Juhataja

Suur tänu! Kas härra justiitsminister soovib kommentaari? Palun.

M. Rask

Lugupeetud juhataja, austatud saadikud! Tegemist ei ole ainult Ülemnõukogu tööga tulevikus, pärast põhiseaduse vastuvõtmist. Tegemist on kogu Eesti õigussüsteemi loomisega. See on põhimõtteline, printsiipiaalne, väga tähtis otsustus ja mina juristina ei näe üldse teist normaalset arenguteed, kui see on alternatiivis kirja pandud, sellepärast et ma ei jaga nende inimeste optimismi, kes arvavad, et 1993. aasta 31. detsembriks on meil üles ehitatud

iseseisva riigi õigussüsteem. Võivad tekkida uued augud, uued probleemid ja pealegi, põhitekst viib meid selleni, et kuni 1993. aasta 31. detsembrini teatud sätted põhiseaduses ei kehti, aga kehtivad need, mis siin varem tehti. Aitäh!

Juhataja

Suur tänu! Kas küsimus on vaheaja kohta, Peet Kask? Vaheaeg viis minutit.

V a h e a e g

Juhataja

Kõige esimesena paneme hääletusele Vello Pohla parandusettepaneku jätta § 2 välja. Redaktsioonikomisjon ja juhtivkomisjon ei toeta seda ettepanekut.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on Vello Pohla parandusettepaneku poolt? Selle ettepaneku poolt ei ole keegi, 46 rahvasaadikut on vastu, 4 jäi erapooletuks. Vello Pohla parandusettepanek, mis käib § 2 kohta, ei leidnud toetust.

Ülle Aaskivi, kas nüüd korraldame konkursi?

Kolleegid, konkurss on meil vanal tuntud meetodil, igas hääletusvoorus on igal saadikul üks hääl, arvesse lähevad poolthääled. Kumb variant saab rohkem poolthääli, see võidab konkursi, see jääb püsima. Kõigepealt põhitekst ja siis alternatiiv. Üldiselt te ise teate, kuidas konkursi läbi viiakse.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on § 2 põhiteksti poolt? Palun hääletada. 5 häält.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on alternatiivi poolt? 51 häält. Võitis alternatiiv. Ega meil, Ülle Aaskivi, § 2 kohta rohkem parandusettepanekuid laekunud ei ole? Ei ole. Jätkame, palun.

Ü. Aaskivi

Kõigepealt kommentaariks eelmisele hääletustulemusele ehk niipalju, et need inimesed, kes hääletasid põhiteksti poolt ja nüüd kaotasid, ma loodan, lugesid tähelepanelikult alternatiivi ja nimelt ekspertarvamusi esialgse teksti kohta. Riigiõiguslikult on meie lahendus kahtlemata korrektsem.

Nüüd § 3. Siin oleme järjekordse konkursi ees. Väga palju ettepanekuid oli selle kohta, millal Ülemnõukogu peaks pärast põhiseaduse vastuvõtmist kuulutama välja valimised. Need ettepanekud on lahti kirjutatud erinevates alternatiivides, seetõttu ma loodan, et ettepanekute autorid leiavad oma ettepaneku ühes või teises alternatiivis ja seetõttu eraldi mingit

hääletamist nõudma ei hakka. Lihtsalt võitnud alternatiiv või põhitekst ongi Ülemnõukogu otsus. Kooskõlastuskomisjon teeb ettepaneku viia konkurss läbi lõike 1 osas kahevoorusena, kusjuures loeksid ainult poolthääled ja esimeses voorus langeks välja kõige vähem hääli saanud variant. Nii et põhiteksti ja alternatiivi võetakse konkursil võrdsetena, aga see on juba tõesti spiikeri tehniline küsimus. Ma loodan, et ta aktsepteerib kooskõlastuskomisjoni nõuannet.

Lisaks lõikele 1 on § 3 kohta tulnud parandusettepanekud härra Käbinilt. Nimelt vaidlustab ta nii § 3 kui ka § 4 tähtajad, millal valitakse esimene president ja esimene Riigikogu. Põhiseaduse Assamblee on juba pakkunud välja sellise lahenduse, mida ka kooskõlastuskomisjon ei vaidlustanud. Me näeme, kui ruttu eesti rahvas väsis Ülemnõukogust. Ma ei arva, et Riigikogust väsitakse aeglasemalt, ma arvan, et pigem kiiremini. Seetõttu pakkus juba Põhiseaduse Assamblee meie kiiret poliitilist arengut arvestades välja lahenduse, et esimene Riigikogu ja esimene president, võrreldes põhiseaduse tekstiga, valitakse aasta võrra lühemaks tähtajaks. Härra Käbin teeb ettepaneku jätta lõige 2 välja, see on erandina kuni kolm aastat. Sellega haakub ka tema teine ettepanek § 4 kohta: jätta välja presidendi valimine erandina neljaks aastaks. Neid ettepanekuid tuleks minu arvates käsitleda koos. Minu arvates sõltub härra Käbini esimese ettepaneku hääletustulemusest ka selle ettepaneku saatus, mille härra Käbin tegi § 4 kohta. Nii et meil siin kahte hääletust, ma arvan, ei ole vaja läbi viia.

Lisaks neile on tulnud härra Kostabi ettepanek § 3 viimase lõike kohta, kus on öeldud, et Ülemnõukogu kehtestab normatiivaktid vabariigi presidendi valimise ja Riigikogu liikmete ning vabariigi presidendi töötasu kohta. Härra Kostabi on arvanud, et siin võiks olla ka nii vabariigi presidendi kui ka Riigikogu liikmete sotsiaalsete garantiide kohta. Ma juba eelmine kord sellele küsimusele vastates ütlesin, et kooskõlastuskomisjon on seisukohal, ja ma loodan, et ka Ülemnõukogu on seisukohal, et praeguse rakendusseaduse § 3 viimases lõikes ei ole antud Ülemnõukogu tööplaani selleks perioodiks, mis eelneb Riigikogu valimistele, vaid siin on nimetatud ainult need aktid, mis otseselt tulenevad põhiseadusest ja mida peaks teadma enne Riigikogusse valimist Riigikogu liige oma töötasu kohta, samuti president, kui ta kandideerib vabariigi presidendiks. Samuti on vaja kahtlemata kindlaks määrata presidendi valimise üksikasjalik kord, seadusandlikud aktid, mis käsitlevad sotsiaalseid garantiisid ja kõike muud. Selle kohta on meil olemas eelnõu, mis tuleb eraldi päevakorda, kus on terve pikk loetelu aktidest, mida Ülemnõukogu ühel või teisel etapil veel peaks välja töötama ja mille ta pärandab Riigikogule. Ma tahan öelda, et härra Kostabi ettepanekut kooskõlastustoimkonnas mitte toetades me ei avaldanud oma suhtumist selle ettepaneku

sisusse, vaid meie arvates selle ettepaneku koht ei ole rahvahääletusele minevas rakendusseaduses. Seega härra Kostabi ettepanekut, samuti nagu härra Käbini ettepanekut, kooskõlastuskomisjon ei toetanud.

Juhataja

Suur tänu! Kõigepealt me kuulutame konkursi ja meetodi vastu me ei vaidle. Kui konkurss on läbi, käsitleme veel lugupeetud rahvasaadikute parandusettepanekuid. Selge. Õiguskomisjon, Hillar Eller.

H. Eller

Õiguskomisjon on sama meelt, et tuleb läbi viia konkurssihääletus. Õiguskomisjon arutas ka sisuliselt §-ga 3 seotud probleeme. Põhiteksti toetas neli õiguskomisjoni liiget, teist alternatiivi kaks, esimest alternatiivi ei toetanud keegi. Õiguskomisjon asus kooskõlastuskomisjoniga samale seisukohale, et Kostabi ettepanekut § 3 kohta ei ole otstarbekas praegu hääletada. Tiit Käbini ettepaneku poolt oli 3, vastu 3. Aitäh!

Juhataja

Suur tänu! Kas härra Rask soovib kommenteerida? Ei soovi. Heino Kostabil on parandusettepanek, jah? Palun, Heino Kostabi.

H. Kostabi

Lugupeetud juhataja, töötasu ja sotsiaalseid garantiisid tuleb vaadata koos. Ma palun panna see täiendus hääletusele.

Juhataja

Selge! Saab pandud. Suur tänu! Kas Mart Laar soovib vaheaega? Vaheaeg viis minutit.

V a h e a e g

Juhataja

Kolleegid, vaheaeg on läbi. Kontrollime jälle kohalolekut. Kohaloleku kontroll. Kiirustagem, kolleegid, kiirustagem! Kohal on 67 rahvasaadikut, puudub 31. Me viime konkursi läbi kahevoorusena. Esimeses voorus konkureerivad võrdselt nii põhitekst kui ka mõlemad

alternatiivid. Meetod on sama, arvesse lähevad ainult poolthääled. Milline variant saab kõige vähem poolthääli, see kukub välja. Siis korraldame uue konkursi kahe enam hääli saavutanud variandi vahel. On selge? Kommentaarid on teile teada. Asugem hääletama. Konkursi esimene hääletusvoor.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on põhiteksti poolt? Esimene hääletusvoor. 25 häält. Kes on esimese alternatiivi poolt? 20 häält. Kes on teise alternatiivi poolt? 32 häält. Teise vooru lähevad põhitekst ja alternatiiv.

Teise vooru esimene hääletusvoor. Kõigepealt põhitekst, siis teine alternatiiv. Kes on põhiteksti poolt? 27 häält. Teise vooru teine hääletusvoor. Kes on teise alternatiivi poolt? 34 häält. Püsima jääb teine alternatiiv.

Nii, Ülle Aaskivi, ma ei hakka praegu ise ninatarkust üles näitama. Tule, palun, kõnetooli, anna järgmised juhtnöörid.

Ü. Aaskivi

Lugupeetud kolleegid, kuidagi ei saa loobuda meie hääletustulemuse kommentaarist. Nimelt, et oleks täiesti selge, et mingit määramatust teise alternatiivi võitmine endaga kaasa ei too, tahan ma kõigile meelde tuletada, eelkõige massiteabevahenditele, et on olemas Ülemnõukogu varasem otsus augustikuust, mis ajaliselt piirab Ülemnõukogu tööd 1992. aastaga.

Nüüd aga jõuame härra Kábini ettepanekuni jätta see lõige välja. Seega jääks põhiseaduse tekst, et Riigikogu esimese koosseisu kohta ei tehta mingit erandit ja et ka see istub koos neli aastat. Nagu ma juba ütlesin, kooskõlastuskomisjon härra Kábini ettepanekut ei toetanud, sest poliitilise arengu kiirus ei jää tõenäoliselt ka lähiaastatel maha lähiminevikust ja seetõttu poliitikute kiirem väljavahetamine mõjub ilmselt igati tervendavalt kogu ühiskonnale.

Juhataja

Suur tänu! Meil on õiguskomisjoni kommentaar teada. Kas soovime, et Hillar Eller kordab? Ei soovi. Kas härra Rask soovib? Ei soovi. Kas Tiit Kábini parandusettepaneku sisu on kõigile mõistetav? On mõistetav.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on Tiit Kábini parandusettepaneku poolt? Selle ettepaneku poolt on 7 rahvasaadikut, vastu 34, erapooletuid 9. Tiit Kábini parandusettepanek § 3 kohta ei leidnud toetust. Ülle Aaskivi.

Ü. Aaskivi

Nagu me juba härra Kostabi suust kuulsime – tema parandusettepaneku leiate teksti pöördelt – , tahab ta täiendada § 3 viimast lõiku sõnadega "ja sotsiaalsete garantiide". Nagu ma juba ütlesin, kooskõlastuskomisjon ei toetanud seda ettepanekut.

Juhataja

Õiguskomisjoni kommentaar on ka teada. Kas kolleeg Heino Kostabi parandusettepaneku sisu on mõistetav? On mõistetav. Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on Heino Kostabi parandusettepaneku poolt? Selle ettepaneku poolt on 34 rahvasaadikut, vastu 12, erapooletuid 13. Heino Kostabi parandusettepanek leidis toetust.

Ülle Aaskivi, kas meil on veel parandusettepanekuid § 3 kohta? Kolleegid, kas kellegi parandusettepanek on unustatud? Ei ole unustatud. Jätkame, palun.

Ü. Aaskivi

Paragrahvi 4 esimeses reas palun kõigepealt ära parandada väike trükiviga. Nimelt käib jutt põhiseaduse § 78 punktist 11, mitte 4. Nii et nüüd sisu juurde. Nagu te näete, on kooskõlastuskomisjon, arvestades laekunud ettepanekuid, oluliselt pikendanud võrreldes assamblee poolt väljapakutud tekstiga selle ringi nimekirja, kellel on õigus esitada vabariigi presidendi kandidaat. Me lähtusime sellest, et praeguses poliitilise süsteemi kujunemise ajajärgus, mil parteid on välja kujunenud, mil omavalitsuste liidud on aktiveerumas, mõjuks poliitilisele aktiivsusele paremini, kui need õigused oleksid võimalikult suurel esitajate ringil. Samal ajal teise lugemise käigus, nähes selle ringi laiendamist, hakkasid laekuma parandusettepanekud, mida te näete ka pöördel ja mis nüüd tuleks läbi hääletada. Ettepanekud on tulnud rahvasaadikutelt Raualt, Kamalt, Madelt ja ka Lippmaalt. Härra Lippmaa teeb ettepaneku vähendada esitajate ringi. See ettepanek on juba üle-eelmisest nädalast. Ma arvan, et me peaksime alustama härra Raua ettepanekust. Ta soovib, et kõik selles loetus peale punkti 1 välja jäetaks. Edasi võiksime võtta vastavalt ettepanekute tegijate soovile. Kui aga läheb läbi härra Raua ettepanek, et ainult 10 000 hääleõiguslikul Eesti Vabariigi kodanikul on õigus esitada, siis kõik ülejäänud ettepanekud lihtsalt langevad ära. Veel on härra Käbinilt saabunud kaks ettepanekut § 4 kohta. Ma usun, et eelmise hääletusega ühe me juba lahendasime ära, ma loodan, et kordust ei ole vaja teha. See käsitles presidendi volituste kestust, kuid härra Käbini teine ettepanek on jätta ära § 4 viimane lõige: isik, kes kandideerib vabariigi presidendi ametikohale, ei tohi samaaegselt kandideerida Riigikogusse. Kooskõlastuskomisjon arutas seda ettepanekut ja meie käsutuses olid ka üle-eelmise nädala

istungi stenogrammid, kus ka kõnedes seda küsimust puudutati. Härra Allik tõestas oma kõnes väga veenvalt, millised ohud valitsevad siis, kui me selle viimase lõike välja jätame, sest presidendikandidaadi valimiskampanias on kahtlemata sootuks teised reeglid kui Riigikogu liikme kandidaatidel. Mitmed inimesed võivad asuda kandideerima vabariigi presidendi ametikohale seetõttu, et saada soodsamaid tingimusi valimiskampaniaks, võrreldes teiste Riigikogu liikmetega. Nii et see piirang on ka kooskõlastuskomisjoni arvates täiesti asjakohane ja populistliku käitumise ärahoidmiseks kooskõlastuskomisjon härra Käbini ettepanekut ei toeta.

Juhataja

Suur tänu! Hillar Eller. Üks hetk, mis on Ülo Uluots?

Ü. Uluots

Ma tahan öelda, et proua Aaskivi unustab päris sihikindlalt kõik minu ettepanekud ära. Minu ettepanek oli jätta eelmisest tekstist välja lõige 1.

Juhataja

Kohe täpsustame.

Ü. Aaskivi

Härra Uluotsa ettepanek oli jätta välja lõike 2 punkt 3, nüüd on sellest saanud lõike 3 punkt 3 ja seega läheb ta samasse ritta, kus räägitakse sellest ringist, kes võib esitada presidendikandidaati, nii et see tuleb meil hääletusele. Ma unustasin tõepoolest, ma vabandan, härra Uluots.

Juhataja

See käib ikka § 4 kohta?

Ü. Aaskivi

See on § 4 lõike 3 punkti 3 kohta. Paranduste tabelis on praegu lõike 2 punkti 3 kohta, kuid kuna sinna on üks lõige juurde tulnud, nimelt esimene lõige kandus eelmise teksti §-st 4 esimeseks lõikeks, siis on muutunud numeratsioon ja härra Uluotsa ettepanek selle loetelu hääletamisel, kes võivad esitada presidendikandidaate, tuleb arvestamisele.

Juhataja

Suur tänu! Õiguskomisjoni kommentaar. Hillar Eller.

H. Eller

Õiguskomisjon oli sama meelt, et kõik variandid, mida esitasid Raud, Kama ja Käbin, peaksid tulema täiskogusse hääletamisele. Arutati samuti Tiit Käbini ettepanekut § 4 kohta, seda komisjon ei toetanud.

Juhataja

Suur tänu! Üks hetk! Kuulame ära Jaan Lippmaa.

J. Lippmaa

Ma tahan öelda, et minu ettepanek oli tehtud eelmise redaktsiooni kohta ja nüüd tuleb seda lugeda nii, nagu on Raua ettepanek. Minul eraldi rohkem ettepanekuid ei ole.

Juhataja

Ütleme veel kord.

J. Lippmaa

Mina toetan Koit Raua ettepanekut ja sellega seoses minu ettepanekuid siin eraldi ei tule. See oli eelmise redaktsiooni kohta.

Juhataja

Selge. Nii et me võime Lippmaa nime maha tõmmata ja ütleme, et see on Koit Raua ja Jaan Lippmaa ettepanek. Sobib? Aitäh! Kas härra Rask soovib kommenteerida? Ei soovi. Kõik asjaolud on täpsustatud. Kas me võime asuda parandusettepanekuid läbi hääletama? Võime. Esimene on Koit Raua ja Jaan Lippmaa parandusettepanek, tabelis on toodud tema sisu, kommentaarid on ära kuulatud. On selge?

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on Koit Raua–Jaan Lippmaa parandusettepaneku poolt? Selle ettepaneku poolt on 19 rahvasaadikut, vastu 23, erapooletuid 1. See ettepanek ei leidnud toetust.

Järgmine on Kaido Kama parandusettepanek. Kaido Kama parandusettepanek on kõigile mõistetav, kommentaarid on ära kuulatud. Panen hääletusele.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on Kaido Kama parandusettepaneku poolt? Selle ettepaneku poolt on 25 rahvasaadikut, vastu 26, erapooletuid 2. Kaido Kama parandusettepanek ei leidnud toetust.

Made–Uluotsa ühine ettepanek. Kommentaarid on ära kuulatud.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on kolleegide Made ja Uluotsa parandusettepaneku poolt? Selle ettepaneku poolt on 17 rahvasaadikut, vastu 25, erapooletuid 3. Ettepanek ei leidnud toetust.

Tiit Käbini parandusettepanek käsitleb ainult viimast lõiku. Kõik saavad aru, eks ole?

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on Tiit Käbini parandusettepaneku poolt? Selle ettepaneku poolt on 1 rahvasaadik, vastu 52, erapooletuid 3. See ettepanek ei leidnud toetust.

Ülle Aaskivi, ega me ei ole unustanud kellegi parandusettepanekut? Kolleegid, ega me ei ole unustanud teie parandusettepanekuid? Tundub, et oleme, Ülo Uluots. Kas on hääletamata? Kas ei olnud see sarnane Tiit Made ettepanekuga? Ei ole. Siis me hääletame ta läbi. (Hääled saalist.)

Jah. Ma kardan, kolleeg Ülo Uluots, see võib kogemata olla, aga seda me pärast selgitame. (Hääled saalist.)

Kohe me selgitame.

Ü. Aaskivi

Kallis sõber Ülo Uluots! Asi on nimelt selles, et sinu ettepanekut endise § 5 lõige 1 kohta ei hääleta me lihtsalt sellepärast, et seda ettepanekut on arvestatud praeguse § 3 viimases lõikes, kus on öeldud, et vabariigi presidendi valimise seadus ongi vaja välja töötada ja Ülemnõukogul ka vastu võtta. Seega kooskõlastuskomisjon leidis, et sellega on probleem presidendi valimise seadusega ammendatud. Kas härra Uluots protestib taolist lähenemisviisi?

Juhataja

Kohe me kuuleme. Ülo Uluots.

Ü. Uluots

Protestin jah, ja protestin sellepärast, et me rakenduseseaduses kirjutame ette, et juhul, kui ükski kandidaat ei saa absoluutset häälteenamust, valib presidendi Riigikogu. See on selge sõnaga kirja pandud. Ma teen ettepaneku see osa välja võtta ja jätta, et seda otsustab seadus. Vaat seda ma tahan hääletusele panna. Nii et teie seletus ei vasta üldse tõele.

Juhataja

Selge. Uluotsa seisukoht on argumenteeritud. Me paneme hääletusele. Ma ei mäleta, kas õiguskomisjon ütles oma kommentaari. Ei öelnud. Hillar Eller.

H. Eller

Õiguskomisjon kahjuks seda küsimust, mis Uluots välja pakkus, eile ei arutanud, nii et ma ei saa seda kommenteerida.

Juhataja

Noh, see on ka kommentaar. Me paneme ta ikka hääletusele. Kas härra Rask soovib veel esineda? Ei soovi. Kas kolleeg Ülo Uluotsa parandusettepanek on mõistetav? On mõistetav. Panen hääletusele.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on Ülo Uluotsa parandusettepaneku poolt? Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 27 rahvasaadikut, vastu 23, erapooletuid 4. Ülo Uluotsa parandusettepanek leidis toetust.

Kolleegid, ega me ei ole unustanud kellegi teise parandusettepanekut? Ei ole unustanud. Mul on selline ettepanek. Kuidas te sellesse suhtute? Protest? Palun, Ülle Aaskivi.

Ü. Aaskivi

Lugupeetud kolleegid! Nagu juhtub tihtipeale sellise mõnevõrra ootamatult (kuigi ma tunnistan siin ka oma viga) tulnud ettepaneku hääletusega, juhtus nii ka nüüd. Nimelt oldi saalis üsna üksmeelsed selles, et president valitakse erandina neljaks aastaks. Sissehääletatud härra Uluotsa tekst välistab selle võimaluse ja seega tekib absurdne olukord, et president valitakse vastavalt põhiseadusele viieks aastaks. Seda rakenduseseadus ei muuda. Seetõttu on tekkinud vastuolu meie eelmise hääletuse tulemustega.

Juhataja

Üks hetk, kolleegid! Härra Uluots, päris kindlasti käsitleme neid asjaolusid, aga ärme teeme seda praegu täiskogu ees. Minul on niisugune ettepanek. Praegu tuleks teha vaheaeg ja nii härra Uluots kui ka redaktsioonitoimkond, õiguskomisjon kokku võtta ja arutada eelnevalt läbi, siis esitada seisukohad täiskogule. Muidu me hakkame vaidlema ilma argumentideta. Kas te olete sellega nõus, et me nüüd läheksime nii-öelda reglemendijärgsele vaheajale ja pikendaksime seda veel viie minuti võrra, siis saavad ka need organid tööd teha. Olete nõus. Töö jätkub 12.25.

V a h e a e g

Juhataja

Kolleegid, asuge töökohtadele ja kontrollime kohalolekut. Kohal on 61 rahvasaadikut, puudub 37. Ma palun kõnetooli Ülle Aaskivi, et me saaksime kuulda, kuidas lahened vaidlusalune olukord.

Ü. Aaskivi

Head kolleegid, vaheajal koos olles nii õiguskomisjoni, kooskõlastuskomisjoni kui ka härra Uluotsaga selgus, et sisuliselt oma ettepanekuga härra Uluots praeguse § 4 lõike 2 esimest lauset ei vaidlustanud. Ta lähtus sellest, et neli aastat jääb ka tema ettepaneku poolt hääletamise puhul sisse. Kui saal ka niiviisi aru sai ja seda lähenemist aktsepteerib, siis ma arvan, et see probleem on lahendatud. Kuivõrd § 4 lõikest 2 langes nüüd härra Uluotsa ettepaneku järgi teine lause välja, tuleks kooskõlastuskomisjonil ilmselt natukene muuta § 4 esimese lause redaktsiooni, mitte sisu, vaid redaktsiooni. Selleks palubki nüüd kooskõlastuskomisjon luba, et ilma sisulisi muutusi tegemata antakse meile see õigus, ilma et seda oleks vaja saalis täiendavalt hääletada.

Kas keegi protestib selle palve ja sellise lähenemisviisi vastu?

Juhataja

Kolleegid, kas anname selle loa? Teeme niimoodi, et nad koostavad selle redaktsiooni, loevad ette ja selle põhjal langetame otsuse. Kas me võime niikaua edasi minna parandusettepanekutega või tahab komisjon kohe tööle asuda?

Ü. Aaskivi

Lähme edasi. Nüüd oleme jõudnud § 5 (§ 6) juurde. Ma tahan juhtida teie tähelepanu sellele, et § 5 on sündinud assamblee eelnõu §-de 6, 9 ja mõnevõrra ka 10 põhjal. Seetõttu kõiki neid ettepanekuid, mis esimesel lugemisel tehti assamblee eelnõu §-de 6, 9 ja 10 kohta, tuleks nüüd vaadelda § 5 raames. Ma väga loodan, et § 5 praegune sõnastus rahuldab loetletud paragrahvide kohta ettepanekute tegijaid. Vaidlus käib § 5 lõike 2 ümber, selles on praegu kirjutatud: Eesti Vabariigi Ülemnõukogu poolt tähtaegselt ametisse nimetatud riigikontrolöri, Eesti Panga presidendi, Riigikohtu esimehe ja Riigikohtu liikmete volitused kestavad nende ametisse nimetamisel määratud tähtaja lõpuni. Nagu te näete, on § 5 pöördel alternatiiv – jätta

lõige 2 välja. Miks see lõige 2 sündis? Lugupeetud Ülemnõukogu liikmed on oma varasemate otsustega käivitanud Eesti Vabariigi kohtureformi, nagu me ka selle nädala alguses juba nägime, on asunud otsima Riigikohtu esimehe kandidaati. Kuivõrd põhiseaduses on ette nähtud mitmete ametiisikute suhtes nende tegutsemise tähtajad, siis on vaja garantiid sellele, et praegu Ülemnõukogu poolt käivitatud protsessid jätkuksid ja toimuksid selliselt, et nad ei kahjustaks meie riigi arengut ja näiteks kohtureformi arengut. Seepärast pidas kooskõlastuskomisjon vajalikuks lõike 2 lisamist, et anda garantii. Vastasel korral need ametimehed, keda me oleme siin ametisse nimetanud viieks aastaks, seitsmeks aastaks või Riigikohtu esimehe puhul pikemaks ajaks, ei tea, kas tal on garantii või on see ainult formaalne kinnitamine. Ja tegelikult tema ametisolek kestab ainult mõni kuu, kuni Riigikogu asja uuesti ümber vaatab. Sellepärast ongi oluline lahendada praegu § 5 lõike 2 saatus vastavalt põhiteksti ja alternatiivi konkursil. Nüüd tahaksin teada, kas härrad Uluots ja Pohla ning Käärma, kes esitasid varem ettepanekuid assamblee teksti kohta, jäävad oma taotluste juurde ja leiavad, et nende ettepanekuid see § 5 ei rahulda ja mingil moel nõuavad nüüd uut hääletamist, kuigi ma ütlen veel kord, teise lugemise ajal, uue § 5, § 6 juures nad meie lähenemisviisi ei vaidlustanud.

Juhataja

Suur tänu, Ülle Aaskivi! Kuidas me selgitame välja täiskogu soovi, on konkurss või võtame seda alternatiivi kui parandusettepanekut? Mina tahan väita, et oma iseloomult ja konstruktsioonilt on ta parandusettepanek.

Ü. Aaskivi

Ma olen sama meelt.

Juhataja

Kommentaariid. Õiguskomisjon, Hillar Eller.

H. Eller

Lugupeetud kolleegid, § 5 alternatiivi toetas õiguskomisjonis 1, vastu oli 5 liiget. Aitäh!

Juhataja

Suur tänu! Kas Peet Kask soovib kommenteerida? Ei soovi. Kolleegid, katsume protseduuriliselt niimoodi probleemist jagu saada, et kõigepealt selgitame välja Ülemnõukogu

tahte, kas ta toetab alternatiivi või mitte ja siis võtame konkreetselt kõne alla juba rahvasaadikute esitatud parandusettepanekud. Alternatiivi me selgitame välja lihthäälteenamusega nii, nagu ta oleks parandusettepanek. Kas kõik asjaolud on selged? Ma viin kindluse mõttes läbi kohaloleku kontrolli. Kohaloleku kontroll. Need on nii tähtsad asjad, et siin on iga hääle tähtis. Kohal on 65 rahvasaadikut, puudub 33.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on § 5 alternatiivi poolt? Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 16 rahvasaadikut, vastu 37, erapooletuid 2. Ülemnõukogu ei ole alternatiivi poolt.

Ülle Aaskivi, kelle parandusettepanekust me alustame?

Ü. Aaskivi

Päris kindlasti härra Uluotsa parandusettepanekust.

Juhataja

Jah. Ülo Uluots.

Ü. Uluots

Ma loobun oma kahest järgmisest parandusettepanekust.

Juhataja

Suur tänu! Nii, kas nüüd Jaan Lippmaa?

Ü. Aaskivi

Ma ei tea, kuidas talitada härra Pohla ettepanekuga jätta assamblee tekstist välja § 6. Et meil seda teksti enam ei ole, siis ei ole meil ka midagi välja jätta. Ta on nii palju muutunud. Ma leian, et praegusel juhul tuleks ettepanek jätta küll arvestamata, eriti arvestades ka seda, et härra Pohla teise lugemise käigus § 5 kohta mingeid pretensioone ei esitanud.

Juhataja

Kui on ilmselge, et härra Pohla parandusettepanek ei käi selle teksti kohta, siis me ei pea panema hääletusele. Tõsi on see, et praegu ei arutata mitte assamblee teksti, vaid oma teksti. Kõik on sellega nõus. Ma tänan!

Ü. Aaskivi

Nüüd on veel härra Käärma ettepanek, mis puudutab § 5 viimase lõike viimast lauset. Praegu on meil öeldud, et president peab Riigikogule 60 päeva jooksul arvates ametisse astumise päevast jne. Härra Käärma on taotlenud, et selguse mõttes oleks ehk parem lisada siia sõna "enda". Tekst kõlaks siis selliselt: põhiseaduse § 78 punktis loetletud ja käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatata ametiisikute kandidaadid esitab vabariigi president Riigikogule 60 päeva jooksul arvates enda ametisse astumise päevast. Tegelikult ma arvan, et seda ettepanekut peaksime isegi aktsepteerima, ja ma usun, et kooskõlastuskomisjon ei vaidle vastu, see muudab tõesti teksti selgemaks.

A. Käärma

Kui komisjon aktsepteerib, siis ei ole ju probleemi.

Ü. Aaskivi

Kas keegi komisjoni liikmetest avaldab meelt minu mõnetise omavoli vastu? Kui ei, siis võiksime minna edasi.

Juhataja

Kas saalis on saadikuid, kes nõuavad selle ettepaneku hääletusele panekut? Ei nõua. Jääb kehtima.

Ü. Aaskivi

Nüüd on § 6 (§ 7), mis annab süümevande kohta oma lahenduse. Kooskõlastuskomisjon seda paragrahvi üldse ei puutunud ega sisuliselt muutma ei asunud. Samal ajal vaatles kooskõlastuskomisjon seda paragrahvi vaieldamatult koos niinimetatud §-ga 8, mille kohta on lahendus teile välja jagatud kahepunktilises eelnõus rakenduseseaduse rahvahääletusele paneku kohta. Kooskõlastuskomisjon oli seisukohal, et kõik need probleemid, mis on seotud inimese varasema tegevusega okupatsiooniaegadel, saab lahendada §-ga 6 ja süümevandega. Härra Uluots ütles, et ta loobub oma kahest järgmisest parandusettepanekust. Mina näen tabelist, et teie ettepanek puudutabki süümevande probleemi. Kas ma sain õigesti aru? Väga hea. Aga sellisel juhul jääb meil siiski veel härra Pohla ettepanek § 6 välja jätta. Kooskõlastuskomisjon seda ei toeta.

H. Eller

Õiguskomisjon arutas §-e 6 ja 7 koos, kuna nad on omavahel orgaaniliselt seotud, ja toetas 5 poolthäälega §-de 6 ja 7 põhiteksti. Üks komisjoni liige oli vastu. Küll aga on mul redaktsioonilist laadi ettepanek teha kaks parandust § 7, nimelt on jäänud välja üks sõna, nimelt "süümevanne" §-s 7 peaks olema ka "kirjalik", nii nagu ta on 6. punktis. Seal on lihtsalt "süümevanne". Ma saan aru, et on mõeldud "kirjalikku", see sõna on vahelt ära jäänud. Ja viimane sõna §-s 7 peaks olema "ametikohalt", mitte "ametikohale". Need on redaktsioonilist laadi, korrektorid parandaksid niikuinii ära. Praegu võib need parandused juba sisse viia.

Juhataja

Aga Vello Pohla parandusettepanekud?

H. Eller

Pohla ettepanekuid ei arutatud.

Ü. Aaskivi

Härra Eller, härra Pohla ettepanek käsitleski seda, et § 6 välja jätta. Te ütlesite, et õiguskomisjon ei toetanud väljajätmist, vaid toetas põhiteksti.

H. Eller

Jah. Veel § 7 kohta oli Ristkoki ettepanek ja seda me ei toetanud.

Juhataja

Sinna pole me veel jõudnud. Ma küsin veel üle härra Raski käest, kas on kommentaare. Ei ole.

Redaktsioonilised täpsustused räägime veel üle, kõigepealt katsume selgust saada kolleeg Vello Pohla parandusettepaneku kohta. Kas kõik rahvasaadikud mõistavad, mida Vello Pohla taotleb? Redaktsioonikomisjon ja õiguskomisjon ei toetanud.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on § 6 kohta tehtud parandusettepaneku poolt, mille tegi rahvasaadik Vello Pohla? Selle ettepaneku poolt on 3 rahvasaadikut, vastu 41, erapooletuid 7. Vello Pohla parandusettepanek ei leidnud toetust. Kas redaktsioonikomisjon või teised saadikud aktsepteerivad neid redaktsioonilisi täpsustusi, mida tegi õiguskomisjon? Kohe kuuleme.

Ü. Aaskivi

Lugupeetud kolleegid! Need sõnad, mida härra Eller parandas, nimelt 3. ritta "kirjaliku süümevande" ja viimane sõna mitte "ametikohale", vaid "ametikohalt", palun teksti sisse kanda, sest need on täiesti õiged ja on jäänud lihtsalt parandamata.

Paragrahvi 7 juures on kõrvallehel härra Ristkoki ettepanek lisada §-le 7 lõik: "Süümevande andmise üldise korra kehtestab Ülemnõukogu enne Riigikogu ja vabariigi presidendi valimiste väljakuulutamist." Kooskõlastustoimkond seda ettepanekut ei toetanud, kuid ei näe selles ka erilist probleemi, kui saal teisiti otsustab, kuna on öeldud, et sellised asjad peavad olema lahendatud süümevande andmise seisukohast, siis see peab ju olema loogiliselt võttes juba enne valimisi toimunud. Seega ongi siia sisse kirjutatud, kuigi mitte otse selgelt välja öeldud, et see kord peab olema välja töötatud. Kui aga saal leiab vajaliku olevat arvestada härra Ristkoki ettepanekut, siis sellest ei juhtu ka midagi hullu, seega võiks härra Ristkoki ettepaneku panna hääletusele.

Juhataja

Kas Peet Kask soovib vaheaega? Me kuulame enne kõik kommentaarid ära, siis teeme vaheaja. Hillar Eller.

H. Eller

Õiguskomisjon ei toetanud härra Ristkoki ettepanekut.

Juhataja

Kas härra Rask lausub midagi? Nii, me oleme jõudnud juba § 7 juurde. Kõik asjaolud on täpsustatud. Nüüd teeme vaheaja viis minutit.

V a h e a e g

Juhataja

Asugem töökohtadele. Kohaloleku kontroll. Kohal on 69 rahvasaadikut, puudub 29. Me kuulasime ära ka kommentaarid, kooskõlastuskomisjon on neutraalne, õiguskomisjon ei toeta. Kas ma võin hääletusele panna? Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on Andrus Ristkoki parandusettepaneku poolt, mis käsitleb § 7? Selle ettepaneku poolt on 30 rahvasaadikut, vastu 14, erapooletuid 12. Andrus Ristkoki parandusettepanek leidis toetust.

Ü. Aaskivi

Head kolleegid, ma tahan teid tänada, sest praegu põhiteksti osas meil rohkem tööd teha ei ole. See aga ei tähenda, et meie töö on otsa saanud, sest nüüd ma palun teid välja otsida see leht, kus on meie kahepunktiline otsus. Selle kõrval on leht, millele on kirjutatud: "Põhiseaduse rakendusseaduse eelnõu arutamisel eraldi hääletusele tulevad probleemid." Need on need probleemid, mida ei olnud käsitletud Põhiseaduse Assamblee poolt ettevalmistatud rakendusseaduse eelnõu tekstis. See on küsimus valijateringi võimaliku laiendamise kohta, samuti selle kohta, kuidas on võimalik lähiaegadel pärast põhiseaduse vastuvõtmist teha muudatusi põhiseaduses ja siis ka rakendusseaduses. See küsimustering tuleb meil katki hammustada, sellest ei pääse me enam kuhugi. Me oleme valijateringi küsimust lükanud kodakondsusseadusest valimisseadusesse, valimisseadusest põhiseaduse rakendusseadusesse ja nüüd enam ei ole seda lükata mitte kuhugi. Kooskõlastuskomisjon pakub siin välja järgmist protseduuri. Kõigepealt oleks vaja välja selgitada, kas praeguses poliitilises olukorras üldse peetakse õigeks ja vajalikuks tegelda valijateringi laiendamisega enne esimese Riigikogu valimisi või leitakse, et lahendus on antud põhiseaduse tekstis, et lahendus on antud meie poolt koostatud valimisseaduses ja selle probleemiga meil enam tegelda ei ole vaja. Kui leitakse pärast esimest hääletusvooru, et on vaja selle küsimusega siiski tegelda, siis avaneb meie ees uuesti kaks võimalust: kas peetakse vajalikuks selle küsimusega tegelemist põhiseaduse rakendusseaduses (see aga tähendaks, et rakendusseadus on rahvahääletusel juba seotud sissekirjutatud tekstiga, mille Ülemnõukogu on otsustanud) või peetakse võimalikuks ja vajalikuks delegeerida valijateringi laiendamise küsimus Eesti kodanikkonnale. See tähendaks, et me anname küsimuse rahvahääletusele põhiseaduse referendumil põhiseadusele ja rakendusseadusele lisaks. Seega tuleb siis referendumil kaks küsimust, üks on põhiseaduse rakenduse seaduse kohta ja teine esimese Riigikogu valijateringi laiendamise kohta. Kui otsustatakse selle variandi kasuks, et anda see küsimus kodanikkonnale otsustamiseks, avaneb meie ees päris mitu võimalust, kuid juba järgmises eelnõus, mis puudutab referendumi läbiviimist, sest seal me hakkame sõnastama seda küsimust, mis läheb rahvahääletusele. Ja sel juhul rakendusseadusega seoses meil selle küsimusega tegelda ei ole vaja. Sellega hakkame tegelema uuesti seoses niinimetatud Truuvälja eelnõuga, mis meie komisjonis on juba valmis, kuid ootab ainult seda otsust, mis tehakse täna siin saalis valijateringi laiendamise kohta. Kooskõlastuskomisjon arutas seda küsimust ja arvamusi oli tõesti väga mitmesuguseid.

Väga paljud kooskõlastuskomisjoni liikmed ja seega fraktsioonide esindajad teatasid, et ei ole vaja valijateringi küsimusega tegelda. Oli ka arvamus, et kui tegelda, siis anda see küsimus

rahva otsustada, sest vastasel korral võib tekkida olukord, kus põhiseaduse ja rakenduseseaduse vastuvõtmine seatakse otseselt sõltuvusse sellest, kas inimesed toetavad valijateringi laiendamist või mitte. Taktikaliselt on peetud seda õigeks. Probleemi analüüsimisel esitati ka vastuväiteid selle kohta, kas on õige poliitikutel vastutus selles küsimuses anda rahvale, kui me ise ei suuda või ei taha või ei julge selles küsimuses otsust langetada. On väga suur oht, et kui küsimus antakse rahvahääletusele, siis see propagandamasin, mis käivitub, tekitab hõõrdumise kahe kogukonna vahel, artiklites antakse vastastikku solvavaid hinnanguid ja olukord Eesti poliitikas destabiliseerub enne rahvahääletust olulisel määral. Teiselt poolt leiti, et ainult rahval on õigus see otsustus teha, kui seda üldse vajalikuks peetakse. Nii et poolt- ja vastuargumente on kõigile võimalikele lahendustele ja sellepärast kooskõlastuskomisjon ka sellise etapiviisilise lähenemisega praegu teie poole pöördub.

Juhataja

Suur tänu! Õiguskomisjoni kommentaar. Hillar Eller.

H. Eller

Nii nagu kooskõlastuskomisjonis, nii ka õiguskomisjonis oli arvamustegamma päris suur. Kolm oli selle poolt, et tegelda valijateringi laiendamisega, kolm oli vastu. Kui valijateringi laiendamine otsustatakse täiskogu poolt positiivselt, siis selle probleemi käsitlemist rakenduseseaduses toetas kolm, selle küsimuse lahendamist eraldi otsusena üks. Kaks liiget jäi selle otsustuse juures erapooletuks. Aitäh!

Juhataja

Suur tänu! Kas härra Rask soovib midagi öelda? Ei soovi. Mis juhtus, Johannes Kass?

J. Kass

Lugupeetud ettekandja, meil on väga mitmesuguseid tekste käesolevas küsimuses, öelge konkreetselt, millist teksti me hakkame arutama, meil on siin vähemalt 4–5 projekti.

Juhataja

Tegemist on sellise dokumendiga, mis on kahe poolega ja ühe poole peal on rakenduseseaduse rahvahääletusele paneku eelnõu 23. aprillist. Kas tuleb tuttav ette? Töö korras selgitate vahekorrad. Kolleegid, meil tuleb langetada otsus. Kas te olete veendunud, et teie puldid töötavad? Kas on vaja viia läbi kohaloleku kontroll? Ei ole. Meil on vaja langetada

lihthäälteenamusega otsus, kas peetakse vajalikuks laiendada valijateringi. Dokumendis on toodud teile korrektse sõnastuses, kõik te saate aru, mida ma hääletusele panen. Lugupeetud Ülemnõukogu, kas peetakse vajalikuks laiendada valijateringi? Selle ettepaneku poolt on 35 rahvasaadikut, vastu 33, erapooletuid ei ole. Peetakse vajalikuks.

Minu meelest võiks järgmise lahenduse leidmiseks kuulutada konkursi, kas lahendada küsimus põhiseaduse rakendusseaduse eelnõus või panna eraldi küsimusena rahvahääletusele. Olete nõus, et see on kõige paremini lahendatav konkursiga? Kuulutan konkursi. Kes on selle poolt, et lahendada küsimus põhiseaduse rakendusseaduse eelnõus? Poolthääled lähevad arvesse. Võtan maha. Mis oli? Teine tekst oli? Siis ma veel selgitan.

Teie asi on langetada põhimõtteline otsus, kas laiendada valijateringi või mitte. Mina seda siin ei vaadanud. Nüüd pannakse hääletusele tekst, kas laiendada valijateringi. Kas teil on olemas see dokument? Paneme igasuguste sekelduste ärahoidmiseks hääletusele täpselt selle teksti.

Ü. Aaskivi

Head kolleegid, ma tahan anda väikese kommentaari. Tegelikult selles tekstis, mis teile kätte on jagatud, on kaks sõna ülearu: käesolevas päevakorrapunktis. Tõmmake need sõnad maha ja asja mõte läheb kohe oma kohale.

Juhataja

Ausalt öeldes ka mina ei saanud hästi aru.

Ü. Aaskivi

Praegu on siin kirjutatud: kas peetakse vajalikuks arutada antud päevakorrapunktis esimese Riigikogu valijate ringi võimaliku laiendamise küsimust. Sõnad "antud päevakorrapunktis" on siin täiesti ülearused ja tekitavad segadust, sest silmas peetakse seda, kas peetakse vajalikuks arutada esimese Riigikogu valijate ringi võimaliku laiendamise küsimust. Kui otsustatakse arutada, siis tuleb edasi küsimus, kas selles eelnõus ja selles päevakorrapunktis või järgmises rahvahääletusele panekus. Kas nüüd on selge?

Juhataja

Kolleegid, kuna läbirääkimised on läbi, siis kahjuks sellisel juhul me ei saa kõikide seisukohti praegu kuulata, kas saadi aru nii või naa. Päril selge on minul praegu nii, et rahvasaadik Heldur Peterson mõistis küsimust teistmoodi ja oleks teistmoodi hääletanud. Mina saan asjast niimoodi aru. Sellisel juhul on mul teile ettepanek kuulutada praegu välja viieminutiline

vaheaeg. Selgitame, milline on see täpne sõnastus, mis me paneme teie ette, et ta mahuks ka kuvarile. Praegu on lugu niimoodi, et sõnastus kuvarile ei mahu. Olete nõus? Nii et fraktsioonid koos redaktsioonitoimkonna ja õiguskomisjoni kui juhtivkomisjoniga annavad minule täpse teksti. Vaheaeg viis minutit.

V a h e a e g

Juhataja

Kolleegid, vaheaeg on läbi, asugem töökohtadele. Kohaloleku kontroll. Kohal on 70 rahvasaadikut, puudub 28.

Kooskõlastuskomisjon koos suure hulga saadikutega, ma oletan ka koos juhtivkomisjoniga, on täpsustatud teksti üle andnud. Vaat minu käes nüüd ei ole seda. Ülle Aaskivi loeb ette.

Ü. Aaskivi

Head kolleegid, kuvarile mahub tekst, mis ei tohiks jätta hääletamisel kaksipidi mõistmise võimalust: arutada valijateringi laiendamist, kusjuures viimane sõna on lühendatud.

Nii et selle poolt või vastu hääletades saab iga saadik väljendada oma suhtumist probleemi. (Hääled saalist.) Arutada valijateringi laiendamist – kas poolt või vastu.

Juhataja

Kes soovib valijateringi laiendamist arutada, see on poolt. Kes ei soovi, see on vastu. No milleks me peame nüüd näitama seda suurt ninatarkust? Kõik saavad ju aru, milles on asi. Läbirääkimised on lõppenud. Ülle Aaskivi, loe, palun, veel kord ette.

Ü. Aaskivi

Hääletamisele tuleb küsimus, kas arutada valijateringi laiendamist. Kui hääletatakse selle poolt, siis saab edasi lahendada küsimuse, kas rakendusseaduses või rahvahääletusel.

Juhataja

No siin ei ole ju otsitud probleeme. Ei ole ette nähtud, Koit Raud, niisugune asi. (Koit Raud hüüab saalist.) Miks ta on valesti, Koit Raud?

K. Raud

(Räägib saalist ilma mikrofonita.)

Ü. Aaskivi

Ma ütlen härra Rauale vastu, et kui me tõstasime küsimuse, kas laiendada valijateringi või mitte, kas siis poolthääle võitmise korral olemegi juba laiendanud? Ja kui, siis kuidas? Mina ei näe praegu teist võimalust ja ma olen kindel, et saad täiesti aru, mida me hääletame.

Juhataja

Koit Raud, kas sa nüüd saad aru? Oled nõus? Ei. Ma küsin nüüd puhtsüdamlikult, sest võib-olla tõesti tahab ajada mõnda segadusse.

K. Raud

(Saalist, ei ole arusaadav.)

Juhataja

Nojah, ta seda arutabki. Ta ei hakka läbirääkimisi pidama, vaid arutab, langetab oma eelnevad otsused.

K. Raud

(Saalist, ei ole arusaadav.)

Juhataja

Ei. Me diskussiooni ei alusta. Nii me ei ole mõelnud. Teil on see dokument ees, tõenäoliselt nüüd enam eksitusi ei ole.

K. Raud

(Nurisevalt saalist, ei ole kuuldav.)

Ü. Aaskivi

Ma jään siiski enda teksti juurde kindlaks ja ma arvan, et kõik saavad aru, kuidas hääletada, ja kui see hääletus on lõppenud, siis saame edasi minna.

Juhataja

Viime siiski selle hääletuse läbi. Ma usun, et me tegelikult saame asjast aru. Ma ei saa asja naljaks keerata, aga kõige suurem puudus on meil see, et kuvar on pisikene. See tekst ei mahu siia peale.

Et mitte eksida, ma ei korda seda, mida ütles Ülle Aaskivi, vaid küsin, kes on Ülle Aaskivi poolt nimetatud ettepaneku poolt. Lugege ise oma dokumendist üle, see tekst ilmub kuvari ülemisele servale veel enne nupule vajutamist. Kas on vaja kohaloleku kontrolli? Ei ole vaja. Lugupeetud Ülemnõukogu! Kes on Ülle Aaskivi poolt loetud ettepaneku poolt? Tekst ilmub nüüd. Selle ettepaneku poolt on 37 rahvasaadikut, vastu 32, erapooletuid ei ole. Valijateringi arutatakse.

Ja arutamine toimub sellisel viisil, et me nüüd korraldame konkursi. Variandid on teil käes. Esimene – lahendada küsimus põhiseaduse rakendamise seaduse eelnõus, ja teine – panna eraldi küsimusena rahvahääletusele ja sõnastada teises eelnõus. Kõik on arusaadav? Arvesse lähevad poolthääled. Kumb saab rohkem poolthääli, see võidab.

Esimene hääletusvoor. Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et lahendada küsimus põhiseaduse rakendamise seaduse eelnõus? 38 häält.

Teine hääletusvoor. Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et panna eraldi küsimusena rahvahääletusele ja sõnastada teises eelnõus? 30 häält.

Ja nüüd edasi jällegi konkurss. Kui rakenduseseaduse eelnõus, siis hääletada kahte varianti.

Ü. Aaskivi

Head kolleegid, nüüd on niisugune lugu, et teise lugemise käigus on laekunud ka härra Pohla ettepanek, mille te leiate meie poolt läbiarutatud rakenduseseaduse pöördelt, nii et ...

Juhataja

Oot, oot, ma küsin üle, kas teise lugemise käigus?

Ü. Aaskivi

Jah.

Juhataja

Teise lugemise käigus ei laeku midagi. See on kiireloomuline küsimus. Esimese lugemise järel ööpäeva jooksul.

Ü. Aaskivi

Ma tahangi öelda, et see laekus esimese lugemise järel, õigel ajal, nii et härra Pohlalt on täiesti arvestatav ja reglemendipärane ettepanek. Ja lisaks sellele oleks siin nüüd küll ilmselt vaja, kuna me nüüd nii kaugemale jõudsime (ma pean tunnistama, mulle täiesti ootamatult oleme nii kaugemale jõudnud) anda kommentaariks sõna ka alternatiivide või variantide tegijatele. Esimese ettepaneku on teinud "Mõõdukate" fraktsioon, meie poolt esineb selles küsimuses proua Hänni. Teise ettepaneku autor on keskfraktsioon ja lisaks tuleb meil arutada härra Pohla ettepanekut.

Juhataja

Kas ma saan õigesti aru, et eelnev kokkulepe nägi ette, et motiividest võidakse täna veel kõnelda? Austame kokkulepet, kuigi reglement seda küll ette ei näe. Absoluutselt. Kas sellisel juhul on niimoodi, et üks "Mõõdukate", üks keskfraktsiooni esindaja? Ja kes on kolmas?

Ü. Aaskivi

Pohla.

Juhataja

Pohla? Aga Pohlat ei ole. Siis paneme Pohla ettepaneku lihtsalt hääletusele. Jah? Kui see kokkulepe oli, siis ta oli. Reglement niisugust asja ette ei näe, aga austame kokkulepitud. Valeri Kois, praegu on läbirääkimised läbi.

Ü. Aaskivi

Õigus. Head kolleegid, meie parandusettepanekute tabelis on härra Sovetnikovi ettepanek trükitud mõneti ekslikult § 4 juurde – täiendada esimest lõiget järgmiselt: Riigikogu valimistest võtavad osa kõik Eesti kodanikud ja isikud, kes on esitanud taotluse Eesti kodakondsuse saamiseks mitte hiljem kui 10 päeva enne Riigikogu valimisi. Sisuliselt kuulub ka see ettepanek sellesse plokki, millega me praegu tegeleme, nii et siin on meil praegu neli sõnastuse varianti. Ma isegi teeksin spiikerile ettepaneku kuulutada kas või viieminutilise vaheaeg, et fraktsioonid saaksid kõik need neli varianti läbi lugeda ja kujundada oma seisukohad. Ma arvan, see oleks vajalik.

Juhataja

Mina nõustun. Vaheaeg. Kas teie ka palute vaheaega? Ei palu. Üks hetk, kuulame ära. See on fraktsioonide nimel, jah? Üks hetk! Peet Kask.

P. Kask

Austatud kolleegid! Meie fraktsioon, keskfraktsioon, esitas teise alternatiivi, aga hiljem tegime paranduse, mida ette ei kantud. Nimelt meie variandis kehtib tähtajana 1. juuni, mitte 15. juuni. Mõte on selles, et selleks ajaks, kui toimub rahvahääletus, oleks rahvale selge nende isikute ring, kelle arvel laiendamine toimub. Tänan!

Juhataja

Selge. Kas see nüüd tuli rubriigi alt "Kokkuleppe austamine" või soovid sa pärast veel selgitada?

P. Kask

Kui ma poleks praegu selgitanud, siis me ju ei saaks fraktsioonides arutada neid alternatiive. Ma täpsustasin praegu alternatiivi.

Juhataja

Selge. Mart Laar.

M. Laar

Austatud härra spiiker, austatud proua Aaskivi! Kuna me otsustasime arutada antud küsimust, siis ma arvan, et meil on võimalus veel lisada asja selguse huvides üks alternatiiv meie saadikurühma poolt, mis oleks järgmine: mitte laiendada Eesti Vabariigi Riigikogu valijaskonda. Me ju otsustasime arutada antud küsimust.

Juhataja

Mina olen praegu kimbatuses, sest meil praegu on tegemist siiski, kuidas öelda, enne seaduse kohta lõpliku otsuse langetamist veel teatud lisaprobleemides selguse saamisega ja see, kuidas praegu asja juhitakse ja kuidas on alustatud juhtimist, on lubatavuse serva peal. Sellest lähtudes ma arvan, et teeme praegu vaheaja, arutame veel asjad omavahel läbi ja jätkates ütleme, kuidas me seda küsimust tõlgendame. Praegu mulle tundub, et see ei ole reglemendikohane.

V a h e a e g

Juhataja

Istungjärgu töö jätkub, asugem töökohtadele. Kohaloleku kontroll. Kohal on 64 rahvasaadikut, puudub 34. Ülle Aaskivi, tule palun ette. Kas me, lähtudes nüüd sellest kokkulepest, kuulame ära nende fraktsioonide seisukohad, kelle variantidega on tegemist?

Ü. Aaskivi

Ma arvan küll, et see oleks vajalik, sest mitmes ettepanekus on konkreetsete kuupäevade, tuleb arvestada, et need ettepanekud on tehtud umbes aprilli keskel, võib-olla on ettepaneku tegijatel kuupäevade kohta parandusi, seetõttu oleks äärmiselt vajalik kuulda ettepanekute esitajate lõplikku teksti.

Juhataja

Nii, tegemist on kahe fraktsiooniga, eks ole?

Ü. Aaskivi

Jah, kaks fraktsiooni, ja härra Sovetnikov on ka jõudnud saali.

Juhataja

Kuulame tema oma ka ära. Selge, suur tänu! Kui oli niisugune kokkulepe, siis oli. Ma oletan, et Liia Hänni esineb "Mõõdukate" nimel. Jah? Tule, palun, kõnetooli.

L. Hänni

Lugupeetud juhataja, austatud kolleegid! Parandusettepanekute tabelis te leiaste saadikurühma "Mõõdukad" ettepaneku, kus on meie ettepanekus sisalduv mõte laiendada Riigikogu valimistel valijateringi nende isikutega, kes on esitanud kodakondsuse taotlemise avalduse hiljemalt üks kuu enne Riigikogu esimeste valimiste päeva ja on elanud Eestis 25 aastat. Vahepeal tegi kooskõlastustoimkond tekstis väikese muudatuse ja sellel ühel paberil te leiaste veidi teistsuguse teksti. Aga me siiski sooviksime jääda oma esialgse lahenduse juurde – laiendada valijateringi ainult nende isikutega, kes on elanud Eestis 25 aastat. Lisaks täpsustaksime, mis ajaks esitada kodakondsuse taotlemise avaldus, see oleks 1. juuni 1992.

Ühtlasi lisanduks veel, et need isikud saaksid osa võtta ka Eesti Vabariigi presidendi valimistest. Ma loen ette meie lõpliku redaktsiooni:

"Lubada esimestel Eesti Vabariigi Riigikogu ja vabariigi presidendi valimistel lisaks Eesti Vabariigi kodanikele aktiivse hääleõigusega osaleda ka 1992. aasta 1. juuniks Eesti Vabariigi kodakondsuse taotlemise avalduse esitanud isikutel, kes on alaliselt Eestis elanud vähemalt 25 aastat."

Ma rõhutan ka veel seda, et meie mõistame Eesti Vabariigi kodanike all nii neid Eesti Vabariigi kodanikke, kes elavad Eestis, kui ka neid, kes elavad väljaspool Eestit. Aitäh!

Juhataja

Suur tänu! Peet Kask, tule ka kõnetooli.

P. Kask

Austatud kolleegid, keskfraktsiooni nimel teatan, et me võtame teise variandi tagasi "Mõõdukate" variandi kasuks, arvestades praegu tehtud tähtaja parandust. Tänan!

Juhataja

Suur tänu! Järelikult on praegu tegemist ühe variandiga. Sergei Sovetnikov, palun tulge ette.

S. Sovetnikov

Lugupeetud spiiker, lugupeetud kolleegid! Mul pole midagi erilist lisada. See Narva linnapea Tšuikini allkirjaga kiri, mille te täna saite, veenab mind taas, et see parandusettepanek tuleb hääletusele panna. Te arvatavasti teate, et ka Narva Linnavalitsus palub laiendada Riigikogu valijate ja referendumist osavõtjate ringi. Seepärast ajab teid võib-olla segadusse formuleering "10 päeva enne Riigikogu valimisi". Ma arvan, et kui inimene esitab kodakondsuse saamise taotluse, siis võib ta kanda valijate nimekirja. Tänan tähelepanu eest!

Juhataja

Suur tänu! Meil on tegemist kahe variandiga: "Mõõdukate" ja keskfraktsiooni ühisvariant ja Sergei Sovetnikovi variant. Tõnis Mets, mis juhtus? Läbirääkimised on läbi. Ma vabandan, Pohla oma tuleb ka. Kolleegid, läbirääkimised on läbi. Kui eelmisel istungjärgul oli kokkulepe, et ettepanekute esitajatel lubatakse kommenteerida, siis mina seda ignoreerima ei hakka. Kuigi see ei ole reglemendipärane, sai seda lubatud, kuid mitte rohkemat. Palun, Ülle Aaskivi, loe Vello Pohla ettepanek ette.

Ü. Aaskivi

Nagu ma juba ütlesin, Vello Pohla ettepaneku leiame juba läbiarutatud põhiseaduse rakendamise seaduse eelnõuga ühelt lehelt, selle pöördelt: "Riigikogu ja vabariigi presidendi esimestel valimistel on valimisõigus vähemalt 18-aastastel Eesti Vabariigi kodanikel, aga ka 1992. aasta 15. juuniks Eesti Vabariigi kodakondsuse taotlejaks registreeritud Eesti alalistel elanikel. Välismaal alaliselt elavatel Eesti Vabariigi kodanikel on õigus valida, kui nad ei ole võtnud endale välisriigi kodakondsust."

Juhataja

Suur tänu! Vello Pohla tekst on meil olemas. Meil on tegemist kolme variandiga: "Mõõdukate" ja keskfraktsiooni variant, Sergei Sovetnikovi variant ja Vello Pohla variant, kahe viimase järjekord võib muutuda. Ma kuulutan välja konkursi. Kas kõik saavad aru, mida me paneme hääletutele? Konkursi esimene hääletusvoor. Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on "Mõõdukate" ja keskfraktsiooni variandi poolt? Selle poolt on 27. Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on Sergei Sovetnikovi variandi poolt? Selle poolt on 13. Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on kolleeg Vello Pohla variandi poolt? Selle poolt on 9. Konkursi võitis "Mõõdukate" ja keskfraktsiooni variant. Ülle Aaskivi, tule, palun, ette.

Ü. Aaskivi

Head kolleegid, ma tahan juba ette öelda, et selliste hääletuste tulemusel me täna lõpphääletuseni ei jõua, sest ilmselt kõik siin saalis vajavad siiski lõplikku teksti, milles kajastuvad hääletustulemused. Seetõttu jääb meil täna üks probleem lahendada, enne kui me teeme ettepaneku kolmanda lugemise kohta. Selle te leiame eraldi hääletusele tulevate probleemide lehelt teise punkti alt. Nimelt on keskfraktsioon teinud kaks ettepanekut, mis tuleb eraldi hääletada. Võtke ette meie poolt lõplikult valmis saanud rakendusseaduse tekst. Keskfraktsioon soovib lisada enne § 8 järgmise sätte: "Põhiseaduse rahvahääletusele järgneva kolme aasta jooksul on õigus teha muudatusi põhiseaduses Riigikogul. Muudatusteks on vaja Riigikogu 2/3 häälteenamust."

Ma tahan juhtida teie tähelepanu sellele, et selle ettepanekuga sätestatakse rahvahääletusel põhiseaduse muutmiseks erinev kord, võrreldes selle tekstiga, mis on põhiseaduse viimases peatükis. Seal on teatavasti väga range kord ja ranged hääletusreeglid. Keskfraktsiooni ettepaneku kohaselt peaks kolme aasta jooksul pärast põhiseaduse rahvahääletust olema mõnevõrra lihtsustatud kord ja seda küsimust saab lahendada ainult rahvahääletusel. Kooskõlastustoimkond seda ettepanekut ei toetanud.

Juhataja

Suur tänu, Ülle Aaskivi, ma täpsustan asjaolusid. Kas meil on kõik parandusettepanekud läbi hääletatud?

Ü. Aaskivi

Me hääletame seda, kas rakenduseseaduses enne seda sätet, mis räägib rakenduseseaduse vastuvõtmisest rahvahääletusel, on vaja lisada lihtsustatud kord põhiseaduse muutmiseks kolme aasta jooksul pärast põhiseaduse vastuvõtmist. Tekst on selline: "Põhiseaduse rahvahääletusele järgneva kolme aasta jooksul on õigus teha muudatusi põhiseaduses Riigikogul. Muudatusteks on vaja Riigikogu 2/3 häälteenamust."

Juhataja

Ma vabandan. Kõik on korras. Arvo Junti, mis on, kas vaheaeg või? Täpsustus. Palun, Arvo Junti.

A. Junti

Lugupeetud juhataja, esiteks väike täpsustus selle kohta, et tegemist on mitte fraktsiooni, vaid kolme isiku, nimelt Kase, Rätsepa ja Junti ettepanekuga. Teiseks. Punkt 3 on selles variandis, mida proua Aaskivi praegu ette luges, kahjuks puudulik. Seal on puudu üks lause, selle lõppu peab lisama: "Riigikogu eitava otsuse korral panna muudatusettepanek rahvahääletusele." Redaktsioonikomisjoni 22. aprilli redaktsioonis on õige tekst. Kolmandaks ma tahaksin öelda seda, et me kõik mäletame neid vaidlusi siin saalis ja ka neid viimaste kuude vaidlusi Eesti ühiskonnas: kas põhiseadus on küps rahvahääletusele panemiseks või ei ole, kas põhiseadus on üldse küps vastuvõtmiseks või ei ole, kas põhiseaduses tuleks kohe teha muudatusi või mitte. Me pakume välja võimaluse kontrollida lähema kolme aasta jooksul põhiseadust, tema toimet, ja kui tõesti mingid sätted osutuvad mittetoimivateks, siis olgu ka lihtsustatud kord muutmiseks, et me ei jääks demokraatia arenemisel ja põhiseadusliku korra väljaehitamisel punnseisu.

Juhataja

Need olid algselt sellises redaktsioonis esitatud?

A. Junti

Jah.

Juhataja

Sisuliselt on tegemist kahe ettepanekuga § 8 muutmise kohta. Need samad, mis siin kirjas on, ainult et nende redaktsiooni on täpsustatud.

A. Junti

Kolmandas punktis tuleb lihtsalt üks lause juurde, tuleb ette võtta 22. aprilli redaktsioonikomisjoni tekst, see on täielik tekst.

Juhataja

Selge, kohe saame kuulda kommentaari.

Ü. Aaskivi

Head kolleegid, see ettepanek, millest praegu jutt käib, oli arutusel kooskõlastuskomisjonis. Ma vabandan, see oli esialgselt kolme saadiku ettepanek, kuid kooskõlastuskomisjonis lisandus ettepaneku tegijate nimistusse veel härra Savisaare nimi. Komisjonis olid kohal nii härra Savisaar kui ka teine ettepaneku autor Peet Kask. Nad mõlemad loobusid sellest lauseosast, millest härra Junti praegu rääkis. Nendega kooskõlastatult pandigi nüüd teie ette selline tekst, nagu praegu on eraldi hääletusele tulevate probleemide lehel: muudatusteks on vaja Riigikogu 2/3 hääleteenamust. Lause lõpuosast osa ettepaneku autoreid loobus, ma ei tea, kas neil on nüüd võimalik omavahel see küsimus lahendada.

A. Junti

Küsimus on selles, et ma olen üks nendest autoritest ja mul on ettepanek panna see täistekstiga hääletusele, või kui keegi nõuab, siis ka osade kaupa. Võib-olla panna hääletusele osade kaupa see, mis on 23. aprilli redaktsioonis, ja siis see lause, mis on välja jäetud.

Juhataja

Nii võib ka. Kas Ülle Aaskivi on nõus? Ainult mul oleks siis palve, et kui me jõuame selle kolmanda juurde, loetaks see lause veel kord ette, mul ei ole seda käepärast. Aga enne hääletame läbi kaks, mille tekst on meil käes. Aga kuulame ruttu ära õiguskomisjoni kommentaari. Hillar Eller. Paragrahv 8.

H. Eller

Ma ei kommenteeriks seda, meil ei olnud seda eile arutusel. Nii et see on omaette küsimus.

Juhataja

Nagu öeldud, kas see on kommentaar. Täiskogu teab, et õiguskomisjon ei arutanud.

Kas ma võin hääletusele panna? Tegemist on kolme parandusettepanekuga, millest kahe redaktsioon on teil käes, ühte me siin veel enne hääletamist täpsustame. On mõistetav?

Kuidas me siis nimetame seda, keskfraktsiooni oma või Junti-nimeline? Kuidas ta õigem oleks? Nimetame keskfraktsiooni omaks, ei ole katki midagi. Sobib?

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on keskfraktsiooni esimese parandusettepaneku poolt, mis käsitleb § 8? Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 24 rahvasaadikut, vastu 21, erapooletuid 2. Esimene ettepanek leidis toetust.

Teine, ja siis paneme kolmanda, eks ole?

Ü. Aaskivi

Lugupeetud kolleegid! Samadelt saadikutelt on veel teine ettepanek, nimelt täiendada enne rakendusseaduse jõustumist meie rakendusseadust järgmise tekstiga: "Põhiseaduse muutmise algatamise õigus on rahvaalgatuse korras vähemalt 10 000 valimisõiguslikul kodanikul. Rahvaalgatuse korras esitatud muudatusettepanek võetakse Riigikogu päevakorda. See on kompromissvariant, mis sõnastati kooskõlastustoimkonnas. Kui otsustatakse lisada rakendusseadusesse selline tekst, tuleb veel eraldi hääletada seda, millest rääkis Arvo Junti: Riigikogu eitava otsuse korral pannakse muudatusettepanek rahvahääletusele. Kooskõlastustoimkonnas kumbagi ettepanekut ei toetatud, sest rahvaalgatuse sissetoomine ei ole praegu millegagi põhjendatud. On olemas Riigikogu saadikud, kelle kaudu on võimalik igasuguseid ettepanekuid, mõistlikke ja, võimalik, et ka mittemõistlikke, Riigikogu päevakorda panna. Asendada parlamentaarne demokraatia jällegi mõneti mitteparlamentaarne demokraatia elementidega, hakata korjama allkirju mingi põhiseaduse sätte muutmiseks ei ole kooskõlastustoimkonna arvates õige lähenemisviis ja seetõttu seda ei toetatud.

Juhataja

Kommenteeritud on kahte järgnevat parandusettepanekut. Õiguskomisjon kumbagi ei arutanud.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on keskfraktsiooni teise parandusettepaneku poolt? Teil on see tekst olemas. Selle ettepaneku poolt on 22 rahvasaadikut, vastu 21, erapooletuid 5. Teine parandusettepanek leidis toetust.

Ja kolmas, jäi teile meelde? Jäi meelde. Panen kolmanda hääletusele.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on keskfraktsiooni kolmanda parandusettepaneku poolt? Selle ettepaneku poolt on 10 rahvasaadikut, vastu 24, erapooletuid 8. Kolmas parandusettepanek ei leidnud toetust. Ülle Aaskivi, kas meil on veel parandusettepanekuid?

Ü. Aaskivi

Ma ütlen kooskõlastustoimkonna poolt teile suur aitäh selle väga tiheda sisulise töö eest, mis me täna tegime, ja ühtlasi teen ettepaneku lõpetada teine lugemine ja teen ettepaneku kolmanda lugemise kohta.

Juhataja

Kolleegid, on laekunud ühe fraktsiooni protseduuriline ettepanek enne seda katkestada teine lugemine. Ma panen selle enne hääletusele ja siis me jätkame.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et katkestada käsiloleva päevakorrapunkti arutelu ja jätkata järgmisel istungjärgul? Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 37 rahvasaadikut, vastu 12, erapooletuid 2. Arutelu katkestatakse ja jätkatakse järgmisel istungjärgul. Kolleegid, sellega on meie tänane tööpäev lõppenud. Kohtume homme kell 10.

EESTI VABARIIGI ÜLEMNÕUKOGU XII KOOSSEISU

72. ISTUNGJÄRK

NELJAS ISTUNG

7. mai 1992

Juhataja (Ü. Nugis)

Tere hommikust, kolleegid! Istungjärgu töö jätkub. Kas kõik on juba töökohadele asunud? Kohaloleku kontroll. Kohal on 61 rahvasaadikut, puudub 37.

Enne kui me läheme päevakorra juurde, võtame ka täna rahvasaadikutelt vastu nende poolt ettevalmistatud seadusandlike aktide eelnõud. Kõigepealt palun kõnetooli kolleeg Kaido Kama.

K. Kama

Lugupeetud Ülemnõukogu! Esitan Ülemnõukogu juhatusele seaduseelnõu endiste korteriühingute liikmete õigustest õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamisel ja

kompenseerimisel. Vastav eelnõu on kooskõlastatud ajutises omandi- ja maareformi komisjonis.

Juhataja

Kiireloomuline? Normaalprotseduur?

K. Kama

Normaalmenetlus.

Juhataja

Juhtivkomisjon määratakse juhatuse istungil. Kolleeg Sergei Sovetnikov.

S. Sovetnikov

Lugupeetud spiiker, lugupeetud kolleegid! Ajutisi elamislubasid nendele eestimaalastele, kes pöörduvad Eestisse tagasi välismaalt pärast õpingute, ajateenistuse või tähtajalise töölepingu lõppemist või kinnipidamiskohtadest vabanemist või muudel juhtudel, on hakatud välja andma Eesti Vabariigi Ülemnõukogu 1992. aasta 30. jaanuari otsuse "Eesti Vabariigi 1992. aasta immigratsioonikvoodi kohta" punkti 11 alusel. Selles otsuses on öeldud, et see kord kehtib kuni kodakondsuse seaduse jõustumiseni. Nüüd on see seadus jõustunud ja järelkult rikub parlamendi seadusest alamalseisev akt jämedalt Eesti Vabariigi immigratsiooniseaduse § 10, kus on öeldud, et ajutine elamisluba antakse isikutele, kel on tööleping või kes on tulnud õppima. Seega tuleb kõigil neil, kes on ajutiselt Eestist eemalt viibinud, kuid ei saa alalist sissekirjutust, lihtsalt kohtu poole pöörduda ja esitada hagi seoses riigiorganite õigusvastase tegevusega. Seepärast esitan Ülemnõukogule otsuseprojekti Eesti Vabariigi Ülemnõukogu 1992. aasta 30. jaanuari otsuse punkti 11 tühistamise kohta. Arvan, et seda võib teha üldkorras ja anda see üle õiguskomisjonile.

Juhataja

Tegemist on kiireloomulise küsimusega. Minu arusaama järgi juhtivkomisjon peaks olema õiguskomisjon. Probleemid on seotud kodakondsuse ja immigratsiooniseadusega. Härra Eller, juhtivkomisjon on õiguskomisjon. Palun kõnetooli rahvasaadik Johannes Kassi.

J. Kass

Austatud kolleegid, rahvasaadikud! Esitan kiireloomulise seaduseelnõu Eesti Vabariigi riiklike ja munitsipaaleluruumide erastamise seaduse parandamise kohta. Nimelt läks selles seaduses läbi punkt, kus korterite osakute arvestamisel võrdsustatakse töötatud ajaga rehabiliteeritud isiku vahi all või kinnipidamiskohas oleku aeg, mitte nii nagu pensioniseaduses. Tunnistan oma tähelepanematust sellise vea läbilipsamisel. Kuid ma olen arvamusel, et vahi all või kinnipidamiskohas oleva isiku tööaeg ja -tingimused ei ole üks üheselt võrreldavad vabaduses viibiva isiku tööaja ja -tingimustega, nii et see viga tuleks parandada. Tänan!

Juhataja

Minu arusaama järgi on juhtivkomisjon eelarve-majanduskomisjon. Härra Reinson, kas on nii? Juhtivkomisjon on eelarve-majanduskomisjon.

Kolleegid, ega me ei ole unustanud kellegi taotlust anda täna üle oma eelnõusid? Ei ole.

Päevakorravälised avaldused

Juhataja

Vastavalt reglemendile on nüüd meil ette nähtud nii-öelda vaba mikrofon. Ma palun kompuutrimestel panna kell koos mikrofoniga käima viie minuti peale ja alustame. Koit Raud.

K. Raud

Austatud juhataja, lugupeetud Ülemnõukogu! Tahaksin juhtida teie tähelepanu mõningatele ilmingutele üleminekuperioodi Eesti Vabariigi riigivõimuorganite tegevuses, mis nii mõnelgi juhul võivad muuta ebalevaks meie potentsiaalsete välispartnerite käitumise meie suhtes, kuid mis kindlasti peaksid panema mõtlema ka Ülemnõukogu saadikuid.

Kõigepealt mõned näited. 10. septembril möödunud aastal võttis Ülemnõukogu vastu Eesti Vabariigi seaduse maksusoodustuste kohta väliskapitaliga ettevõtetele. Selles määratakse maksusoodustuste andmise tingimused väliskapitali osavõtul loodud ettevõtetele. 15. oktoobril möödunud aastal võttis Ülemnõukogu vastu ettevõtte tulumaksuseaduse, mis hakkas kehtima selle aasta 1. jaanuarist. Ühtlasi kaotas kehtivuse seadus maksusoodustustest väliskapitaliga ettevõtetele. Paraku on uues tulumaksuseaduses kehtestatud väliskapitaliga

ettevõtetele maksusoodustuste saamiseks juba veidi kõrgemad nõudmised. 9. jaanuaril kinnitas Eesti Vabariigi Rahandusministeerium oma määrusega ettevõtte tulumaksu arvutamise ja eelarvesse maksmise juhendid ja nüüd kurdavad väliskapitaliga ettevõtteid teenindavad juristid, et liikvel on härra Roose allkirjaga ringkiri, mis tõlgendab nimetatud juhendit ja kitsendab veelgi tingimusi maksusoodustuste saamiseks väliskapitaliga ettevõtetele.

Teine näide. Eelmise aasta 12. juunil võttis Ülemnõukogu vastu otsuse Virumaa keskkonnaseisundi kohta seoses energeetikaga. Selle kolmandas punktis tehti valitsusele ülesandeks esitada 1. oktoobriks energeetika arengu pikaajaline programm, lähtudes energeetika arengu kavandamisest vähemalt 20 aastaks, elektrienergia kokkuhoiu realiseerimisest vähemalt 2 protsendi ulatuses tarbimise kogumahust aastas, energiatootmise hajutamisest ja alternatiivsete energiaallikate kasutusele võtmisest. See ülesanne on valitsusel siiani täitmata, kuigi nende probleemide lahendamata asumine võimaldaks edaspidi lahendada mõnedki poliitilised ja majanduslikud juba olemasolevad ja tekkivad valupunktid. Paar päeva tagasi moodustas Ülemnõukogu Eesti energiasäästu nõukogu. Küsimustering, millega see nõukogu tegelema hakkab, on vaid üks väljarebitud lüli pikast omavahel seotud probleemide ahelast. Küsimusele, kas energiasäästu nõukogul on ka mingi seos pikaajalise energeetikaprogrammiga, vastas ettekandja härra Reinson üsna sobimatult, et energeetikat käsitlev otsus võeti vastu eelmisel aastal ja eelmise valitsuse ajal, millest võib järeldada, nagu oleks see tänaseks oma jõu kaotanud. Valitsus näib olevat samal arvamusel. Ilmselt te kõik teate, et Ülemnõukogu otsus muutub kehtetuks alles tema tühistamisega Ülemnõukogu enda poolt.

Kolmandaks vaatame suhete arengut välisriikides olevate Eesti Vabariigi kodanikega. Oma taasiseseisvumistee alguses toetus Eesti väga paljuski nendele inimestele, kes olid ka muu maailma jaoks aidanud hoida teadmist meie hävitatud riiklusest ja aja jõudes aitasid teavitada sellestki, et Eesti on unest ärrganud ja soovib taas asuda iseseisvuse rajamisele. Eestlaste korraldatud Stockholmi esmaspäevamiitingul käis tulist kõnet pidamas ka endine peaminister, kui vaenlase mõök Eesti kohal rippus. Eesti Majades on vastuvõtul käinud ja koostööst kõnesid pidanud vist kõik meie tippjuhid. Ja nüüd siis jõudsime sinnamaale, et iseseisvus on saavutatud, järelikult võib välisriikides elavatele Eesti Vabariigi kodanikele selja pöörata ja neid põhilisest kodanikuõigusest, valimisõigusest ilma jätta. Analoogilisi näiteid eri valdkondadest võib leida veelgi, kui veidikenegi viitsida mõelda. Ja eelkõige viitavad niisugused ilmingud sellele, et valitsusel ja Ülemnõukogul puudub järjekindlus. Seda näitab see, et eelmisel aastal ja eelmise valitsuse ajal langetatud Ülemnõukogu otsuseid ei peeta täna

enam oluliseks. Seda näitab hüplev mängureeglite muutmine. Näitab see, et uue valitsuse ametisse astumise järel on tekkinud tuntavad märgid eelmise valitsuse poolt tehtu ümbertegemisest, selle asemel et saavutatult edasi minna. Ja seda näitab ka see, et kord kinnitab Ülemnõukogu okupeeritud, annekteeritud ja koloniseeritud Eesti Vabariigi taastamist õigusliku järjepidevase alusel, kord üritab vastu võtta otsuseid, mis viitavad ilmselt sellele, et tegemist on Eesti NSV õigusjärgse riigiga. Selline hüplevus, kindlate põhimõtete ning järjekindluse puudumine on väga ohtlik tendents ning see võib hakata veeretama Eesti riikluse ja majanduse arengule üsna suuri takistusi. Sellele ma tahtsingi täna teie tähelepanu juhtida ja ma palun, et te selle üle järele mõtleksite. Aitäh!

N. Aksinin

Lugupeetud spiiker, lugupeetud kolleegid! Tahan pöörduda eriti lugupeetud naiste poole kui Suurest Isamaasõjast osavõtnu, keda on kaks korda tabanud kuul, kes on kaotanud kaks venda ja kodu. Tunnen kogu aeg langenute ees süüd selle pärast, et mõnikord meie teod ei vasta nendele kõlbelistele normidele, mis kehtivad tsiviliseeritud maailmas. Aga asi on selles, et ma tahaksin teie abil leida võimaluse lõpetada omavoli ning surnute ja elavate mõnitamine. Hävitati Jevgeni Nikonovi mälestussammas, mis seisis "Russalka", madonna, kõrval kauni mere kaldal. Barbaarselt purustati fašismiohvrite mälestusmärk Kloogal. Huligaanselt võeti üle allveelaev "Lembitu". Seda oleks võinud teha tsiviliseeritult, korrekselt ja ilusti, vastavaid rituaale täites. Meeleheitele on viidud Nõukogude Liidu kangelane Endel Puusepp, kes külmetab oma korteris ja keda tahetakse sealt välja tõsta. See inimene on Ameerika Ühendriikide ühe osariigi aukodanik ja endine Ülemnõukogu esimehe esimene asetäitja. Meie aga oleme ükskõiksed. Peamine on see, et mitte keegi ei tegele nende aktsioonidega, mis lähenevad kuritegudele. Aga Puusepp oli parlamendiliige. Nimetage mõni maa, kus tuleb sellist alandust taluda. Samal ajal on Gorbatšovil 20 turvameest selle eest, et ta hävitas ideaalid ja kõlbluse ning sõidab ikka mööda maailma ringi. Kas me ei saa siis aru, et see näitab meie kultuuritaset, tsivilisatsiooni taset.

Pöördun teie poole, lugupeetud naised, madonnad, pöördun Enn Põldroosi poole palvega kaitsta kõlblust.

Lugupeetud saadikud, ei tohi lasta rüvetada maad, mida on niisutanud veri. Minevikumälestusi ei saa hävitada.

Kutsun teid 9. mail kell 11.00 asetama lilli kalmule Tõnismäel. Oleme sinna kutsunud vene õigeusu kiriku piiskopi Korneliuse. Me oleme seal koos ja süütame 1418 küünalt langenute mälestuseks. Täna tähelepanu eest!

A. Junti

Lugupeetud juhataja, Ülemnõukogu liikmed! Kui vaadata Ülemnõukogu menetluses olevate projektide hulka, siis viimasel ajal hakkab vägisi kujunema arvamus, et Eesti riigi õigusliku baasiga hakkame vist juba valmis saama. Millest selline mulje? Selline mulje tekib kõrvaltvaatajal minu arvates sellest, ei meie menetluses olevate aktide pakk järjest väheneb, juurde tuleb aga üsna visalt. Ülemnõukogu tegeleb põhiliselt enda liikmete poolt algatatutega ja juba kuid, kui mitte mõne akti puhul isegi aastapäevi menetluses olevatega. Tegelikult me teame kõik väga hästi, et väide ei ole õige, riigiõigusliku baasi loomisest oleme veel väga kaugel. Tegemist on lihtsalt sellega, et viimasel ajal sealt üle koridori, see tähendab vabariigi valitsuse poolt esitatud eelnõude pakett on natukene kõhnemaks jäänud, aasta lõpul oli meil eelnõusid veel üsna suure hunnikuna ees.

Samal ajal Ülemnõukogu fraktsioonid, kas või "Isamaa Ühendus" ja sõltumatud demokraadid, kes mõned kuud tagasi olid nii väga meeldivalt aktiivsed valitsusele meelde tuletama Ülemnõukogu otsuste täitmise vajadust, omale võetud vabatahtlikku funktsiooni viimasel ajal (pean kahjuks murega nentima) ei taha enam nii väga täita. Ma saan teist ka üsna hästi aru, tõepoolest, ülesanne on ilmselt muutunud koormavaks. Koormavaks selletõttu, et valitsuse poolt täitmata aktide loetelu kahjuks pidevalt kasvab. Ma toon siin ainult mõningaid näiteid viimasest perioodist. Näiteks 27. jaanuaril kohustas Ülemnõukogu valitsust esitama ühe kuu jooksul ettepanekud seadusandlike aktide kooskõlla viimise kohta kaitseteenistuse seadusega. 13. veebruaril kohustati valitsust töötama kahe kuu jooksul välja geodeetiliste kartograafiliste tööde tegemise ja finantseerimise jne., jne. materjalide kasutamise kord. Siin kahtlemata seondub kõik piiriküsimuse lahendamiselega. Aga see ongi ka meie ülesanne – aidata valitsust piiriküsimuse lahendamisel. Eelkõige ma ootan nõu ja abi just nimelt nimetatud ühenduste poolt, kes on endale võtnud vastutuse valitsuse tegevuse eest Ülemnõukogus.

Järgmiseks näiteks on põllumajandusreformi seaduse rakendamise otsuses nimetatud üheksa akti, nendest tuleb Ülemnõukogule üsna mitmeid. 12. märtsil võeti see otsus vastu, kuid ühe kuu jooksul ei ole esitatud ühistegevuse taastamist reguleerivat seaduseelnõu, ei ole ühe kuu jooksul esitatud ühistatud vara väärtuse määramise seaduseelnõu, rääkimata juba siis teistest aktidest, mis valitsuse enda poolt tuleb vastu võtta. Samuti ei ole esitatud ühe kuu jooksul Ülemnõukogule eriteenistuse loomisest tulenevaid parandus- ja täiendusettepanekuid Eesti Vabariigi politseiseaduses, nagu oli ette nähtud Ülemnõukogu 26. märtsi otsuses eriteenistuse moodustamise kohta. Ma ei hakkagi siin rääkima sellest, et omandireformi aluste seaduses ja maareformi seaduses sisalduvate sätete täitmisega valitsus sugugi ei kiirusta. Need probleemid on tõepoolest keerulised. Aga miks siis oli vaja lubada ametisse astumisel, et

valitsus võtab vastuvaidlematult kõik Ülemnõukogu otsused täitmiseks? Kus te olete, lugupeetud kolleegid "Isamaa Ühendusest", "Maaliidu Ühendusest"? Sõltumatud demokraadid, kas te olete loobunud ülesande raske koorma all selle probleemiga tegelemast? Pakuksime teile heameelega abi.

Ka Ülemnõukogu ise on kahjuks mõnede aktide osas natukene takerdunud. Eelkõige ma tahaksin siin nimetada juba kurikuulsaks saanud otsuseprojekti ametiisikute osalemise kohta ettevõtluses, mis on Ülemnõukogu menetluses möödunud aasta viimastest kuudest peale ja mis vahepeal on teinud mitmeid ringe. Ma ei hakka siin rääkima selle dokumendi ajaloost, mis ulatub kolme aasta taha. Nüüd on see jõudnud Ülemnõukogu keerdkäikudesse. Mulle tundub väga kummalisena, et kolm nädalat järjest on nimetatud dokumendi arutelu käsitlev päevakorrapunkt sattunud millegipärast neljapäevasele päevale, ja parasjagu tema arutamise ajal on meie tööaeg otsa lõppenud. Keegi pole isegi taotlenud või teinud ettepanekut tööpäeva pikendamise kohta. Hakkab tunduma kahtlasena, miks Ülemnõukogu juhatus lugupeetud Ülemnõukogu juhataja härra Nugise juhtimisel niimoodi tööd planeerib. Me oleme kõik tunnistanud, et korruptsiooniteema on äärmiselt oluline, aga viimasel ajal tahes või tahtmata hakkab mul kujunema veendumus, et millegipärast on Ülemnõukogu praeguses koosseisus palju neid isikuid, kes ei soovi sugugi selle otsuse kiirele vastuvõtmisele asuda. Käesolev nädal on neljas, kui me oleme jälle jõudnud neljapäevani seda dokumenti käsitlemata. Praegu on kell 10.36, kui mul kell on õige, ja me peaksime päevakorras minema edasi kunagi keskfraktsiooni poolt esitatud eelnõuga Kaubandus-Tööstuskoja kohta. Meie fraktsioonil on selline ettepanek: me oleme nõus selle projekti arutamisest hetkel loobuma ja selle asemel võtma kohe arutusele projekti ametiisikute osalemisest ettevõtluses. Nagu ma näen, ka härra justiitsminister viibib saalis, ja et me ei peaks selle projektiga alustama näiteks 13.45 ja siis paratamatult järjekordselt katkestama, alustame nüüd, 10.35. Võib-olla saame täna ka ühele poole.

Lugupeetud juhataja, see on meie fraktsiooni ettepanek ja palun seda arvestada. Isiklikult ma tahan siia lisada, et kui me sellega veel viivitame, siis minul ... (mikrofon ilmselt lülitati välja, kõne katkes) ... lõppes aeg ütlema, mis veendumus mul on tekkinud.

Juhataja

Suur tänu! Kahjuks lõppes aeg. (Hääled saalist.)

Ei kuulnud. Tunnistan ausalt. Jah, palun, lepime nii kokku.

A. Junti

Lugupeetud juhatajal on väga pingeline töö, aga ma ütlesin, lugupeetud juhataja, sellist, et ...
(Mingi segav heli.)

Juhataja

Üks hetk, üks hetk! Ole hea, palun, ütle veel.

A. Junti

Vabandan. Meie juhataja on tõepoolest väga koormatud. Lugupeetud juhataja, ma ütlesin oma mõtteesituses järgmist. Tõenäoliselt on meil tulemus kas kohe esimese aktina või kohe-kohe, nii nagu ma ka teie sõnadest enne istungi algust aru sain, arutlusele meie fraktsiooni poolt esitatud eelnõu Kaubandus-Tööstuskoja kohta. Meie, enne istungi algust nõu pidanud, teeme niisuguse ettepaneku, et selle dokumendi arutamise asemel alustaksime kohe otsuseprojektiga ametiisikute osalemisest ettevõtluses. Jättes selle kelleajale 13.45, ei jõua me tõenäoliselt ka täna, see on neljandal nädalal selle aktiga ühele poole. Vastasel juhul minul isiklikult kujuneb, õigemini hakkab kujunema veendumus, et Ülemnõukogu juhatus lükkas spetsiaalselt selle otsuseprojekti neljapäevasele päevale, et ta siis satuks viimastele minutitele, kus enne lõppotsust tööaeg lõpeb. Aitäh!

Juhataja

Aitäh! Ma olen kohustatud selgitusi andma. Härra Junti, Ülemnõukogu juhatus planeeris selle just nimelt esmaspäevasele päevale, kõik seda niimoodi mäletavad ja nii on see ka meie kinnitatud päevakorras. Lugupeetud autorid ise ei soovinud sellel päeval arutada Kaubandus-Tööstuskojaga seonduvat. Aa, siis ma vabandan. Ma tunnistan avameelselt, et juhatus ühe võimaliku variandina kavandab tänast tööpäeva alljärgnevalt: kui vaba mikrofoni on lõppenud, tuleme kiireloomuliste küsimuste juurde, nii nagu reglement ette näeb, sealhulgas vähemalt üks on ilmselge, see on Pärnu linnapea kinnitamine. Ühe presiidiumi poolt pakutud küsimuse kohta on vaja veel selgitusi saada, see käsitleb Eesti Vabariigi Valimiskomisjoni koosseisu kinnitamist. Kõik puuduvad dokumendid saavad õigeaks ajaks valmis, kiireloomulisi küsimusi on kavas arutada täna esmajärjekorras. Kavas on arutada kriminaalkoodeksiga seonduvat, seejärel kaubandus-, teenindus- ja toitlustusettevõtete erastamisega seonduvat, alles siis võivad tulla kaks küsimust, kui meil aega jätkub – keskfraktsiooni arupärimine ning seaduseelnõu Kaubandus-Tööstuskoja kohta. Täna juhatus ei planeeri selle eelnõu arutelu, millest härra Junti rääkis. Ma palun kõnetooli Kaido Kama.

K. Kama

Austatud Ülemnõukogu! Ma ei ole veel kunagi kasutanud vaba mikrofoni võimalust ja poleks seda ka täna teinud, aga minu praegune sõnavõtt on ajendatud eelmisest kõnelejast ja ma luban teile, et minu sõnavõtt on väga lühikene. Ma nimelt palun, et härra Junti, kes heitis ette küll Ülemnõukogule tervikuna, küll fraktsioonile "Isamaa Ühendus" ühte, teist ja kolmandat, avalikustaks saadikurühma "Keskfraktsioon" panust Ülemnõukogu töös. Ma arvan, et fraktsiooni tegevus ei saa seisneda ainult selles, et paluda viieminutilisi vaheaegu enne hääletamisi, vaid sellel võiks olla tõsisem sisu. Teiseks, ma palun härra Juntil avalikustada oma isiklik panus Ülemnõukogu töös, eriti tema isiklik panus õiguskomisjoni töös, mille liige ta on, tema osavõtt õiguskomisjoni töökoosolekutest. Ma saan aru, et advokaadipraktis toob praegu sisse palju rohkem kui töö õiguskomisjonis, kuid ma tahaksin siiski teada, mille eest härra Junti paneb praegu taskusse maksumaksjate raha. Täna tähelepanu eest!

R. Veidemann

Austatud juhataja, kolleegid! Ma kasutan vaba mikrofoni selleks, et edastada teile kaks teadet. Mõlemad teated puudutavad sisuliselt vallandunud valimiskampaaniat ja Eesti massimeediumi osa selles.

Eile me võisime järjekordselt veenduda, et see kampaania on alanud ja seda tehakse vähemalt ETV-s ilma igasuguste mängureegliteta. Küsimus, kuidas valimisliit "Isamaa" kavatses eesti rahvast päästa, kuidas mõnel mängulaual matistatakse teisi erakondi, kes kavatsesid ka valimisvõitluse lülitada? Me veendusime selles mõni nädal tagasi, kui ETV ei suutnud rahulikuks jääda, kui informatsioonisaatesse sattusid kolm ühe erakonna liiget. Sellesse kampaaniasse on juba lülitunud ka meie Ülemnõukogu spiiker, tahtmatult või tahtlikult, nii et meil on viimane aeg need mängureeglid kehtestada. Sellega seoses on mul tõsine palve kõikide fraktsioonide esimeestele, kes siin on, et nad võtaksid täna osa Eesti Raadio Valges saalis toimuvast, mis puudutab valimiskampaaniaga seotud eetriaaja kasutamist. Seal on väga soliidne esineja Prantsusmaalt, kes valgustab meile, kuidas see asi toimub lääneriikides, tsiviliseeritud maailmas. Ja teine teade: kõikide fraktsioonide esindajad ja kõik, kes on huvitatud valimiskampaania valgustamisest, palun esitage oma ettepanekud ja kavad ning arvamused ajakirjanduskomisjonile, kuna eeloleval nädalal tuleb nende reeglite paikapanemine komisjonis arutamisele ja meil on väga hea teada, missugused on saadikute arvamused selles küsimuses. Täna teid!

Juhataja

Härra Veidemann, ma nõuan selgitust, mida see peab tähendama, milles on siin spiikeri roll, mida te tahate sellega Ülemnõukogule öelda?

R. Veidemann

Rääkisin eilsest saatest. Kas te ise vaatasite seda?

Juhataja

Kahjuks ei vaadanud. Mis saade see siis oli?

R. Veidemann

Saade "Avatud".

Juhataja

Mida te mulle süüks panete, mis ma siis ütlesin või tegin?

R. Veidemann

Saade oli sisuliselt valimiskampania kohta, selliselt üles ehitatud ja teie kui erakonna liige vastasite seal täpselt samuti.

Juhataja

Edgar Savisaar, ma palun kõnetooli. Praegu on vaba mikrofon, viis minutit kõnetoolist.

E. Savisaar

Ma annan lahkesti neli minutit sellest Ülemnõukogu juhatajale, kellel ajast aeg-ajalt puudu tuleb. Repliigi korras ma tahtsin ainult väljendada oma hämmeldust, et ma ikka veel ei tea, mille eest härra Kama pani taskusse poolteise aasta jooksul maksumaksjate raha, kui ta ei hääletanud ja kui ta sisuliselt ei osalenud Ülemnõukogu töös. Ma palun, et ta avalikustaks selle Ülemnõukogu ees ja et arutaks koos Maksuametiga läbi ka selle raha tagastamise võimaluse. Täna teid!

I. Hallaste

Lugupeetud juhataja, austatud kolleegid! Vaba mikrofoni ajal esinemine on halvaks tooniks saanud. Kahjuks tuleb seda võimalust praegu kasutada, sest siin esitati süüdistus Kaido

Kamale selle kohta, et ta poolteist aastat ei ole osalenud Ülemnõukogu töös. Ma võin kinnitada härra Savisaarele, kelle osalemine töös on olnud ka väga tõhus, et härra Kaido Kama on osalenud Ülemnõukogu töös. Tänu härra Kaido Kamale on meil olemas omandireformi aluste seadus, maareformi seadus ja kõik sellega seonduvad eelnõud. See, et nad ei meeldinud Keskerakonnale või eelmisele valitsusele, ei anna põhjust öelda, et Kaido Kama siin töös ei osalenud. Küll aga ma loodan, et Ülemnõukogu võtab vastu mitmete saadikute poolt algatatud reglemendiparanduse, mille ettevalmistaja oli härra Kostabi ja mille järgi sõltub Ülemnõukogu liikmete palk osalemisest Ülemnõukogu ja tema komisjonide töös. Need, kes ei osale ühegi istungi ega ühegi komisjoni töös, jäävad sellest lihtsalt ilma ja siis saab ka härra Savisaar õiglaselt palga kätte. Aitäh!

Juhataja

Kolleegid, ma kutsun teid siiski praegu rahulikkusele ja mõistlikkusele. Meil on täna ikkagi tõsised päevakorrapunktid läbi arutada. Ma väga palun, loobume tarbetutest sõnavõttudest. Ants Paju.

A. Paju

Austatud juhataja, austatud kolleegid! Uskuge, minu rahulikus hinges läks küll kops üle maksa. Ma ei mõtle sellele saalitäiele siin, kes ise tihti on peaosalised-pealtvaatajad ja kes tihti rehkendavad, et siin ettekantud monoloogid ja sõnavara oleks eriti hea näiteks tolle maa ja rahva esindajate kogule. Ma puudusin teisipäevasel päeval ja ma olin maarahva hulgas. Ma ei ole näinud nii palju heatahtlikkust, kui selle valla vanemate inimeste hulgas, kes vallavanema ja seal abiksolevate inimestega püüdsid täita toda paberite kuhilat, mis oli memmede ees, tunnetades, et nemad on rahavahetuspunktis oma nime kontrollimisega ühele poole saanud ja täitnud rahvastiku arvestuse kaardi. Ma nägin nendes memmedes kihelust, sellepärast et neid ootas aiamaa, ma nägin vallavanema nõutut olekut, sest 273 m² suurusel territooriumil, kus on peale 2000 inimese, on tegelikult 20 protsenti neid, kellel on aeg ja elu võtnud jalgadest jõu, et tulla ise valda, vallavanemal aga ei ole isegi hobust. Vaatamata pikka aega kestnud suurele sõnasõjale (et me kevadel oleme ilma kütteta ja meil jäävad külvid ja muud asjad tegemata) oli maamees ettenägelik ja ta teeb külvid, kuid ta on praegu ülemõistuse pinges kõikidest nendest poliitilistest tiraadidest. Mis te arvate, kas niisugused teineteise pihta heidetud mürgised nooled on nendele memmedele haiguse leevendamiseks, on need valdades või maakondades, kus haldusreform ei ole lõpuni viidud, elu normaliseerimiseks või on need nendele põllumeestele, kelle tööd ei saa praegu teha mitte

suuga, vaid teoga, on need neile hinge toetuseks? On ju kunagi hõigatud neile üles, et juhatagu meid igal ausal tööl ja tululisel ettevõtmisel üksmeel, näidakem isamaale armastust mitte suuga, vaid tegudega. Valimisheitlus võib tõesti olla huvitav ja see, kes on olnud punase värvi all, tuleks maha lüüa, laseme temast vere välja ja oleme jahmunud – veri on ju ka punane. Ma arvan, et tänasel hommikul äkki sündinud dialoog, mis oli hoopiski teisiti mõeldud, näitab, kui palju meie sees on kurjust. Ärme laseme verd, vaid laseme kurjuse seest välja.

A. Junti

Lugupeetud juhataja, ma tänan teid päevakorravälise sõnavõtu eest, see oli tingitud siin kivide loopimisest. Esiteks ma tahan teatada, et toetan täielikult ettepanekut komisjonides osalemise eest tasu maksmise kohta, vastavasisulise ettepaneku tegi keskfraktsioon rohkem kui aasta tagasi. Kahjuks olid tänased kiviloopijad ühed neist, kes selle vastu hääletasid. Teiseks, ma arvan, et peaks piiritlema täpselt tegelikud ja näilised teened, need, mis ühiskonnale on olnud kasuks ja mis ühiskonnaelu on täielikult destabiliseerinud. Kolmandaks, ma palun avalikult härra Kamal esitada andmed minu töösuhete kohta advokaadi praksises. Aitäh!

Juhataja

Suur tänu! Loeme sellega vaba mikrofoni lõppenuks.

Rein Kase kinnitamine Pärnu linnapeaks

Juhataja

Kolleegid, tuleme nüüd kiireloomuliste küsimuste juurde, see eeldab hääletusi ja viime läbi kohaloleku kontrolli. Kohaloleku kontroll. Kohal on 60 rahvasaadikut, puudub 38.

Lugupeetud Ülemnõukogu! Ülemnõukogu esimees taotleb presiidiumi nimel käesoleva istungjärgu päevakorra täiendamist ühe kiireloomulise küsimusega, mis käsitleb Rein Kase kinnitamist Pärnu linnapeaks. Juhatus võttis endale kohustuse olla juhtivkomisjoni rollis. Juhatus istungil arutati nimetatud teemat ja juhatus toetab Ülemnõukogu esimeest. Küsimust arutati ka haldusreformikomisjonis, kes langetas toetava otsuse. Ma panen selle küsimuse täiskogu ette otsustamisele.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et täiendada käesoleva istungjärgu päevakorda ühe kiireloomulise küsimusega, mis käsitleb Pärnu linnapea kinnitamist? Selle ettepaneku

poolt on 56 rahvasaadikut, vastu ei ole keegi, 1 jäi erapooletuks. Päevakorda täiendatakse. Ma palun ettekandeks kõnetooli presiidiumi poolt härra Kirise.

A. Kiris

Lugupeetud Ülemnõukogu juhataja, lugupeetud Ülemnõukogu liikmed! Teatavasti andis märtsi lõpus avalduse oma ameti mahapaneku kohta senine Pärnu linnapea Jaak Saarniit. Pärnu linnavolikogu arutas uue linnapea valimist 23. aprilli istungil ja valis uueks linnapeaks Rein Kase. Oli esitatud kolm kandidaati. Üks kandidaat loobus, 33-st volikogu liikmest 22 andsid oma hääle Rein Kase poolt, 10 hääletas teise kandidaadi poolt. Üks bülletään loeti kehtetuks. Sellega oli valitud uus linnapea. Valimised toimusid vastavalt Pärnu linnavolikogu poolt linnapea valimiseks kehtestatud korrale.

Mõningad andmed valitud kandidaadi kohta. Rein Kask on sündinud 1947. aastal. Hariduselt mehaanikainsener, lõpetanud Tallinna Polütehnilise Instituudi 1971. aastal. Abielus, perekonnas kaks last. Pärast instituudi lõpetamist töötas insenerkonstruktorina Pärnu Masinatehases kuni 1973. aastani. 1973–1975 teenis aega Nõukogude armees. Alates 1975. aastast kuni 1977. aastani oli Pärnu Masinatehases insenerkonstruktor. 1977–1983 Pärnu Kalakombinaadi peainsener. 1983. aastast töötas Pärnu Linna Täitevkomitees esimehe esimese asetäitjana ja 1990. aastast Pärnu Linnavalitsuses kommunaalnõunikuna ning kommunaalosakonna juhatajana ja möödunud aasta märtsist Pärnu abilinnapeana. Tundub, et ta peaks Pärnu linna juhtimise asju põhjalikult tundma. Ülemnõukogu Presiidium vaatas Pärnu linnavolikogu taotluse linnapea ametisse kinnitamise kohta läbi 30. aprillil ja esitas Ülemnõukogu otsuseprojekti, mis on teil praegu käes.

Juhataja

Suur tänu! Millised on küsimused härra Kirisele? Küsimusi ei ole. Aitäh! Võib-olla kõik rahvasaadikud ei tunne nägupidi Pärnu linnapead. Palume ta siis kõnetooli. Meie ei esita teile küsimusi. Kui te soovite Ülemnõukogule midagi lühidalt öelda, siis palun.

R. Kask

Austatud Ülemnõukogu, ma ei tahaks hakata teid vaevama nende probleemidega, mis Pärnus täna on. Nendest asjadest ja oma mõtetest kandsin ette kümneminutilise sõnavõtu Pärnu linna volikogule ja ma arvan, et kui Ülemnõukogu töötab efektiivselt, annab normaalsed ja head raamreeglid, küll me siis Pärnus ise oma asjadega hakkama saame.

Ma pean teie aega kalliks ja ei hakka esinema programmkõnega, kui lubate. Aga küsimustele olen nõus vastama. Aitäh!

Juhataja

Suur tänu, nagu me kokku leppisime, me küsimusi ei esita. Ma tänan!

Kolleegid, ma avan läbirääkimised. Ega haldusreformikomisjoni nimel ei soovita kaasettekannet. Mart Madisson? Ei soovi. Palun, kes soovib sõna? Ei ole sõnasoovijaid. Kas me võime asuda otsust vastu võtma? Siis ma palun rahvasaadikud saali. Kolleegid, ma väga palun, kes on seal ukse juures, olge mulle abiks, kutsuge koridorist saadikud sisse. Meil on tegemist, kolleegid, salajase hääletamisega. See otsus vajab 50 poolthäält. Nii, viime kindluse mõttes läbi kohaloleku kontrolli. Kohal on 63 rahvasaadikut, puudub 35.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et võtta vastu Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsus Rein Kase kinnitamise kohta Pärnu linnapeaks? Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 60 rahvasaadikut, vastu 1, erapooletuid 1. Otsus on vastu võetud, Pärnu linnapea kinnitatud. Soovime edu!

Eesti NSV Ülemnõukogu 1989. aasta 15. detsembri otsuse "Eesti NSV Ülemnõukogu valimiseks Eesti NSV Valimiskomisjoni ja väeosades valimise ringkonnakomisjonide moodustamise kohta" kehtetuks tunnistamine

Juhataja

Lugupeetud kolleegid, presiidiumil on veel üks taotlus istungjärgu päevakorra täiendamiseks ühe kiireloomulise küsimusega, mis käsitleb Vabariigi Valimiskomisjoni koosseisu kinnitamist, sellest tulenevalt ka ühe seni kehtiva Ülemnõukogu Presiidiumi otsuse tühistamist. Juhtivkomisjon oli haldusreformikomisjon. Komisjon arutas seda probleemi ning langetas otsuse, et ta toetab presiidiumi taotlust täiendada käesoleva istungjärgu päevakorda.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et täiendada käesoleva istungjärgu päevakorda ühe kiireloomulise küsimusega, mis käsitleb Vabariigi Valimiskomisjoni koosseisu kinnitamist? Selle ettepaneku poolt on 48 rahvasaadikut, vastu ei ole keegi, 2 jäi erapooletuks. Päevakorda täiendatakse.

Kolleegid, ma lubasin omale ebatäpsuse, otsuse eelnõu ei käsitle mitte valimiskomisjoni kinnitamist, vaid Ülemnõukogu otsuse kehtetuks tunnistamist. Mõte ei olnud moonutatud,

küll aga otsuse pealkiri on väheke teises redaktsioonis. Kuid kohe me saame asjaolud teada. Ma palun kõnetooli härra Kirise.

A. Kiris

Lugupeetud Eesti Vabariigi Ülemnõukogu! Käesoleva aasta 30. aprillil Eesti Vabariigi Ülemnõukogu Presiidium, lähtudes Eesti Vabariigi Riigikogu valimisseadusest ja Eesti Vabariigi Ülemnõukogu selle aasta 16. aprilli otsusest, kinnitas või moodustas Vabariigi Valimiskomisjoni, nagu see oli käesoleva aasta 16. aprilli otsuses ette nähtud. Selle valimiskomisjoni moodustamisega tekkis olukord, kus üheaegselt oli ametis kaks valimiskomisjoni. Eelmine valimiskomisjon oli moodustatud Eesti NSV Ülemnõukogu 1989. aasta 15. detsembri otsusega "Eesti NSV Ülemnõukogu valimiseks Eesti NSV Valimiskomisjoni ja väeosades valimise ringkonnakomisjonide moodustamise kohta". Lähtudes sellest asjaolust, et üheaegselt kaks valimiskomisjoni ei ole meile vajalikud ja nad ei saa tegutseda, valmistas Ülemnõukogu Presiidium ette Ülemnõukogu otsuse projekti 1989. aasta Ülemnõukogu otsuse tühistamise kohta, millega see endine valimiskomisjon moodustati. Selleks, et ei oleks nende komisjonide töös ajaliselt kattuvat perioodi, on ettepanek vastavalt otsuse tekstile tunnistada too otsus kehtetuks alates käesoleva aasta 30. aprillist.

Juhataja

Millised on küsimused härra Kirisele? Ei ole küsimusi. Tänan! Kas haldusreformikomisjon ei soovi kaasettekannet? Ei soovi. Avan läbirääkimised. Ei soovita sõna, ma tänan! Kutsume nüüd kõik saadikud saali. Kohaloleku kontroll. Kohal on 62 rahvasaadikut, puudub 36.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et võtta vastu Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsus Eesti NSV Ülemnõukogu 1989. aasta 15. detsembri otsuse "Eesti NSV Ülemnõukogu valimiseks Eesti NSV Valimiskomisjoni ja väeosades valimise ringkonnakomisjonide moodustamise kohta" kehtetuks tunnistamise kohta? Palun hääletada! Vaja on 50 häält. Selle ettepaneku poolt on 55 rahvasaadikut, vastu ja erapooletuid ei ole. Otsus on vastu võetud.

Eesti Vabariigi seaduse "Eesti NSV kriminaalkodeksi uue redaktsiooni – kriminaalkodeksi kehtestamise kohta" eelnõu, Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse "Kriminaalkodeksi ellurakendamise kohta" eelnõu ja Eesti Vabariigi seaduse "Muudatuste tegemise kohta Eesti NSV kriminaalprotsessi koodeksis" eelnõu teine lugemine

Juhataja

Lugupeetud kolleegid, vastavalt meie kokkulepele ja kinnitatud päevakorrale asume nüüd arutama päevakorrapunkti, kus käsitletakse kriminaalkodeksiga seonduvat. Tegemist on päris mitme eelnõuga. Me alustame teist lugemist ning ma palun ettekandeks kõnetooli justiitsminister härra Raski.

M. Rask

Austatud juhataja, lugupeetud saadikud! Kriminaalkodeks on üks kord siin saalis loetud ja seetõttu ma alustan täna nendest parandusettepanekutest, mis on tehtud kriminaalkodeksi teksti ja kriminaalprotsessi koodeksi paranduste eelnõu kohta ning samuti ettepanekutest, mis on tehtud veel sellega haakuvate eelnõude täiendamiseks. Kõik põhimõtted, mille järgi kriminaalkodeksi teksti koostati ja kaasajastati, on esimesel lugemisel autorite ja õiguskomisjoni poolt välja öeldud, neid ei ole vaidlustatud tänase päeva seisuga. Seetõttu oleks töö paremaks läbiviimiseks mõistlik alustada kriminaalkodeksi eelnõust, tutvustades kõiki ettepanekuid, mis õiguskomisjonile on laekunud. Samaaegselt ma pean kohe märkima, et õiguskomisjonis on koos autoritega ära tehtud väga ulatuslik töö ja põhimõtteliselt kõik õiguslikud probleemid on selgeks vaieldud, nende osas on saavutatud lõplikud redaktsioonid ning konsensus ja kui Ülemnõukogu täiskogu neid autorite ja õiguskomisjoni poolt koostatud ja kooskõlastatud ettepanekuid aktsepteerib, on võimalik need ka lõplikku teksti sisse viia. Mõningad probleemid, mille kohta peab langetama otsuse Ülemnõukogu täiskogu, tuleb täna läbi hääletada ja nende juures peatun ma hiljem.

Kõigepealt Eesti Vabariigi kriminaalkodeksi eelnõu. Selles järjekorras tulekski nende aktide vastuvõtmisele asuda: kõigepealt kriminaalkodeks, siis kriminaalkodeksi rakenduseseadus, siis otsus kriminaalkodeksi ellurakendamise kohta ja siis juba sellest paketist tulenev kriminaalprotsessi koodeksi muudatuste, paranduste eelnõu.

Õiguskomisjonis arutati läbi kriminaalkodeksi § 17 ja leiti, et pärast sõnu "takistamise kõrvaldamisega või ..." tuleb lisada, et kaasaitaja võis varasema kriminaalkodeksi järgi

kuritegu soodustada, kaasa aidata nõuande, vahendi, riista muretsemisega, kuid elu on toonud drastilisi näiteid selle kohta, et ei aidata kuriteo toimepanemisele kaasa ei nõuande ega kuriteo toimepanemise riista muretsemisega, vaid luuakse näiliselt seaduspärase tegevusega soodusolukord. Näiteks blokeeritakse teed õiguserikkuja käitumise soodustamiseks teiste liiklusvahenditega.

Paragrahvis 33 "Erikonfiskeerimine" on pärast sõnu "samuti kriminaalasja menetlusel avastatud ..." lisatud sõna "aine", sest seda nõuab praegune terminoloogia. Erikonfiskeerimisele kuuluvad kuriteoriistad, kuriteo läbi omandatud vara. Kuid sellisel juhul, kui sealt puudub sõna "aine", jääksid kogu määratlusest välja need objektid, mida ei saa nimetada esemeks.

Paragrahvis 47 "Vabadusekaotuse tingimuslik mittekohaldamine" on muudetud konstruktsiooni ja on lisatud pärast sõnu "asuma tööle või õppima" sõnad "teatama politseiasutusele töö- või õppimiskoha muutumisest". See tähendab seda, et enne oli isik, kes oli karistatud tingimusliku vabadusekaotusega, kohustatud politseiasutuses ennast registreerima ja ilma politsei loata mitte kuhugi minema, praegu ollakse seisukohal, et isik on kohustatud oma elu- ja töökoha, õppimiskoha muutmisest teatama.

Paragrahv 76 "Salakaubavedu". Tegemist on põhimõtteliselt uue konstruktsiooniga selle normi osas. Kui enne toodi ära kõik salakaubaveo kuriteo koosseisu tunnused viiside loetelu kaudu, kuidas on võimalik seda kuritegu sooritada, siis nüüd on see koosseis muudetud blanketseks, see tähendab seda, et viidatakse erieeskirjadele, milleks kaheldamatult peab olema tollikoodeks. Paragrahvi 76 lõikes 1 on tunnussõnaks ebaseaduslikkus, see tähendab seda, et seaduslik kaubavedu üle piiri reguleeritakse teiste aktidega, mille rikkumine ongi salakaubavedu. Samuti on § 76 lõikesse 2 toodud kvalifitseeriva tunnusena ametiseisundi ärakasutamine ja lisatud eraldi tunnusena sõnade "narkootiline aine" järel ka "psühhotroopne aine", mida varasemates tekstides ei olnud.

Paragrahvis 78 on taasloodud uus koosseis, see on mobilisatsioonist kõrvalehoidmine ja see on Ülemnõukogu saalist tulnud ettepanek. Härra Priks tegi selle ettepaneku, mis on praegu viidud süsteemse kuriteokoosseisuna kriminaalkoodeksi teksti. Räägitakse Eesti Vabariigi kaitsejõududesse mobiliseerimisest kõrvalehoidumise eest karistuse kohaldamisest. Varasemal ajal räägiti Eesti NSV kriminaalkoodeksis sõjaväeteenistusest ja teadagi, millise riigi. Selle kuriteo koosseisu kehtetuks tunnistamine Ülemnõukogu poolt oli käsitlemata põhjendatud, kuid tänase päevaga oleme sellises seisus, et ka Eesti Vabariigi kaitsejõududes ei soovita teenida.

Paragrahvis 81 on samuti tegemist blanketse vormiga, mille põhieeskirjad sätestatakse teiste aktidega. Eesti Vabariigi riigipiiri ebaseaduslik ületamine, mille põhitunnuseks ongi riigipiiri ületamise ebaseaduslikkus. Tegemist on uue koosseisuga.

Paragrahv 86. Valuutatehingute sooritamise korra rikkumine. Kui varem oli kriminaalõiguslik kaitse loodud üksnes välisvaluutale, siis Eesti Vabariigi tingimustes tuleb kaitsta, ma arvan, eelkõige meie oma raha, oma valuutat. Kuid ka teised valuutaoperatsioonid peavad olema kriminaalõiguslikult kaitstud. Tegemist on täpselt samamoodi eriaktidele viitava normiga ja kriminaalõiguse osaks on kaitsta eelkõige valuutatehingute sooritamise korda.

Paragrahv 135 "Töökaitse-eeskirjade rikkumine". Sellest on välja jäetud sõnad "töötervishoiu eeskirjade rikkumine". Tööministeeriumi ettepanekul Eesti Vabariigi seadusandluses sellist terminoloogiat enam ei kasutata ja töötervishoid on hoopis teistsugune mõiste.

Paragrahvis 147 on sõna "standardile" eest ära võetud sõna "riiklik" ja kui meil kehtivad praegu GOST-id, Eesti Vabariigi standardid, siis ühtset terminoloogiat luua on võrdlemisi raske, kusjuures pikkade diskussioonide tulemusena jõuti järeldusele, et sõna "standard" saabki olla üksnes riiklik. Eesti Vabariigis räägimegi ainult Eesti Vabariigi standardist, riigitunnuse rõhutamine selle normi juures mitte midagi juurde ei anna.

Paragrahv 148. Varem räägiti selles paragrahvis ka patendist, "patent" on autoriõiguslik mõiste. Siin peetakse silmas ikkagi tegevusluba. Seetõttu on ka see koosseis konstrueeritud sellisena, et ebaseaduslik ettevõtlus seondub sõnadepaariga "tegevusloata" või "litsentsita".

Paragrahv 148² "Maksejõuetuse tahtlik põhjustamine". Ja § 148³. Mõlemad kuriteokoosseisud tulenevad härra Uluotsa poolt esitatud asjalikest ettepanekutest, et tagada pankrotiseadusest tulenevate suhete kriminaalõiguslik kaitse. Tegemist on kriminaalnormidega, mida varasem kriminaalseadus ei sisaldanud. Nende normide väljatöötamisel on aluseks võetud valitsuse poolt heakskiidetud pankrotiseaduse projekt. See projekt peaks iga hetk, võib niimoodi öelda, laekuma ka Ülemnõukogule ja selle projektiga kooskõlas on kriminaalkoodeksi eelnõusse võetud need kaks koosseisu. Arvestatud on nii § 148² kui ka § 148³ puhul rahvusvahelist praktikat ja eelkõige Põhjamaade ja Saksa kriminaalseadust.

Paragrahv 151 "Ostja või tellija petmine". Sisse on toodud termin "alakaalumine", see tähendab et ei ole põhjust kedagi karistama hakata, kui kaalutakse rohkem. §-s 151² on tehtud muudatus selles mõttes, et kriminaalkaristus järgneb isikule, kes saab ebaseaduslikku tasu elanike teenindamisega seotud tööde tegemise eest, alles siis, kui tema suhtes on varem rakendatud halduskaristust.

Paragrahv 154¹ "Maaomandiõiguse rikkumine". See koosseis on seotud § 154² ja § 154³ kriminaalkuriteo koosseisude mõningase muutmisega ja ümbertegemisega. § 154¹ sätestab

praegusel kujul üksnes maaomandiõiguse rikkumise. §-s 154² on tegemist uue kriminaalkoosseisuga. Esimese lõike tunnuseks on see, et enne kriminaalvastutusele võtmist tuleb isiku suhtes rakendada distsiplinaar- või halduskaristust ja koosseisuliseks tunnuseks on eelkõige kahju tekitamine.

Paragrahv 154³ "Maapõue kaitse ja kasutamise nõuete rikkumine". Ka selle kuriteo puhul on oluliseks koosseisuliseks tunnuseks olulise kahju tekitamine ja täpselt samamoodi eelnev distsiplinaar- või haldusvastutus.

Paragrahv 157 "Ebaseaduslik jahipidamine või kalapüük või taimede kogumine". Sellele paragrahvile on lisandunud "taimede kogumine" ja eelkõige on silmas peetud üht kultuuri. See on agar, millele meie tingimustes tuleb luua kriminaalõiguslik kaitse.

Paragrahv 158³ "Ebaseaduslik majandus- või uurimistegevus majandusvööndis". Tegemist on blanketse uue kriminaalkuriteo koosseisuga. Olulisteks tunnusteks on olulise kahju tekitamine ja varasem halduskaristus.

Paragrahv 172 "Vägivald tunnistaja, kannatanu, tsiviilhageja, tsiviilkostja, eksperdi, spetsialisti, tõlgi, manuka või kuriteo toimepannud isiku, samuti nende lähedaste kallal või samade isikute ähvardamine". Kriminaalõiguslik kaitse oli siin loodud protsessiosalistele ja ametiisikutele ka varem, kuid ei olnud loodud kriminaalõiguslikku kaitset nende isikute lähedastele. Täpselt samuti § 172¹. Sinna on lisatud loetletud ametiisikutele sõnad "samuti nende lähedastele". See tuleneb meie tänasest päevast, meie praegusest olukorrast, organiseeritud kuritegevuse tasemest. Õiguskomisjonis neid asju arutades ei tekkinud kellelgi kahtlust, et konkreetset ametiisikut või protsessiosalist ennast tuleb kaitsta ja tuleb kaitsta ka nende lähedasi isikuid.

Paragrahv 189⁵ "Ebaseaduslik Eesti Vabariigis viibimine". Tegemist on uue blanketse kriminaalkuriteo koosseisuga, mis viitab eriakti olemasolule. Selle kuriteokoosseisu kaasaegsust või vajadust sellise kuriteokoosseisu järele ilmselt ei ole tarvis põhjendada.

Paragrahv 195 "Huligaansus". Selle koosseisu lõikesse 3 on tehtud mõningane muudatus. Muudatuse tulemusena peaksime kohtupraktikas vabanema sellest, et senini oli kahtepidi mõistetav: kas kehavigastuse tekitamiseks kasutatud ese oli selleks otstarbeks kaasa võetud või tekitati kehavigastus näiteks vikatiga, millega kavatseti heinale minna. Praegune sõnastus on täpsem ja annab praktikutele kindlasti täpsema kuriteo kvalifitseerimise võimaluse.

Paragrahv 202 "Alaealise kaasatõmbamine kuritegevusele ja prostitutsioonile". Pikkade sisutihedate vaidluste tulemusena on sellest paragrahvist välja jäetud termin "hasartmängud". Autorid jätsid esialgselt siit välja kerjamise, kuid ilmselt on aeg jõudnud nii kaugele, et

seaduslikud hasartmängud on meie ühiskonna üks osa ja kui seda reguleeritakse majandusnormidega, siis kriminaalõiguslikku kaitset selles osas ei ole vaja.

Paragrahv 202². Selle pealkirjast on välja jäetud "psühhotroopne vahend". Selle asemel on kirjutatud "psühhotroopne aine". See parandus on tehtud vastava eriala spetsialistide ettepanekul pärast konsultatsioone Wismari haiglaga.

Paragrahv 206 "Eeskirjade rikkumine ehitustööl". Ma juba märkisin, et Eesti Vabariigis on loobunud õigusterminist "töötervishoiu eeskirjad", seetõttu siin ka see muudatus. Samuti on toodud sisse uus termin "käitumiseeskirjad" "ekspluatatsioonieeskirjade" asemel.

Paragrahv 208 "Tulirelvade lohakas hoidmine". See oli varem ühelõikeline kuriteokooosseis. Praktika tingis siia teise kooseisu lisamise, sest töö või teenistuse tingimustega seoses kasutada antud tulirelvi lihtsalt kaotatakse ära või unustatakse omale koju pärast teenistuse või töölepingu lõppemist. Need juhused on meie politseipraktikas juba olemas ja nendele ametikohtadele tuleb tagada kriminaalõiguslik kaitse, et kutsuda korrale neid politseinikke, ametnikke, kellel on õigus kasutada ametirelva, kuid kes pärast ametist lahkumist ei soovi tagastada tulirelva. Politseinikud lihtsalt kergekäeliselt väidavad, et nad on oma tulirelva ära kaotanud.

Need olid ettepanekud, milles autorid ja õiguskomisjon jõudsid konsensusele ja mis ei vaja läbihääletamist suures saalis. Parandusettepanekute seitsmenda lehekülje tekst vajaks aga mõningat kommenteerimist.

Paragrahvis 7 otsustati jääda põhiteksti juurde, sest alternatiiv loob kriminaalasja kohtuväliselt lõpetamise täiendavad alused. Kogu kohtu- ja kriminaalõiguse reformi üks kandev idee on meie arvates see, et iga kriminaalasi peab jõudma kohtusse ja iga kriminaalasi saab lõppeda ainult kohtus kas süüdi- või õigeksmõistva kohtuotsusega. Eesti Vabariigis ei tohiks olla ametnikke, kes lõpetavad kriminaalasja kabinetivaikuses.

Õiguskomisjon ja autorid tulid ühisele seisukohale, et Ülemnõukogus tuleks läbi hääletada kriminaalvastutusele võtmise iga (§ 10). Senini oli kriminaalvastutus sätestatud raskemate kuritegude toimepanemise eest alates 14. eluaastast ja ülejäänud kuritegude eest alates 16. eluaastast. Tsiviilõiguslik osaline teovõime saabub alates 15. eluaastast, samaaegselt ollakse seisukohal, et 16 aastat ei ole see õige eluiga, mil isikule tuleb Eesti Vabariigil pass anda, seda tuleks teha koos osalise tsiviilõigusliku vastutuse tekkimisega, see tähendab 15. eluaastast. Maailmas on väga palju maid, mis lähevad kriminaalvastutuse ea noorendamise teed. Räägitakse meie mõistes täiesti lapsealiste, 12–13-aastaste isikute kriminaalvastutusest, kuid samaaegselt on ka maid, kus seda iga viiakse kaugemale. Selle üle võiks pikalt diskuteerida, kuid üks on selge – tuleb kokku viia tsiviilõigusliku ja

kriminaalõigusliku vastutuse iga. Kas on võimalik praegusel hetkel kriminaalvastutuse iga oluliselt alandada? See on väga problemaatiline ja meie arvates nõuab väga põhjalikke õigusuuringuid ja ka puhtpedagoogilist lähenemismetoodikat. Pealegi puudub meil praktiliselt võimalus nii-öelda lapsealiste kriminaalõiguslikuks mõjutamiseks, nii et nad ei pöörduks uuesti kohtupinki tagasi. Seetõttu on eelnõude autorite poolt aktsepteeritav variant, mille järgi kriminaalõiguslik vastutus langeks kokku tsiviilõigusliku vastutusega, see tähendab, et sätestatakse ühtne iga – 15 aastat.

Paragrahv 22. Kogu probleemistik on seotud ühe karistusliigiga, mida tegelikult karistuseks ei saagi lugeda, see on surmanuhtlus. Eesti NSV kriminaalkoodeksis oli 18 kuriteokoosseisu, mille puhul oli võimalik rakendada kohtus surmanuhtlust. Teile väljajagatud tekstis on see arv viidud meie arvates miinimumini. Surmanuhtlusega karistatavaks on jäetud teod kolmel juhul: § 101 – tahtlik tapmine raskendavatel asjaoludel, § 64¹ – terrorism ja § 65 – terroristlik akt välisriigi esindaja vastu. Põhimõtteliselt on kaks teemaderingi: tahtlik tapmine raskendavatel asjaoludel ja terrorism. Kuigi ei raue süüdistused, etteheited nende isikute, nende ringkondade aadressil, kes tulihingeliselt pooldavad surmanuhtlust, julgen ma arvata, et surmanuhtluse kaotamine Eesti Vabariigis nõuab teatud ühiskondlik-poliitilist ja sotsiaalset arengutaset. Eestis on puhtmehaaniliste arvutuste kohaselt süüdi mõistetud iga kolmas täiskasvanud inimene. See tähendab, et karistust kandnud ei ole mitte iga kolmas meie hulgast või kuskilt mujalt, vaid süüdimõistetud isikute arv on jagatud meie elanike arvuga. Ma julgen teile kinnitada, et paljude vabadusekaotuslikku karistust kandvate isikute ainukeseks distsiplineerimismeetodiks on erakordne karistusmäär. See ei tähenda kaugeltki seda, et surmanuhtlust tuleks kogu aeg kasutada. Viimase kolme aasta jooksul on surmanuhtlust rakendatud põhimõtteliselt kord aastas ja viimase kolme aasta jooksul ainult üks otsus täide viidud. See on pikk probleemidering, kuid siin tuleks lähtuda objektiivsest olukorrast ning seetõttu õiguskomisjonis tuldi koos autoritega järeldusele, et nende kolme kuriteokoosseisu puhul peab erakordne karistusmäär säilima.

Tekstis peitub ka alternatiiv – § 134¹ juures. Esialgselt oli kavandatud tunnistada see koosseis kehtetuks, see on kodanike tagakiusamine kriitika tõttu, kuid peale arutlusi jõuti järeldusele, et võib-olla selle kuriteokoosseisu olemasolu meie kriminaalkoodeksis distsiplineerib kedagi. Ta on põhimõtteliselt ähvardusena üleval, kuigi juristina ma pean ütleva, et § 161 "Ametiseisundi kuritarvitamine" hõlmab § 134, mistõttu selle rakendusala on võrdlemisi ahtakene.

Paragrahv 149, puskariajamine. Oleme seisukohal, et selle kuriteo pärast sätestatud esimene ja teine lõige peaksid liitkoosseisudena kuuluma haldusõiguserikkumise koodeksisse, mitte aga

kriminaalkoodeksisse. Lõige 3, see tähendab, kus on tunnuseks turustamine, peaks olema kriminaalkorras karistatav.

Paragrahv 151². Jõuti järeldusele, et tuleks jätta põhitekst ja varianti ei peaks hääletama. Tahaksin veel märkida, et §-d 152 ja 152² on 1990. aasta 13. detsembril Ülemnõukogu poolt vastuvõetud uued redaktsioonid.

Eraldi grupi moodustavad nendes ettepanekutes §-d 164, 164¹. Autorid ning õiguskomisjon jõudsid võrdlemisi ühesele seisukohale, et mõlema kuriteokoosseisu puhul ja kogu altkäemaksu nii-öelda kuritegeliku ühenduse puhul tuleb jätta kõigile, nii altkäemaksu andjale, võtjale kui ka vahendajale võimalus sooritatud kuriteost teatades vabaneda ise kriminaalvastutusest. See annab võimaluse n.-ö. ringkäenduse murdmiseks.

Üks probleem veel. Nimelt § 158 puhul on märkus ja see peaks hakkama toimima koos §-de 211¹ ja 211² variandi arvestamisega, see tähendab nende kuriteokoosseisude kehtetuks tunnistamisega.

See oleks minupoolne kommentaar nende ettepanekute kohta, mis on laekunud kriminaalkoodeksi teksti kohta. Viimane parandusettepanek puudutab muudatuste tegemist Eesti NSV kriminaalprotsessi koodeksis. Autorid on kindlalt arvamusel, et eeluurimise käigus vahi all pidamise piirtähtaeg ei peaks olema mitte üks aasta, vaid üheksa kuud.

Juhataja

Suur tänu, härra Rask! Nüüd juhtus niimoodi, et ettekandes olid ka kõik need elemendid, mis oleksid pidanud olema kaasettekandes. Praktiliselt on mõlemad asjad leidnud kajastamist, aega läks ka täpselt niipalju, kui põhiettekanadele ja kaasettekandele on ette nähtud. Millised on küsimused härra Raskile? Jüri Reinson.

J. Reinson

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja, öelge, kas te isiklikult olete veendunud, et praegu Eesti Vabariigis lohkava kuritegevuse ohjeldamine on võimalik surmanuhtluse paragrahvi leebemaks muutes? Kas teie arvates on piisav karistada ainult arestiga, kui pankroti eel toimetatakse vara kõrvale?

M. Rask

Mitte surmanuhtlust ei muudeta leebemaks, vaid surmanuhtlust kohaldatakse väiksema arvu kuriteokoosseisude puhul. Siin võib pikalt rääkida surmanuhtlusest kui karistusest üldse. Ma olen veendunud, et surmanuhtlus ei ole üldse karistus, surmanuhtlus ei ole 16.

vabadusekaotuse aasta, vaid surmanuhtlus ongi lõpp. Me peame selle juures kaaluma väga paljusid aspekte. Peame kaaluma ka võimalikke õigusemõistmise vigu, peame kaaluma seda, milline üldpreveniivne mõju on surmanuhtlusel ja kellele see mõjub. Ma ei pea võimalikuks rakendada varavastaste kuritegude eest surmanuhtlust, nii nagu see oli paljudel puhkudel Eesti NSV ajal, kus elu hinda mõõdeti 10 000 rublaga. Vaadake Eesti NSV kriminaalkoodeksi § 93. Täpselt samamoodi oli kõigi riigivastaste kuritegude puhul surmanuhtlus lausa obligatoorne. Seetõttu ma ei nõustu sellega, et surmanuhtlus peab kaduma üldse kriminaalkoodeksist, aga tema laialdase sanktsioonidega sissekirjutamisega me ei saavuta ka mingisugust efekti. Me võime pikalt polemiseerida selle üle, milline on karistuse rangusega saavutatud efekt. Arvan, et mitte karmi karistusega, vaid ammutuntud karistuse vältimatuse printsiibi täieliku ellurakendamisega on võimalik saavutada mingi murre. Mitte kriminaalseadus ei ole see, millega saavutame kuritegevuse ohjeldamise, vaid kriminaalseaduse rakendamisega, politsei ja kõigi teiste organite tööle panemisega.

Mis puutub pankrotiseaduse puhul aresti, siis see on tegelikult tsiviilõigusliku tehingu kaitse kriminaalõiguslikus mõttes. Kui pankrotiprotsessis on tegemist mingite teiste tegevustega, mida on võimalik kvalifitseerida vargusena, ametiseisundi kuritarvitusena või muu asjana, siis rakendub sellesse protsessi põhimõtteliselt kogu kriminaalkoodeks ja selles olukorras on tegemist väga spetsiifiliste toimingutega, mis tulenevad otseselt pankrotiseadusest. Samaaegselt me teame, et oluline on see, millist karistust kellelegi rakendatakse, mitte see, kui rangelt teda karistatakse. Pankrotiprotsessis ei ole tegemist lumpenproletariaadiga, vaid valgekraede kuritegudega. Valgekraed aresti panna on minu arust palju mõjusam, kui panna alimentide mittemaksja kaheks aastaks kinni, sellepärast et siin see karistuse rangus ei anna soovitud efekti ja arest on meie arvates väga mõjus karistusvahend.

A. Sirendi

Lugupeetud härra Rask! Ettekandes oli juttu kuritegelikul viisil omandatud vara konfiskeerimisest. Mitmed poliitilised liidrid ja ka poliitilised organisatsioonid on aastate jooksul väitnud, et kolhoosivara on kuritegelik vara. Sellest lähtudes tuleks see siis konfiskeerida ja jagada õigetele omanikele tagasi, ka eelmise justiitsministeeriumiga oli sellest küsimusest juttu. Kuidas suhtub praegune valitsus või õigemini, kuidas teie suhtute sellesse probleemi?

M. Rask

Suhtun kriminaalõiguslikult. Varavastase kuriteo kohta on meil selles koodeksis terve peatükk. Erikonfiskeerimine on kuriteo toimepanemise riista, vahendi konfiskeerimine, Eesti NSV ajal oli see kui lisakaristus, praegu on karistuste hulgast välja jäetud. Erikonfiskeerimise all me mõistame seda, kui konfiskeeritakse materiaalne ese või objekt, mida kasutati just nimelt kuriteo sooritamiseks, näiteks jahipüssiga tapmise puhul konfiskeeritakse jahipüss kui kuriteo toimepanemise vahend. Kui minnakse kuriteole sõiduautoga, tekib probleem, kas see on kuriteo toimepanemise vahend. Siin on olemas oma mehhanism, kuidas tuvastatakse teo ja tagajärje vaheline kausaalne seos ning selle üle me võime pikalt rääkida. Mis puutub kolhooside varasse, siis minu teada ühtegi kolhoosi Eestimaal veel kuritegelikuks organisatsiooniks tunnistanud ei ole.

T. Mets

Lugupeetud härra minister! Me kuuleme raadiost ja televisioonist, et viimasel ajal on sagenenud kurjategijate põgenemine kinnipidamiskohtadest. Tutvudes kriminaalkoodeksiga, me näeme, et selle teo eest on ette nähtud väga väike karistus, mis on rohkem kui liberaalne ja ühiskonna suhtes isegi kuritegelik, sellepärast et me teame väga hästi, mis läheb ühiskonnale maksma ärakaranu kinnipüüdmise. Kas te neid seisukohti arvestasite ja kas muutsite korra rangemaks või mitte? Sest kui praegu inimene jookseb ära ja tal mingit karistust karta ei ole, on see otseselt kuritegevusele sundimine, ja kui läheb läbi, ei juhtu temaga midagi.

M. Rask

Vabadusekaotusliku karistuse täideviimine on riigi kohustus. Kui riik ei täida oma kohustust, siis tuleb need ametiisikud vastutusele võtta, kes ei ole garanteerinud selle kohtuotsuse täitmist. Paljudes riikides põgenemise eest üldse karistus puudub, see tähendab, et see on riigi süü, aga mitte selle inimese süü, kes ära põgeneb. See loogika on võib-olla härra Metsa jaoks veidi värske, aga me tahame ennast määratleda mitte nende riikide hulka, mis senini püüdsid ainult hirmuga midagi saavutada, vaid meie suundumus on minu arvates veidi teistsugune. Ja teiseks ma rõhutaksin, et neid inimesi, kes on sealt ära jooksnud, distsiplineerib paljuski ainult üks asi. Ja kui järgida seda loogikat, mille järgi küsimuse esitaja selle esitab, siis vabadusekaotusekohast põgenemine saaks olla karistatav üksnes surmanuhtlusega. Sellist pretsedenti maailma ajaloos mina ei tea. Tähendab, see ei ole mitte üksnes suvaliselt liberaliseerimine, vaid selles tekstis, mis teie ette on pandud, on põhimõtteliselt paika pandud iga koma koht. Karistused on omavahelises süsteemis, esimeses ettekandes esimesel

lugemisel ma püüdsin seda selgitada. Praeguse koodeksi teksti põhjal on kõige rangemini karistatavad isikuvastased kuriteod, teise kategooriasse kuuluvad vara- ja riigivastased kuriteod ja kolmandasse kategooriasse kuuluvad vastavalt diferentseerituse astmele kõigis teistes peatükkides sätestatud kuriteod. Põgenemine kinnipidamiskohast ei kuulu ei isikuvastaste, ei riigi- ega varavastaste kuritegude peatükki. Sellest tuleneb ka see sanktsioon.

A. Paju

Austatud juhataja, lugupeetud ettekandja! Minul on kolm täpsustavat küsimust. Paragrahv 86 on juttu valuutatehingutest ja selle korra rikkumise eest suures ulatuses. Mis on kriteeriumiks? Teine küsimus. Paragrahv 135 – milline on selle paragrahvi ideoloogia? See paragrahv käsitleb karistamist ohutustehnika, töökaitse-eeskirjade rikkumise eest, kui see oleks võinud kaasa tuua õnnetusjuhtumi. Kes on siin vastutav? Ja kolmas – ma ei saanud teie hoiakust aru. Kas teie jääte § 149 alternatiivis toodud seisukoha juurde, et punktid 1 ja 2 ära muuta?

M. Rask

Ma katsun vastata otsast peale. See oli koosseis, mille kohta me tegime ka parandusettepaneku. "Suures ulatuses" on kriteerium. Kohe selgitan. Sääraseid määratlusi – "suur ulatus", "tunduv ulatus", "oluline kahju" – on kriminaalkoodeksis päris palju. Nende paikapanemiseks on olemas kohtupraktika. "Suurt ulatust" ei saa seadusega paika panna, sest elu on tunduvalt mitmekesisem, kui me oskame ette arvata. Toon ühe näite. Enne oli pisiriisumine (siis, kui rubla veel kehtis) kuni 50 rubla ulatuses. Kui heinakoorem maksis 49 rubla, siis kriminaalvastutusele selle varastamise eest võtta ei saanud, sellepärast et see ei maksnud 50 rubla. Samaaegselt veeti hobusega, nii et hobune vahus. See oli pisiriisumine. Täpselt samamoodi on ka küsimus valuutatehingute puhul suures ulatuses, see kujuneb välja kohtupraktikast. Need kriteeriumid on iga konkreetse asja puhul muutuvad.

Paragrahv 135 – kes vastutab. "Ohutustehnika- või muude töökaitse-eeskirjade rikkumise eest nende eeskirjade täitmise eest vastutava isiku poolt ..." Ma ei oska siin rohkem midagi öelda, tähendab, vastutavaks on ametiisik.

Oli veel § 149, puskariajamine. 1. ja 2. punkti väljajätmise mõte on selles, et jätta kriminaalkoodeksist välja oma tarbeks puskariajamine, see tähendab, et selle eest tuleb rakendada haldusvastutust. Karistuseta ei jää keegi, kes rikub riigi viinamonopoli, kuid kui puskarit ei müüda, ei kasutata seda tulu saamise allikana, siis ei saa puskariajamist käsitleda kriminaalkuriteona.

Juhataja

Suur tänu! Kolleegid, kas puhkame vahepeal? Siis jätkame küsimuste esitamist. Vaheaeg. Töö jätkub 12.20.

V a h e a e g

Juhataja

Vaheaeg on läbi, asugem töökohtadele. Kontrollime kohalolekut. Lugupeetud kolleegid, kohal on 38 rahvasaadikut. Ülemnõukogu ei ole otsustusvõimeline. Mis me nüüd teeme selle seletusega, et söövad. Praegu ei ole ju lõunavaheaega ette nähtud. Härra Tähiste, ole hea, tee kolleegidele selgeks, et nad tuleksid saali. On vaja töörežiimi kuidagi teistmoodi kujundada, kas siis võileivad kaasa võtta või midagi teha! See on alati niimoodi, ja nii on need elu ranged ja ebaõiglased seadused, et tavaliselt nuheldakse ikka süütuid, kuid me peame saama 50 saadikut saali, muidu me ei saa jätkata. Veel ei ole 50. Kolleegid, minu asi ei ole teile kogu aeg pisikesi pettusi nina peale panna, selle kahe aasta ja mõne kuuga on mul täpselt selge, kui palju teid siin saalis on, kui palju te petate, kui palju te sõprade eest vajutate, praegu on saalis umbes 43–44 rahvasaadikut. Ikka tuleb ette, statistikat ma ei pea, kuid tavaliselt hakkab ikka iga hommik niimoodi peale. Kas riskime või? Nüüd võib 50 juba olla. Proovime? Teeme uue kohaloleku kontrolli. Kohal on 51 rahvasaadikut, puudub 47. Lembit Arro.

L. Arro

Lugupeetud juhataja, lugupeetud ettekandja! Kas kriminaalkodeksis on fikseeritud ka surmanuhtluse täideviimise kord mahalaskmise, poomise läbi või lüüakse puunuiaga maha, nagu mõnda Ülemnõukogu saadikut eilse hääletamise pärast on ähvardatud, või jääb selle korra määramine kohtu kompetentsi? Aitäh!

M. Rask

Surmanuhtluse, kui see on karistus, täideviimise kord sätestatakse kohtuotsuse täitmise seadusega.

P. Priks

Lugupeetud ettekandja! Praeguses projektis puudub peatükk, kus oleksid sõjaväelised kuriteod. Et nüüd on sõjaväe distsiplinaarmäärustik, rivimäärustik, garnisoni

teenistusmäärustik vastu võetud, kas siis oleks otstarbekas hakata nüüd välja töötama peatükki sõjaväeliste kuritegude kohta, et siis see terve paketine lisada kriminaalkoodeksile? Kes sellega peaks tegelema hakkama? Aitäh!

M. Rask

On kaks lähenemisnurka: võtta sellesse koodeksisse sõjaväeliste kuritegude peatükk või kehtestada spetsiifilised sõjaväelised kuriteod ja distsiplinaarüleastumised eraldi aktina. Mina pooldan seda, et kriminaalkoodeksisse tuleks lülitada Eesti Vabariigi kaitseväes teenijate poolt sooritatavate kuritegude peatükk.

Juhataja

Suur tänu, härra Rask! Rahvasaadikutel rohkem küsimusi ei ole. Ma palun kaasettekandeks kõnetooli õiguskomisjoni nimel härra Ahti Kõo.

A. Kõo

Lugupeetud juhataja, lugupeetud kolleegid! Kõigepealt lubage mul öelda siiras tänu härra Raskile, kes oma põhjalikus ettekandes ja asjalikus küsimustele vastamises käsitles kõiki neid probleeme, mis seonduvad laekunud ettepanekute ja täienduste kriminaalkoodeksisse sisseviimisega.

Omalt poolt jääb mul üle vaid peatuda neil momentidel, mida õiguskomisjon pidas oluliseks teile edastada, arutades selle kriminaalkoodeksi eelnõu ja teiste sellega kaasnevate normatiivdokumentide teisele lugemisele paneku võimalikkust.

Tuleb konstateerida, et võimatus viia läbi kriminaalreformi lühikese ajaga ja talumatus kasutada edasi õigusemõistmises Eesti NSV kriminaalkoodeksit räägivad otsustavalt selle kasuks, et kuni kehtestatakse Eesti Vabariigis oma tõeline kriminaalseadustik, kuni toimub kriminaalõiguse reform, on meil vaja koodeksi vahevarianti. Võib tekkida küsimus, et selles koodeksis on siiski liiga palju niisuguseid sätteid, mis ei ole otseselt kooskõlas meie tänaste põhimõtete ja tõekspidamistega. Õiguskomisjonis arvati, et tegemist on siiski tervikliku kriminaalseadustikuga, mis lähtub oma kriminaalõiguse kontseptsioonist ja vägivaldselt siia viia mingeid teistsuguseid seisukohti, näiteks kas või karistumäärade osa, ei ole võimalik. Seetõttu tuleb seda kriminaalkoodeksit võtta kui vajalikku ja terviklikku dokumenti, normatiivakti oma ajas. Õiguskomisjonis püstitati küsimus, kas ta niisugusena, nagu ta on, pärast muudatuste ja täienduste sisseviimist, on selline kriminaalkoodeksi variant, mis sobib tegutsemisjuhendiks kriminaalvastutuse kohaldamisel. Õiguskomisjoni üksmeelne arvamus

oli, et Eesti NSV kriminaalkoodeksi uus redaktsioon, kriminaalkoodeks, suudab küll täita oma ülesande ja olla kriminaalvastutuse kohaldamise aluseks kuni uue kriminaalseadustiku valmimiseni ja kehtestamiseni.

Ma tahaksin lisaks ettekandes öeldule nimetada veel ühe täpsustuse. Täienduste ettepanekute lehel on ebatäpsus. Kuuenda lehekülje allosas on tegemist puht trükiveaga. Peab olema mitte § 200, vaid § 208. See on ainukene täpsustus. Mis puutub alternatiivvariantidesse, siis hääletamisele, nagu te kuulsite, läheb meie ettepanekul tõesti ainult üks variant, meie ja autorite arvamuse järgi ainult § 10 – kriminaalvastutuse iga. Õiguskomisjon ei kujundanud selle kohta oma seisukohta, vaid leidis, et asi peab otsustatama hääletamisega. See on kõik. Ma tänan!

Juhataja

Suur tänu! Kas on küsimusi Ahti Kõole? Ei ole. Ma tänan! Avan läbirääkimised. Ei ole sõnasoovijaid, kõnepidajaid? Ma tänan, kolleegid, kuid meil on vaja täiskogu soov fikseerida. Narr oleks küll praegu panna teie ette küsimus, kes on selle poolt, et lõpetada läbirääkimised, kuid teistmoodi formaalselt mul seda akti saada pole võimalik. Õigustuseks niipalju, et ettekanded ja ettekandjale esitatud küsimuste vastused on ka üks osa läbirääkimistest. Nii, kutsume kõik saadikud saali. Kohaloleku kontroll. Kohal on 59 rahvasaadikut, puudub 39. Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et lõpetada läbirääkimised käesolevas päevakorrapunktis? Selle ettepaneku poolt on 53 rahvasaadikut, vastu ja erapooletuid ei ole. Läbirääkimised on lõpetatud. Kolleegid, praegu on tegemist seaduseelnõu teise lugemisega, teisel lugemisel on läbirääkimised lõppenud, parandusettepanekuid me ei oota. Me asume langetama otsuseid juba laekunud parandusettepanekute kohta ning me ainult täpsustame asjaolusid, kui parandusettepaneku esitaja ei ole veendunud, et tema pakutud parandusettepanekut on õigesti mõistetud või et seda ettepanekut õigesti käsitletakse. Rohkem me teie arvamusalaldusi ei oota. Kas härra Rask soovib lõppsõna? Ei soovi. Ma palun kõnetooli härra Kõo ja me hakkame koos temaga parandusettepanekuid läbi hääletama. Iga parandusettepaneku juurde annab härra Kõo õiguskomisjoni kommentaari. Nimetame ka dokumendi, millest alustame – kõigepealt kriminaalkoodeksist endast.

A. Kõo

Kriminaalkoodeksi § 17 on komisjoni ettepanekul ja autorite nõusolekul, siin muid kommentaare ei ole.

Juhataja

Kes autoritest nõudsid muudatusi?

A. Kõo

Komisjon ise.

Juhataja

Selge, jätkame.

A. Kõo

Paragrahv 33, täpselt samad sõnad. Komisjon ja autorid ei vaidle sellele vastu. See muudatus on komisjoni ettepanekul.

Juhataja

Kui saalis on mõni rahvasaadik, kes nõuab siiski nende muudatuste hääletamist. Jutt on praegu valitsuse ja Ülemnõukogu õiguskomisjoni ühisest koostööst või kompromissist. Andke, palun, käega märku, nii läheb rutem.

A. Kõo

Paragrahvide 47 ja 76 autor on komisjon. § 78, selle lõplik sõnastus on härra Priksi ettepanekul õiguskomisjoni poolt. §-de 81, 86, 135, 147 ja 148 autor on komisjon. § 148² – idee on härra Uluotsalt, lõplik sõnastus õiguskomisjonilt ja eelnõu autoritelt. § 148³ – samuti härra Uluotsa ettepanekul. §-d 151 ja 151² on komisjoni ettepanek. §-d 154², 154³, 157, 158³ on keskkonnakomisjoni ettepanek. §-de 172, 172¹, 189, 195, 202, 205, 206 ja 208 autor on õiguskomisjon. Samuti § 28 parandusettepanek seitsmendal leheküljel, mis täiendab kriminaalkodeksit lõppsätetega, on sisse viidud õiguskomisjoni ettepanekul.

Paragrahv 29, need on juba alternatiivid.

Juhataja

Mul on alust arvata, et täiskogul ei ole midagi selle vastu, et valitsus ja juhtivkomisjon, õiguskomisjon, on teinud selle eelnõu paremaks. See on aktsepteeritud. Läheme siis alternatiivide juurde ja valime nad välja.

A. Kõo

Kõigepealt kriminaalkodeksi § 7 kohta on autorite ja õiguskomisjoni ühine arvamus jätta kehtima põhitekst.

Juhataja

Jätta kehtima põhitekst. Kas täiskogul on eriarvamusi, kas mõni saadik nõuab hääletusele panekut? Ei nõua. Jääb põhitekst.

A. Kõo

Teine alternatiiv on §-s 10, õiguskomisjoni ja autorite ettepanek on panna see hääletamisele.

Juhataja

Paragrahv 10, kaks varianti. Kas õiguskomisjon ütleb ka oma eelistuse?

A. Kõo

Õiguskomisjon ei kujundanud arvamust eelistuse suhtes.

Juhataja

Härra Rask, mida valitsus taotleb, põhiteksti või alternatiivi?

M. Rask

See on seesama probleem – praegu on vastutus teatud kuritegude eest 14. eluaastast alates, teatud kuritegude eest 16. eluaastast. Alternatiivis me pakkusime välja viia vastutus ühele tasandile, 15. eluaastale, mis langeb kokku ka tsiviilõigusliku osalise teovõime tekkimisega, tsiviilõigusvastutusega. Meie autoritena pidasime õigeks 15 aasta varianti.

Juhataja

Nii et valitsus toetab alternatiivi ja juhtivkomisjon on neutraalne, härra Kõo? Jaa, juhtivkomisjon on neutraalne. Minul on õigus seda käsitleda kahtemoodi, kas kui parandusettepanekut või kuulutada konkurss. Võib-olla teeme nii, et me käsitleme alternatiivi kui parandusettepanekut. Kui see saab lihthäälteenamuse, jääb alternatiiv. Nõus?

A. Kõo

Nõus.

Juhataja

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on § 10 alternatiivi poolt? Valitsus taotleb, õiguskomisjon on neutraalne. Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 44 rahvasaadikut, vastu 2, erapooletuid 6. Jääb § 10 alternatiiv.

A. Kõo

Kolmas alternatiiv on kriminaalkoodeksi §-s 22, see on surmanuhtluse küsimus. Nii komisjoni kui ka autorite seisukoht oli jätta põhitekst.

Juhataja

Kas ollakse sama loogikaga nõus, et me paneme hääletusele? Kes nõuab hääletusele panekut? Keegi ei nõua? Jääb põhitekst. Nõutakse? Hallaste nõuab. Kas ollakse nõus, et me ei kuuluta konkurssi, vaid võtame seda kui parandusettepanekut? Või teeme konkursi? Sellisel juhul panen ma hääletusele sellises redaktsioonis: kes on põhiteksti poolt. Kui see saab lihthäälteenamuse, siis jääb põhitekst. Praegu on lugu niimoodi, et valitsus ja õiguskomisjon toetavad põhiteksti. On nii?

A. Kõo

Jah.

Juhataja

Kolleeg Illar Hallaste nõuab hääletusele panekut. On nii? Paneme hääletusele. Kes on põhiteksti poolt? Kui ei saa lihthäälteenamust, siis jääb alternatiiv. On nii? Loogiline? Paneme hääletusele. Ei ole? Selles küsimuses kujuneb reegel välja asjade loogikast. Ma kordan veel kord üle. Valitsus ja Ülemnõukogu juhtivkomisjon on kokku leppinud. Kui täiskogul ei oleks olnud eriarvamust, siis üldse ei hääletaks. On eriarvamus. Sellest loogikast lähtudes paneme selle hääletusele. Selge?

Lugupeetud Ülemnõukogu! Kes on § 22 põhiteksti poolt? Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 44 rahvasaadikut, vastu 4, erapooletuid 4. Jääb põhitekst.

Jätkame, palun.

A. Kõo

Neljas alternatiiv § 134¹.

Juhataja

Üks hetk! Paragrahv 134? Palun.

A. Kõo

Paragrahv 134¹ käsitleb kodanike tagakiusamist kriitika tõttu. Siin on põhiteksti poolt nii komisjon kui ka autorid.

Juhataja

Kas keegi rahvasaadikutest on eriarvamusel? Ei ole. Jääb põhitekst.

A. Kõo

Viies on § 149 "Kodusel teel valmistatava kange alkohoolse joogi ajamine, turustamine või hoidmine". Siin on komisjon ja autorid selle poolt, et arvestada alternatiivi, see tähendab tunnistada § 149 lõiked 1 ja 2 kehtivuse kaotanuks.

Juhataja

Kas keegi on saalis eriarvamusel? Ei ole. Arvestame alternatiivi, mille järgi esimene ja teine lõige ei kehti. Jutt on §-st 149. Jätkame.

A. Kõo

Kuues alternatiiv on §-s 151² "Isikutelt ebaseadusliku tasu saamine elanike teenindamisega seotud tööde tegemise eest". Komisjon ja autorid on seisukohal jätta põhitekst, seega jääb kehtima see paragrahv.

Juhataja

Kas täiskogus on mõnel rahvasaadikul eriarvamus? Ei ole. Aktsepteerime.

A. Kõo

Seitsmes puudutab § 152 ja komisjon ning autorid on seisukohal, et jääb põhitekst, seega spekulatsiooni kehtivuse kaotanuks ei tunnistata.

Juhataja

Kas keegi on eriarvamusel? Ei ole. Jääb § 152 põhitekst.

A. Kõo

Paragrahv 152² "Kauba kokkuostmine ja ümbertegemine edasimüümiseks". Komisjon on seisukohal jätta põhitekst, seega see paragrahv jääb kehtima.

Juhataja

On eriarvamusi? Ei ole. Jääb § 152² põhitekst.

Üheksas alternatiiv on §-s 158, muudatus on siin seotud § 211¹ alternatiiviga. Komisjoni seisukoht: arvestada selle märkusega. Ette rutates pean ütlema, et komisjon peab vajalikuks tunnistada § 211 kehtetuks, arvestada varianti. Seepärast tuleb sellesse paragrahvi märkus "arvesse võtta".

Tähendab, nii valitsus kui ka Ülemnõukogu õiguskomisjon arvavad, et § 211 lõige 2 tuleks siiski kehtetuks tunnistada? Või ei ole nii?

A. Kõo

Üks hetk, ma kontrollin üle.

Juhataja

Ütleme lihtsamalt, et märkus tuleb arvesse võtta.

A. Kõo

Jah. Märkus tuleb arvesse võtta. Siis on selgem.

Juhataja

See on alternatiiv. Kõik saavad aru? Kas meil on eriarvamusi? Ei ole.

A. Kõo

Kümnes alternatiiv on §-s 164. Ja siin on komisjoni seisukoht jätta või kehtestada variant: altkäemaksuvõtja vabastatakse kriminaalvastutusest, kui ta peale vara, varalise õiguse ja mõne muu varalise kasu saamist, kuid enne altkäemaksuandja huvides teo toimepanemist või ka toime panemata jätmist vabatahtlikult teatas toimunud.

Juhataja

Mida valitsus arvab?

A. Kõo

Valitsus on samal seisukohal.

Juhataja

Kas on saalis eriarvamusi? Ei ole. Aktsepteerime.

A. Kõo

Paragrahv 164¹. Nii õiguskomisjoni kui ka autorite arvamus on kehtestada variant.

Juhataja

On eriarvamusi? Ei ole. Aktsepteerime.

A. Kõo

Kaheteistkümnes parandus on §-s 201¹. Õiguskomisjoni ja autorite seisukoht: jätta põhitekst (rünne kodaniku isikule või õigustele usutalituste täitmise näol). See tähendab, et jääb kehtima parandus.

Juhataja

Selge. Kas on eriarvamusi? Ei ole.

A. Kõo

Kolmeteistkümnes parandus on see, millest oli juba veidi juttu – § 211¹ õiguskomisjoni ja autorite arvamus on kehtestada variant.

Juhataja

Üks hetk, üks hetk! Paragrahv 211¹.

A. Kõo

Paragrahv 211¹ – kehtestada variant, see tähendab tunnistada § 211¹ kehtivuse kaotanuks.

Juhataja

Kas on eriarvamusi? Ei ole. Aktsepteerime.

A. Kõo

Neljateistkümnes alternatiiv on § 211². Õiguskomisjoni ja autorite arvamus on kehtestada variant. Sellega see paragrahv kaotab ka kehtivuse.

Juhataja

On eriarvamusi? Ei ole. Tänan!

A. Kõo

Seega on kriminaalkoodeksi seaduseelnõu muudatused, parandused ja alternatiivettepanekud läbi hääletatud.

Juhataja

Ärme kaugemale praegu lähemegi. Katsume enne kriminaalkoodeksiga asja klaariks saada. Minu meelest oleks õige, kui me selle praegu läbi hääletaksime, või, kuidas tundub, autorid ja õiguskomisjon, on õige hääletada alles siis, kui me võtame vastu seaduse "Eesti NSV kriminaalkoodeksi" uue redaktsiooni kehtestamise ja ellurakendamise kohta? Kas me koodeksit ennast hääletame läbi? Või võtame vastu seaduse, mille teisel lugemisel me oleme? Seaduse, eks ole?

A. Kõo

Võtame seaduse.

Juhataja

Ega meil, Anti Kõo, seaduse "Eesti NSV kriminaalkoodeksi" uue redaktsiooni – kriminaalkoodeksi kehtestamise kohta ei olnud parandusettepanekuid?

A. Kõo

Ma ütlesin niimoodi – teile on antud uus tekst. Siin on tegemist parandusega, mis puudutab §-de 1 ja 2 kehtestamise tähtaega. Nimelt oli esialgses tekstis kehtestamise tähtaeg 15. mai, aga nüüd on 1. juuni. See parandus on seoses selle asja arutamise viibimisega.

Juhataja

Minul ongi see variant. Ma usun, teistel ka.

A. Kõo

Selles variandis, mis on kätte jagatud, enam muudatusi ja täiendusi ei ole.

Juhataja

Selge! Ma tänan, Ahti Kõo! Nüüd on vaja rakendada kõik meiepoolsed meetmed, et kõik saadikud, kes on Toompea lossis, saali saaksid. Palun, olge nii kenad, tegemist on siiski ülitähtsa dokumendiga. Kui on vaja, viivitame kas või mõned minutid. Käige, palun, head kolleegid, läbi komisjonid ja söökla. Ma olen täna näinud siin härrasid Toomet ja Savisaart, paljusid teisi tuntud saadikuid, nad peavad lossis olema. Olge head, abistage mind, katsuge leida kõik lossis olevad saadikud. Viime läbi kohaloleku kontrolli. Kohaloleku kontroll. Kohal on 57 rahvasaadikut, puudub 41.

Kolleegid, me paneme hääletusele Eesti Vabariigi seaduse "Eesti NSV kriminaalkoodeksi" uue redaktsiooni – kriminaalkoodeksi kehtestamise kohta.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et võtta vastu Eesti Vabariigi seadus "Eesti NSV kriminaalkoodeksi" uue redaktsiooni – kriminaalkoodeksi kehtestamise kohta? Palun hääletada. Vaja on 50 häält. Selle ettepaneku poolt on 55 rahvasaadikut, vastu ei ole keegi, erapooletuid 1. Seadus on vastu võetud.

Ka 57 saadikuga saab tööd teha. Kolleegid, meil on veel vaja vastu võtta kaks dokumenti: rakendusotsus ja seadus muudatuste tegemise kohta "Eesti NSV kriminaalprotsessi koodeksis". Ma palun uuesti kõnetooli härra Kõo. Ärge välja minge, palun.

A. Kõo

Õiguskomisjoni ja autorite ühisel kokkuleppel on kriminaalkoodeksi ellurakendamise otsusesse tehtud muudatused, mis tulenevad kriminaalkoodeksi enda muudatustest.

Juhataja

See on viimistlustöö, ütleme niimoodi.

A. Kõo

Jah, viimistlustöö.

Juhataja

Nii et parandusettepanekutega tegemist ei ole. On nii?

A. Kõo

Jah.

Juhataja

Selge!

A. Kõo

Seda ma silmas pidasin.

Juhataja

Ma tänan, härra Kõo! Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et võtta vastu Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsus kriminaalkodeksi ellurakendamise kohta? Palun hääletada! Vaja on 50 häält. Selle ettepaneku poolt on 53 rahvasaadikut, vastu ja erapooletuid ei ole. Rakendusotsus on vastu võetud. Ma palun uuesti kõnetooli härra Kõo.

A. Kõo

Nüüd on meil tegemist jälle seadusega, seekord seadusega muudatuste tegemise kohta "Eesti NSV kriminaalprotsessi koodeksis". Juba ettekandes olid nimetatud need muudatused, mis tulenevad kriminaalkodeksist. Teile jagatud variandis on sisuline muudatus §-s 1, kus oli tegemist eeluurimise tähtaja pikendamisega ühe kuu kaupa kuni nelja kuuni. Õiguskomisjon ja eelnõu autorid on samuti kokku leppinud kõigis ülejäänud viimistlevates muudatustes.

Juhataja

Suur tänu! Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et võtta vastu Eesti Vabariigi seadus muudatuste tegemise kohta "Eesti NSV kriminaalprotsessi koodeksis"? Palun hääletada! Vaja on 50 häält. Selle ettepaneku poolt on 51 rahvasaadikut, vastu ei ole keegi, erapooletuid 2. Kriminaalprotsessi koodeksis tehakse muudatused. Ma tänan, kolleegid!

Eesti Vabariigi seaduse "Muudatuste ja täienduste tegemise kohta Eesti Vabariigi seaduses "Riiklike teenindus-, kaubandus- ja tootlustusettevõtete erastamise kohta"" eelnõu teine lugemine

Juhataja

Kolleegid, jätkame vastavalt kinnitatud päevakorrale ja asume arutama tervet kompleksi seaduseelnõusid, mis käsitlevad teenindus-, kaubandus- ja tootlustusettevõtete erastamist, alustame teise lugemisega. Ma palun kõnetooli majandusministri asetäitja härra Ardo Kamratovi.

A. Kamratov

Lugupeetud Ülemnõukogu juhataja, lugupeetud saadikud! Teisele lugemisele esitatud dokumentide komplekt on muutunud tunduvalt lihtsamaks. Tegelikult on komplektist järele jäänud üks dokument, mis peaks haarama kõiki eelnevaid osasid. See dokument kannab järgmist pealkirja "Eesti Vabariigi seadus muudatuste ja täienduste tegemise kohta Eesti Vabariigi seaduses "Riiklike teenindus-, kaubandus ja tootlustusettevõtete erastamise kohta"". Miks on jäänud järele üks dokument? Minule on asi küllaltki lihtne, sest muudatuste tegemisega eespool nimetatud seadustes me ei tühistata seda eespool nimetatud seadust ehk siis 1990. aasta 13. detsembri seadust riiklike teenindus-, kaubandus- ja tootlustusettevõtete kohta, kuna selle seaduse järgi on juba paljud ettevõtted erastamise protseduuride sees. See tekitab ilmaasjata segadust. Me ei oska üheselt otsustada, kuidas nüüd nende ettevõtete erastamist jätkata. Õigem on teha muudatused ja need on ka praegu teile välja pakutud. Ma ei hakka teile esitatud seaduseelnõu teksti kõiki punkte analüüsima, kuid ma nimetan põhimuudatused, mis võrreldes 1990. aasta 13. detsembri seadusega on siia tehtud.

Esiteks on laiendatud objekti. Sisse on tulnud uued valdkonnad – tööstus ja ehitus. Erastatava objekti miinimumväärtus, mis enne oli 0,5 miljonit rubla bilansilises jääkväärtuses, on asendatud 2 miljoni rublaga bilansilise jääkväärtuse järgi.

Teine muudatus räägib sellest, kes ja kuidas millist vara peaksid erastama. Praeguses muudatuses on eraldi käsitletud nii munitsipaalvara ja riigivara, on öeldud, et munitsipaalvara erastavad vastavalt munitsipaalorganid ja riigivara erastavad vastavalt riigiorganid. Teiste sõnadega – praeguste muudatuste sisseviimine annab võimaluse hakata erastama ka vastavaid munitsipaalvarasid, mis on selle seaduse objekt.

Kolmas muudatus või täiendus puudutab õigusvastaselt võõrandatud vara küsimusi. Kui eelmises seaduse redaktsioonis oli sisse kirjutatud väga üheselt, et enne 1944. aasta 16. juunit kodanikele kuulunud vara ei tohi erastada selle seaduse järgi, siis käesolevas muudatuses on kirjas, et seda vara võib erastada pärast seda, kui õigustatud subjekt on sellest varast loobunud või kui on kohaliku omavalitsuse või riigiorganite poolt vastu võetud otsus selle kohta, et see vara ei kuulu tagastamisele õigustatud subjektile.

Neljas muudatus on tehtud selle seaduse subjekti osas. 1990. aasta 13. detsembri seaduses oli sisse kirjutatud, et erastada võib ka teenindus-, kaubandus- ja toitlustuskooperatiive. Aluste seadus välistas sellise võimaluse ja nüüd ongi tehtud parandus sellises redaktsioonis, mis täielikult vastab aluste seadusele ehk teiste sõnadega: pärast nende muudatuste sisseviimist ei saa teenindus-, kaubandus-, toitlustuskooperatiividele vara erastada.

Viies muudatus puudutab § 6 lõiget 2. Kui siimaani oli antud erastamise korraldajatele õigus anda kõigi erastatavate objektide puhul ostueesõigus, lähtudes kohaliku omavalitsuse ettepanekust, siis käesolev muudatus annab õiguse kehtestada kuni 50 protsendile erastatavatest objektidest ostueesõigus, mitte suuremale arvule objektidele.

Kuues muudatus on tehtud § 3 lõikes 5. See muudatus käsitleb erastamist aktsiate müügi vormis. Kui enne oli seaduse tekstis, et kuni 1/3 müüki minevaid aktsiaid võib müüa eelistuste ja soodustustega, siis siin on tehtud väga ühene muudatus, nimelt on öeldud, et 1/3 aktsiaid võib müüa ostueesõigusega ettevõtte oma töötajatele, tähendab, mingisuguses muus valdkonnas hinnasoodustusi ei ole ette nähtud, lihtsalt töötajad võivad eelisjärjekorras välja osta 1/3 müüki minevatest aktsiatest. Minu poolt on kõik.

Juhataja

Küsimused. Illar Hallaste.

I. Hallaste

Lugupeetud ettekandja! Mul on mitu küsimust. Kõigepealt § 1 lõike 1 kohta. Seaduseelnõu 3. punktis on summa suuruseks 2 miljonit rubla. 1990. aasta 13. detsembrist, kui seadus vastu võeti, on inflatsioon olnud suurem kui 4 korda. Kas te peaksite võimalikuks suurendada seda summat 4 miljoni rublani? Teiseks, selgitage palun, mida tähendab praeguse seaduseelnõu 4. punkt, mis käsitleb seaduse § 3 lõiget 2: ostueesõigus erastatava ettevõtte struktuuriüksuse töötajaile. Mis asi on ostueesõigus? Kolmas küsimus on käesoleva otsuse 5. punkti kohta, mis räägib seaduse § 3 lõikest 3. Kas võiks see olla selliselt: erastamise korraldaja müüb vara

avaliku enampakkumise korras? See välistaks igasuguse korrupsiooni. Äriideede konkursi alusel – see on rohkem lugulaulu või kirjandi kirjutamine. Aitäh!

A. Kamratov

Esimesele küsimusele vastan ma niimoodi, et ma pean võimalikuks seda viia 4 miljonile rublale, sellepärast et inflatsioon on tõesti olnud kiirem. Isegi 1. jaanuari seisuga tehtud vara ümberhindamise keskmine koefitsient oli 3,5. Juba 1. jaanuari seisuga oleks 2 miljonit rubla paras suurus. Nüüd on inflatsioon olnud suurem. Et see projekt on menetluses juba eelmise aasta oktoobrist, siis tuleb aru saada, miks siin oli 2 miljonit rubla sisse jäänud.

Mida tähendab ostueesõigus? Ostueesõigus tähendab seda, et töötajad saavad eelisjärjekorras välja osta kuni 50% objekte. See ei tähenda, et vara ei hinnata ümber või et nad saavad selle kuidagi odavamalt kätte. Muidugi, siin tuleb arvestada seda, et kui töötajate vahel ei teki konkurentsi, enampakkumist, siis saavad nad vara välja osta selle alghinnaga, mida eksperdid määravad, kuid igal juhul toimub vara ümberhindamine. Mis puutub sellesse, et käsitleda erastamist ainult enampakkumise vormis, siis põhimõtteliselt võib seda niimoodi käsitleda küll, kuid ma tuletan meelde, et ka teistes riikides ei ole loobunud äriidee konkurssidest. Äriidee konkurss ei tähenda seda, et tuleb kindlasti koostada mingisugune abstraktne kava ja et see kava kiidetakse heaks objektiivsete heakskiitjate poolt. Äriidee konkurss võib tähendada ka seda, et näiteks püstitatakse nõue, et erastamisel peab tööle jääma 90 või 100% töötajaid tööhõive säilitamise eesmärgil. Konkursil tulevad võitjaks need, kes pakuvad suurema tööhõive protsendi. See on asja üks pool. Täpselt samamoodi võivad konkursi tingimustes olla ka investeeringute suurused. Eelistatakse seda, kes pakub välja suuremad ja paremad investeeringud jne., jne. Enampakkumine on tegelikult täpselt samasugune konkurss, ainult siin opereeritakse ühe elemendiga – kellel on suurem rahakott. Ma ütlen julgelt välja, et Saksamaa privatiseerimise kogemus, mis on olnud Euroopas kõige edukam, ei opereeri selle viimasega, see tähendab enampakkumisega, vaid tehakse konkursse väga erinevate teguritega, väga erinevate näitajate peale. Kui me läheme ainult enampakkumise peale välja, siis me soodustame Eestimaal seda, et praegused töötajad jäävad oma töökohtadest ilma ja objektid ostavad ära need inimesed, kes on muutunud rikasteks ja muutuvad rikasteks ilmselt mitte tööiste tulude kaudu. Inimesed, kes kaotavad töökohta, tulevad tänavale. Tuletan meelde, et teeninduse, kaubanduse, toitlustuse erastamine on ikkagi selline erastamine, kus ostjana domineerib põhiliselt see inimene, kes ise seal objektis on ka omanik ehk omanik üldreeglina töötab sellesamas ettevõttes.

T. Made

Austatud eesistuja, lugupeetud härra Kamratov! Mul on paar küsimust, mis mõneti haakuvad härra Hallaste küsimusega, aga kuna teie vastus ei rahuldanud, siis ma prooviksin uuesti. Elu on ju edasi läinud, kas ei oleks aeg saada lahti sellest mõttest, et meie erastamise protsessis peavad osalema need inimesed, kes ilmtingimata Eestis elavad? Kas me ei võiks anda võimalust ükskõik kellele, kes tahab meie majanduse ülesehitamisele kaasa aidata, võtta sellest protsessist osa? See on meile kasulik. Seetõttu on mul ettepanek kaaluda, kas mitte § 2 lõige 1 ümber sätestada niimoodi, et neid piiranguid seal sees ei ole.

Teine küsimusering. Jällegi, elu on edasi läinud. Kas te oleksite nõus loobuma igasugustest ostueelistest, ostueelistuste andmisest privatiseerimisprotsessis, arvestades sellega, et me kõik oleme olnud ühesugused riigi kodanikud, ükskõik siis, kus keegi meist on parasjagu töötanud, ja me kõik saame võrdsetel alustel osa võtta ükskõik mis objekti privatiseerimisest. Seetõttu on mul ettepanek loobuda 4. punkti 2. lõikes ja sellele järgnevates punktides igasugustest ostueelistuste fikseerimisest. Ja lõpuks, miks teie kui seaduseelnõu esitaja tahate tulevastele omanikele peale suruda seda, mida nad selle objektiga peavad tegema. Näiteks siin on 4. punkti 2. lõige, selles öeldakse, et käesolevas lõikes ettenähtud ostueelistust võidakse rakendada ainult tingimusel, et jätkub erastatava vara kasutamine samal otstarbel. Mis see nüüd siis enam teie asi on? Kui mina olen selle objekti omanik, on minu asi, mis ma selle objektiga tegema hakkan. Ma tänan!

A. Kamratov

Mis puutub subjekti laiendamisse, siis mina täpselt samamoodi ei näinud 1990. aasta 13. detsembril vajadust objekti selliselt piiritleda. Tähendab, see oli tollane Ülemnõukogu poliitiline otsus ja sellist parandust või muudatust ei ole siiamaani ühegi saadiku poolt tulnud. Kui need tulevad, ei näe ma selles erilist ohtu. Eelistuste andmisega on selline asi, et nii eelnõu autor kui ka eelarve-majanduskomisjon ei olnud kindlad, kas Eestimaa on suuteline, või ütleme niimoodi, kas praegu saalis olevad saadikud on suutelised vastu võtma sellist väga olulist poliitilist otsust kaotada ära teeninduse, kaubanduse ja toitlustusobjektide puhul ostueesõigus. Ma tuletan veel kord meelde, kui me hakkasime Tallinna linnas erastamisega peale, siis esimene asi, mis siin juhtus, oli see, et me püüdsime enampakkumisel erastada kolm juuksuritöökoda, üks oli Viru värava juures, teine oli minu teada Harju ja kolmas vist Roosikrantsi tänaval. Pärast seda, kui see oli välja kuulutatud, olid küllaltki suured meeleavaldused Raekoja platsil, kus nõuti linnavalitsuse ja Riigivaraameti mahavõtmist. See oli mitte eriti ammu, umbes aasta tagasi. Need inimesed tulid tänavale sellepärast, et nad

kartsid kaotada töökoha. Praegu, ma arvan, ei ole meie majanduslik olukord läinud paremaks. Ei ole välja arendatud sellist abisüsteemi, mis garanteeriks inimestele turvatunde, kui nad kaotavad töökoha. Nii et see on poliitiline otsus.

Viimane küsimus puudutas tegelikult samu eelistusi, mida ma juba kommenteerisin. Vabandust, andke andeks, viimane küsimus oli selle kohta, kas meil on õige praegu ette kirjutada vara sihtotstarbelise kasutamise nõuet. Minu arvates on seda vaja, kuna me ei erasta objekti mitte selliselt, et me müüme maha selle sisustuse, selle hoone, objekti kui terviku kinnisvara lähedases mõistes. Tegelikult me privatiseerime ainult sisustuse. Minu arvates on praegu kaubanduse, toitlustuse korraldamine kehval järjel, meil ei ole mehhanisme, mis garanteeriksid, et ühel aadressil peab olema üks kauplus ja teisel aadressil peab olema teine kauplus. Ma kardan, et meie ühiskond ei ole veel nii turumajandusekeskne, et meil kõik kauplused ei muutu üheliigiliseks. See tähendab seda, et meie hinnaproportsioonid, meie mahuproportsioonid ei ole vist veel paigas. Ma kardan lihtsalt seda, et kui me ei anna kohustust piimapoodide ja leivapoodide tegemiseks, siis meil Tallinna linnas on varsti kõik kauplused valuutakauplused. Sellepärast on see sihtotstarbelise kasutamise nõue siin sees. Teatud aja pärast võib muidugi selle maha võtta. Ma tuletan veel meelde, et see ei ole kohustuslik nõue. Sihtotstarbelise kasutamise nõuet on erastamise korraldajal võimalik sinna sisse kirjutada, kui seda ei ole vaja kirjutada, siis ei kirjutata.

J. Pöld

Härra Kamratov, oma ettekandes te käsitlesite olukorda, kus kohalik omavalitsus võib ka omandit mitte tagastada, kui ma teist õigesti aru sain. See on munitsipaliteedi otsus, kas ta annab ühe või teise teenindus-, kaubandus- või toitlustusettevõtte omanikule tagasi või mitte. Minu mure ei lähtu sellest, vaid pigem härra Uluotsa kassist, sest vaadake, kui näiteks Lääne Maavalitsus, ma ei tea täpselt, kust härra Uluots pärit on, ühesõnaga, kui kohalik vallavalitsus keeldub härra Uluotsale näiteks tema toitlustusettevõtet tagastamast ja selles toitlustusettevõttes võis olla ka härra Uluotsa kassi esivanem, kas see kass jääbki siis Uluotsal tagasi saamata või mitte?

A. Kamratov

Ma ei oska siin vastata Uluotsa kassi loogika stiilis, kuid ma julgen öelda, et te ise võtsite Ülemnõukogus vastu omandireformi aluste seaduse, kus te nägite ette teatud paragrahvis, et kohalikul omavalitsusel on õigus otsustada teatud sotsiaal- ja kultuuriobjektide mittetagastamise üle.

J. Põld

Aitäh! Aga võib-olla siiski täpsustaksite, kas Narva linna omavalitsusel ka või?

A. Kamratov

Ma saan küll nii aru. Juhul kui ta tunnistab Eesti Vabariigi seadusi. Narva linna küsimused, mis puudutavad tollast perioodi, on minu teada fikseeritud rakendusotsuse ühes punktis, kus öeldakse, et vara ei anta munitsipaalomandusse, kui kohalikud omavalitsused ei tunnista Eesti Vabariigi seadusi ja on seda avalikult deklareerinud.

P. Grigorjev

Lugupeetud spiiker, lugupeetud härra Kamratov! Tahaksin veel kord juhtida teie tähelepanu § 2 lõikele 2. Arusaadav on teie seisukoht välisriikide kodanike suhtes, aga kas see käib ka välisriikide juriidiliste isikute kohta? Välisriikide kodanikel on õigus kauplusi privatiseerida. Kas ka välisriikide juriidilised isikud – aktsiaseltsid või mingid kaubandusühingud – võivad kaupluste privatiseerimises osaleda?

A. Kamratov

Praeguste seaduste loogika järgi on nii, et välisriikide juriidilistele ja füüsilistele isikutele võib müüa seda vara, mis on Ülemnõukogu poolt heaks kiidetud. See tuleneb omandireformi aluste seaduse §-st 39, mis on ka siin § 2 lõikes 2 ära märgitud. Nii et võib mõlemale, kui nimekiri on Ülemnõukogus kinnitatud.

V. Kois

Lugupeetud juhataja, lugupeetud ettekandja! Seaduseelnõus kasutatakse sageli sellist mõistet nagu "tervikvara". Kardan, et paljud privatiseerimiskatsed, näiteks "Talleksi" või juba mainitud juuksuritöökoja puhul, kutsusid esile konflikte just sellepärast, et tervikvara müümise all mõeldi müüki tervikuna ühele juriidilisele isikule. Kui tekkis kaks-kolm konkurenti, siis oli tagajärjeks alati tüli. Ka siis, kui me läheme üle müügile oksjonil, tekivad meil ikkagi sellised konfliktid, kui me kasutame sellist mõistet nagu "tervikvara" selles mõttes, et see müüakse tervikuna ühele pretendendile. Kas teie arvates pole kätte jõudnud aeg minna üle aktsiate müümisele, et oleks võimalik müüa üks ettevõtte mitmele omanikule aktsiapakkide alusel?

A. Kamratov

Ma saan küsimusest aru nii, et ilmselt tehakse ettepanek rohkem rakendada sakslaste erastamisalaseid kogemusi. Ma julgen öelda, et me oleme seda ka teinud teenindus-, kaubandusettevõtete puhul. Kui on tegemist suurte objektidega, siis on aktsiate müügi vormi ka kasutatud. Mis puutub näiteks ühe juuksuritöökoja või ka ühe-kahe-kolme töötajaga kaupluse mahamüümisse, siis ilmselt aktsiate müügi vormis ei ole mõttekas seda teha. Nii ühe-kahe töökohaga juuksuritöökojad kui ka kauplused vastava arvu töötajatega on üldreeglina ka mujal maailmas eraomanduses, nad ei ole aktsiaseltsid. Aga näiteks Tallinna teenindusmaja või Tallinna kaubamaja mahamüümise puhul võib tõesti rakendada aktsiaseltsi vormi.

A. Paju

Austatud juhataja, lugupeetud ettekandja! Minu küsimus oleks täpsustuseks punkti 4.2 kohta. Erastamisel võib anda ostueesõiguse kuni 50% erastatavate objektide puhul. Millest selline kuni 50%, miks mitte 30 või 75%? Mis see tähendab?

A. Kamratov

Sellele on maru raske vastata, sellepärast et see on samasugune poliitiline otsus, mida me peame Eestimaa peal tunnetama – kui suur on ühiskonna ja praeguste töötajate taluvuse piir, et meil ei tekiks teistpidi pingeid. Sajaprotsendilised oksjonid? Tähendab, ilma igasuguste äri- ja ideekonkurssideta ja ilma kõige muuta? Aga ma ütlen, et siis ei hakka pretensioonide ja kaebustega tegelema Riigivaraamet, vaid see pinget tuleb siis põhiliselt seaduseandja aadressil.

Juhataja

Suur tänu! Tundub, et rahvasaadikutel rohkem küsimusi ei ole. Kaasettekandeks palun kõnetooli eelarve-majanduskomisjoni esimehe härra Reinsoni.

J. Reinson

Lugupeetud juhataja, lugupeetud kolleegid! See eelnõu on üks sellistest, nagu enamik meie komisjoni sattunutest, mida tehakse kaua. Sel ajal, kui eelarve-majanduskomisjon seda eelnõu arutas, oli meie jaoks 2 miljoni piir täiesti mõistlik, praegu ta seda tõesti enam ei ole. Üldiselt eelarve-majanduskomisjon toetas esitatud seaduseelnõu kohta muudatuste tegemise. Ma ei peatukski praegu parandusettepanekutel, sest eelnõu arutelul eelarve-majanduskomisjonis saime toetuda ainult härra Raua poolt esitatud parandusettepanekutele, mitte täna esitatud

härra Junti ja veel kord Koit Raua parandusettepanekutele. Nende kohta komisjoni seisukoht puudub. Küll võin Ülemnõukogu informeerida sellest, et eelarve-majanduskomisjon arutas igasuguste eelistuste kaotamist ja nelja vastuhäälega ei aktsepteeritud eeliste kaotamist selles projektis. Tänan!

Juhataja

Suur tänu, härra Reinson! Rahvasaadikutel rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised, kõnetoolist seitse minutit, palun Edgar Savisaar.

E. Savisaar

Lugupeetud kolleegid, austatud spiiker! Ma tahaksin öelda mõned märkused nn. väikeprivatiseerimise seaduse uuendatud versiooni kohta. Kõigepealt, seda seaduse uut versiooni peaks üldiselt toetama, kuna ta laiendab privatiseerimise rinnet, võimaldab müüa suuremaid ettevõtteid, võimaldab müüa ka muid ettevõtteid peale teenindus-, kaubandus- ja toitlustusettevõtete ja võimaldab müüa erakätesse ka munitsipaalomandis olevaid ettevõtteid. Siiski on mulle arusaamatu, miks jõudis selline vajalik dokument Ülemnõukogu kätte alles nüüd, maikuus. Sellepärast, et samalaadne projekt oli olemas ja esitati eelmise valitsuse poolt 1991. aasta detsembris privatiseerimise jätkamise seaduse eelnõus, aga ma pean tunnistama, et radikaalsemas vormis. Nüüd on seda mõnevõrra nuditud ja jälle on peaaegu pool aastat läinud aia taha või on lastud aia taha minna ilma praktilise lahenduseta. Arvestades inflatsiooni, teen ettepaneku asendada §-s 1 olev piirang, 2 miljonit rubla, lõdvema piiranguga, 4 miljoni rublaga.

Privatiseerimisobjekti laiendamine (vana seadusega võrreldes) tööstus- ja ehitusettevõtetega ei ole küllaldane, miks mitte lisada ka transpordiettevõtted. Siin on kaks teed: kas lülitada juurde kogu transport või veel mõne haru nimetus või siis teha seaduse nimetus üldse laiemaks, nimetades ta lihtsalt seaduseks väikese ja keskmise suurusega ettevõtete erastamise kohta, võib-olla oleks see õigem nimetus. Sel juhul võib tekkida probleem, et kui leitakse mõni objektide hulk, nagu ajakirjanduse ettevõtted, mis nõuaksid omaette privatiseerimise seadust, siis see välja ei tule, aga see on omaette küsimus. Põhimõtteline küsimus tekib seoses ostueesõiguse andmisega oma kollektiivile ja kohaliku haldusterritooriumi elanikele. Praegu läheb selge enamik müüki oma kollektiivi ostueesõigusega, see ei kõlba muidugi kuhugi, ma loodan, et Ülemnõukogu on küpsemaks saanud ja näeb ka teisi lahendusi. See, et uus variant püüab vana praktikat piirata, on igati õige, ainult et see piiramine on liiga liberaalne. Kui ostueesõigust üldse piiratult kohaldada, siis vaid teenindus-, kaubandus- ja toitlustusettevõtete

puhul, mitte aga näiteks tootmis- ja transpordiettevõtetes. Seetõttu tuleks minu arvates vastavad formuleeringud ümber teha, nn. territooriumi eesõigust ma peaksin õigeaks kasutada vaid seoses maaga, mitte vallaga, muidu on liiga kitsas ostjatering. Teenindus-, kaubandus- ja toitlustusettevõtete väljaostmise eelisõiguse piiramist 5%-ga pean talutavaks, ehkki võiks olla karmim ja pakkuda 3–4%. Terminoloogiliselt vajaks kohendamist § 3 lõige 2, sest praegu pole päris selge, kuidas arvestada seda üldkogumit, millest näiteks 50% lubada omavalitsusel ja riigil müüa ostueesõiguse kasutamiseks. See sajabrotsendiline arvestuslik hulk formeerub ju järk-järgult kinnitatavate nimekirjadena, aga see on rohkem tehnoloogiline kui sisuline küsimus.

Ma tahan öelda, et ma tegelikult seda Made positsiooni, mis tema küsimusest välja tuli, nimelt et eelised tuleks üldse maha võtta, ei poolda, aga ma väljendan oma kartust, et nii radikaalseks otsuseks ei ole Ülemnõukogu veel küps. Seoses sellega ma pakun niisuguse poollahenduse, et minna edasi võrreldes praeguse projektiga ja jõuda poolele teele Made lahenduseni.

Nüüd edasi. Ma umbusaldan § 3 lõike 3 kolmanda lause uut versiooni, kus on öeldud, et erastamise korraldaja võib vara müüa äriidee konkursi korras või muul viisil, mis ei ole vastuolus Eesti Vabariigi seadusega. Mulle tundub, et see on liiga lai ja võimaldab teatud interpreteerimisel ka pretendente kõrvaldamist, ilma et formaalselt ostueesõigust kasutatakse. Kui ei osata paremat formuleeringut pakkuda, siis võiks pöörduda kas või vana versiooni juurde tagasi. Lisaks sellele on veel paar redaktsioonilist pisimärkust, aga ma ei arva, et nendest tuleks probleemi teha.

Üks sisuline asi on siiski ka. Kui võeti vastu omandireformi aluste seadus, siis nulliti ära kooperatiivid, ühistud, nemad nimelt privatiseeritava vara ostjate hulgas olla ei saa. Sisuliselt on see absurd ja ma olen nõus, et nende taastamine nõuaks omandireformi aluste seaduse muutmist, aga võib-olla tuleb tõsta see küsimus üles koos käesoleva eelnõu arutamisega. Kui realiseerub selline variant, et töötajate ostueesõigus ei laiene väljaspool teenindus-, kaubandus- ja toitlustuskompleksi (ma loodan, et see nii saab olema), siis võiks lisada lause, et kui seda ostueesõigust üldse kasutada, siis rakendada seda aastatel 1989–1992 iseseisvunud suurettevõtete filiaalide, tsehhide ja jaoskondade töötajatele. See peaks hoogustama detsentraliseerimist ja selles mõttes võiks olla ka kasulik.

Lõpuks ma juhin veel tähelepanu sellele, et uus versioon ei luba aktsiate müüki eelistingimustel, lubab vaid piiratud ulatuses ostueesõiguse kasutamist. See on päris keeruline küsimus ja pakutud lahendus on mitme otsaga, seda peaks ka veel arutama ja oleks hea, kui ka kolleegid väljendaksid oma seisukohti. Tänan teid!

T. Made

Lugupeetud eesistuja, austatud kolleegid! Elu läheb Eestimaal tormiliselt edasi, mõttelaadid muutuvad, tuleb teha radikaalseid otsuseid. See, mis eile tundus ületamatu ja võimatu, võib juba täna ja homme olla väga aktuaalne. Ja seetõttu olen ma mõneti õnnetu, et meie eelarve-majanduskomisjoni neli liiget ei ole veel kartusest üle saanud. Alalhoiuinstinkt ja vana säilitamine on veel veres.

Ilmselt on meile praegu pakutav seaduseelnõu üks vähestest, mis viimastel nädalatel ja kuudel on meie ette tulnud, kus Ülemnõukogule pakutakse välja võimalus astuda radikaalselt pikk samm meie majanduselu ümberkorraldamiseks. Niikuinii varem või hiljem me peame selle otsuse tegema. Niikuinii turumajandus tuleb meile täies ulatuses. Midagi ei ole parata, sellel turumajandusel on oma filosoofia, omad printsiibid. Üks põhiprintsiip on konkurents. Turumajanduses ei ole niisugust momenti või mõistet või mõtet, et kellelegi tuleb luua soodustatud tingimused. Rääkides nende Eesti ühiskonna liikmete nimel, kes on valmis vabasse ettevõtlusse sukelduma, kes on valmis riskima, kes on valmis selleks, et eksida, pankrotti minna ja siis uuesti alustada, teen ma ettepaneku juba nüüd loobuda igasugustest soodustustest ja piirangutest. Kõik me oleme elanud selles ühiskonnas üheskoos ja loonud seda produkti, mis siin Eestimaal on. Meil on täpselt võrdsed õigused pretendeerida ettevõttele, ükskõik kus kohas see Eestimaal ka ei asuks, ükskõik missugune ettevõtte see ka ei oleks, teha seda vastavalt oma võimetele, oma rahalistele võimalustele. Unustame, kuidasmoodi üks või teine ettevõtte, üks või teine firma kas siin Eestis või mujal maailmas on oma raha saanud. Kui ta tahab oma raha investeerida Eesti majandusse, siis tuleb anda selleks roheline tee ja kõik võimalused. Seetõttu on mul järgmised konstruktiivsed ettepanekud selle seaduseelnõu kohta.

Kõigepealt sätestada § 2 punkt 1 järgmises sõnastuses: "Erastatava vara omandajaks võib olla vähemalt 18-aastane füüsiline isik, Eesti Vabariigis registreeritud aktsiaselts või muu majandusühendus." Ja siis nii edasi, kuidas on see tekstis antud. Ei mingeid piiranguid, ei välis-, ei kodumaistele investeerijatele ega omanikele. Asjad peab paika panema ühe või teise füüsilise isiku tahtmine, suutlikkus, sest kui me loome erastatavate riiklike ettevõtete, kaubandus-, transpordi- või ükskõik mis ettevõtete töötajatele teatud soodustingimused ainult selleks, et säilitada mõneks ajaks nendele töökoht (mõneks ajaks sellepärast, et ilmselt ei ole nad tulnud oma tööga piisavalt korralikult toime, et see ettevõtte korralikult funktsioneeriks, sellepärast tahetaksegi erastada, et anda neile veel võimalus teatud aeg veenduda oma naha peal, et nad sellega toime ei tule), siis läheb see ettevõtte pankroti kaudu niikuinii teisele ringile. See võtab lihtsalt ainult teatud aja.

Edasi soovitaksin ma jätta välja § 2 lõige 2.

Kolmandaks. Loobuda ostueesõiguse sätestamisest ükskõik mis kujul. See puudutab punkti 4. Edasi, loobuda sihtotstarbelise kasutamise nõudest. Ei ole mõtet seada tingimusi omanikule, mida ta ühe või teise poega teeb. Kes on maailmas ringi liikunud, on pannud tähele, et ühel tänaval on ühesuguseid poode palju, toimub omavaheline konkurents. Kes jääb konkurentsiga alla, see läheb pankrotti ja avab mingisuguse muu ettevõtte. Elu paneb selle paika, missugused on ettevõtted, mida nad toodavad, mida nad müüvad, siin ei ole tarvis mingisuguseid piiranguid ette seada. Loomulikult, piima- ja leivapoed peavad olema kõikides meie rajoonides, kuid see tuleb endastmõistetavalt. Aga kui meil on üks piirkond, kus on mingid kindlad teenindustevõtted, siis ei ole ka selles midagi paha, kui neid on seal kümneid ja kümneid.

Niisiis, ma kutsun teid üles, eelkõige meie lugupeetud eelarve-majanduskomisjoni liikmeid, ajaga sammu pidama ja aktsepteerima radikaalseid muudatusi. Ma kutsun teid üles juba praegu näitama Eesti ühiskonnale, et Ülemnõukogu on valmis meie majanduselus radikaalseid muudatusi tegema. Ma tänan!

I. Hallaste

Lugupeetud juhataja, austatud kolleegid! Täna on küll imelik päev, sest ma olen täiesti nõus sellega, mida ütlesid härrad Savisaar ja Made. Tõepoolest, selles eelnõus on vaja teha tõsisemaid muudatusi. Mul on heameel, et härra Kamratov oli nõus suurendama summat 4 miljoni rublani. Praeguse eelnõu punkt 5 käsitleb § 3 lõike 3 kolmandat lauset ja see kõlab nii: "Erastamise korral võib vara müüa äriidee konkursi korras või muul viisil." See jätab müüjale täieliku vabaduse, kuidas ta seda teeb. Võib-olla võiksime panna juurde, et võib anda veel sugulasele, kes rohkem kõrvalt ka maksab. Selline ebamäärasus ei tule kasuks. Mis puutub sellesse, et ka Saksamaal kasutatakse äriideed ja kohustatakse tagama teatud töökohad, siis Saksa seadusandlus võimaldab rakendada sanktsioone nende eraettevõtete vastu, kes neid töökohti ei taga või ei pea kinni sellest kokkuleppest. Meil sellist seadustikku ei ole. Järelikult, inimene, kes hakkab erastama äriidee konkursi korras, võib sinna luuletada ükskõik mida, kirjutada igasuguseid lubadusi. Kui ta on selle ettevõtte ära ostnud, siis ei saa keegi tema käest seda enam ära võtta, keegi ei saa tema vastu sanktsioone rakendada. Järelikult toimub erastamine muinasjuttude alusel, mida ei olda pärast kohustatud täitma. Ainus viis sellest välja tulla on kohustada erastamise korraldajat tegema seda kõige lihtsamal viisil, nagu härra Kamratov ütles, see on avaliku enampakkumise korras. Kellel on hea idee, see maksab rohkem ja selle alusel viib ka oma ideed ellu.

Samuti ma toetan härra Made ettepanekut jätta välja piirangud § 2 lõikest 1 ja igasugune ostueesõigus peaks kaduma. Ostueesõigus tähendab, et teatud elanikkonnakihid seatakse teistega võrreldes ebavõrdsesse olukorda. Inimene, kes töötab kaubandus- või teenindustevõttes, saab ostueesõiguse alusel seda erastada. Kas Toompea lossi peavad ostueesõiguse alusel erastama valitsuse ametnikud või Ülemnõukogu liikmed, see on küsimus, mis tuleks siis ka selliselt ära lahendada. Kuid mispärast seatakse teistega võrreldes halvemasse olukorda haiglate, koolide jne. asutuste töötajad, kellel ei ole võimalik erastada seda koolimaja, seda haiglat, kus nad töötavad, kellel ei ole võimalik (ka näiteks valitsuse ametnikel) erastada Toompea lossi. Järelikult peaks igasugune ostueesõigus ära kaduma, see on väga lihtne parandus – jätta sellest paragrahvist lõige 2 üldse välja, siis jääks alles ainult lõige 1 ja erastamise korraldajaks on riigile kuuluva vara puhul Riigivaraamet jne. Igasugune ostueesõigus kaoks. Ma loodan, et eelarve-majanduskomisjon võtab neid parandusettepanekuid arvesse. Aitäh!

Juhataja

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et lõpetada läbirääkimised käsiloleva päevakorrapunkti üle? Palun hääletada! Sõnasoovijaid, kõnepidajaid ei ole. Me lõpetame selles päevakorrapunktis läbirääkimised. Selle ettepaneku poolt on 37 rahvasaadikut, vastu 1, erapooletuid ei ole. Läbirääkimised lõpetatakse. See tähendab, et me rohkem parandusettepanekuid teie käest ei oota. Asume läbi hääletama laekunud parandusettepanekuid. Jüri Reinson, palun tulla kõnetooli.

J. Reinson

Lugupeetud juhataja, lugupeetud kolleegid! Enne, kui ma ütlen midagi parandusettepanekute kohta, ma tahaksin juhtida kolleegide tähelepanu ühele olulisele momendile, et me oma seaduseelnõude ja projektide lugemisel oleksime võimalikult tähelepanelikud. Ma tulen hetkeks teile esitatud seaduseelnõu muudatuste projekti 5. punkti juurde, kus on öeldud, et muuta § 3 lõike 3 kolmas lause ja sõnastada see järgmiselt: "Erastamise korraldaja võib vara müüa äriidee ja konkursi korras või muul viisil, mis ei ole vastuolus Eesti Vabariigi seadustega." Nüüd ma loen kogu selle 3. lõike teile ette ja te saate aru, et on vaks vahet. Kogu lõige kõlaks selliselt: "Erastamine toimub avalikult kas tervikvara või aktsiate müügina. Tervikvara müük toimub üldreeglina astmelise enampakkumise teel vastavalt käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud ostueesõigusele." Edasi läheb see tekst, mis siin oli.

Meile on laekunud sedavõrd hulgaliselt ettepanekuid, et ilma eelneva komisjonis läbiarutamiseta ei söanda ma hakata neid siin saalis hääletama. Ma teen ettepaneku hääletada neid pärast komisjonis läbivaatamist.

Juhataja

Katkestada teine lugemine, jätkata järgmisel istungjärgul?

J. Reinson

Järgmisel.

Juhataja

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et katkestada käsiloleva päevakorrapunkti arutelu ja jätkata järgmisel istungjärgul? Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 43 rahvasaadikut, vastu ja erapooletuid ei ole. Arutelu katkestatakse ja jätkatakse järgmisel istungjärgul. Head nägemist!